T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
TÜRK EDEBİYATI PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TAHSİN SARAÇ'IN HAYATI VE ŞİİRİ

GÖKHAN KARAKIŞ

13723017

TEZ DANIŞMANI

Prof. Dr. NİHAYET ARSLAN

İSTANBUL
MAYIS 2019

T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
TÜRK EDEBİYATI PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TAHSİN SARAÇ'IN HAYATI VE ŞİİRİ

GÖKHAN KARAKIŞ

13723017

TEZ DANIŞMANI

Prof. Dr. NİHAYET ARSLAN

İSTANBUL
MAYIS 2019

T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
TÜRK EDEBİYATI PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TAHSİN SARAÇ'IN HAYATI VE ŞİİRİ

GÖKHAN KARAKIŞ
13723017

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih: 24.05.2019
Tezin Savunulduğu Tarih: 02.07.2019
Tez Oy Birliği ile Başarılı Bulunmuştur

Unvan Ad Soyad		İmza
Tez Danışmanı	:	Prof. Dr. Nihayet Arslan Bozdağ
Jüri Üyeleri	:	Prof. Dr. Yakup Şeli'h
Dr.		Dr. Öğr. Ü. Ali Yıldız

İSTANBUL
MAYIS 2019

ÖZ

TAHSİN SARAÇ'IN HAYATI VE ŞİİRİ
GÖKHAN KARAKIŞ
Mayıs, 2019

Cumhuriyet Sonrası Türk edebiyatının önem arz eden fakat üzerine pek de araştırma ve inceleme yapılmamış olan Tahsin Saraç, şiirlerinde toplumsal ve insani hassasiyetlerini bireyselliği ön plana çıkararak ortaya koymuştur. Gerek Anadolu'yu gerek Avrupa'yı çok iyi tanımasından kaynaklı olarak farklı kültürleri gözlemlemiş, bu da onda farklı kültürleri karşılaştırma ihtiyacını doğurmuştur. İçinde bulunduğu ortam ve yaşam koşulları nedeniyle halk ile yönetenler arasındaki ilişki Saraç'ın ele aldığı temel problemlerden olmuştur. Bu sorunları ele almasının nedeni ise Saraç'ın hem halkçı bir kişiliğe sahip olması hem de mizacından kaynaklıdır. Toplum hayatında gördüğü aksaklıkları yansıtmak şiirlerinin temelini oluşturur. Sadece halkın rahatsızlıklarını değil aynı zamanda bireyin bünyesinde oluşan rahatsızlıkları da açıkça dile getirmiştir. Tahsin Saraç, şiirlerini oluştururken kendi döneminin şiir yazma alışkanlığını da sürdürerek İkinci Yenicilere yakın bir tarz ortaya koymuştur. İkinci Yeni şiirinin sadece bazı özelliklerini şiirinde yansıtan Saraç'ın içerik ve söyleyiş bakımından tamamen kendine özgü bir şair kimliği vardır.

Bu çalışmada Tahsin Saraç'ın şiirlerinde yer alan temaları ortaya koymak, şiirlerinde hangi biçimleri kullandığını tespit etmek, şiirlerinde ağırlıklı olarak kullandığı imgeli dili çözümlemek, benzetme, kişileştirme, bağdaştırmalar, sapmalar gibi yapıyı oluşturan başlıkları belirlemek amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tahsin Saraç, Hayatı, Şiirleri.

ABSTRACT

THE LIFE AND POETRY OF TAHSİN SARAC
GOKHAN KARAKIS
May, 2019

Tahsin Sarac, who was significant but inadequately searched and examined figure of Post-Republic Turkish Literature, revealed humanistic and social sensitivity in his poems by featuring individuality. Owing to his familiarity to both Anatolia and Europe, he was capable of observing different cultures and this created the need of comparing them. The relationship between the public and the governors was one of the basic problems that Sarac dealt with because of his environment and life conditions. The reason why Sarac dealt with these matters was both his populist personality and his disposition. Reflecting the flaws he witnessed in the society formed the basis of his poems. He clearly expressed not only the public disturbance but also the disturbance occured in individual's body. While building up his poems, Tahsin Sarac revealed a close style to Second New Poets by maintaining versification habits of his own period of time. Sarac reflecting some certain points of Second New Poems has a unique poetic identity in terms of content and utterance.

In this study the main goals are to reveal the themes taking place in Tahsin Sarac's poems, to identify which styles he used in his poems, to analyze the imagery language that he mainly used in his poems and to determine the titles forming the structure such as metaphor, personification, harmonization and deviation, etc.

Key words: Tahsin Sarac, Tahsin Sarac's life, Tahsin Sarac's poems

ÖN SÖZ

Türk edebiyatında farklı yönelimleriyle ortaya çıkan şairler ortak bir edebî anlayış veya edebî hareket içinde bulunmamışlardır. İncelememize konu olan Tahsin Saraç, siyasi düşünüş ve yaşam tarzı da dahil olmak üzere İkinci Yeni şiir anlayışının dışında kalmış ve kendi başına bir şiir dili ve içeriği oluşturmuştur.

Tahsin Saraç şiirinin bağımsız yapıda olması tanınmasına bir bakıma engel teşkil etmiştir diyebiliriz. Şair bu durumu çoğu zaman devlet destekli bir sansüre bağlamıştır. Buna sebep olarak ise var olan "güç"e karşı takındığı eleştirel tavırdır.

Şairin bu denli dışarıda kalması yapılan bu araştırmayı çoğu zaman zora sokmuş, kendisiyle ilgili kişisel bilgilere ulaşmakta güçlük yaşatmıştır. Sağda solda birkaç gelişigüzel bilginin dışında net ve derinlemesine bir yaşam öyküsü bulunmadığının tespit edilmesi bizi bu çalışmaya yönelten sebeplerden biridir. Diğer yandan Tahsin Saraç'ın kendine has şiiri onu, üzerinde durulması gereken şairlerinden biri yapmaktadır.

Çalışmamızda Tahsin Saraç'ın altı şiir kitabı incelenmiş, bu kitaplarında incelemeye konu olan başlıklara uygun şiirler çalışılmıştır. Şiirlerin incelenmesinde temel noktalar yapı ve sunuluş üzerine olmakla birlikte Saraç'ın hayatı, eserleri ve belli temalar da belirlenerek incelenmiştir. Öncelikle giriş kısmında Tahsin Saraç'ın şiire yönelik olarak genel bir yaklaşım ortaya konduktan sonra ikinci bölümde hayatı ve eserleri kendisinin vermiş olduğu röportajlara ve Medine Saraç'ın ulaştırdığı yazılara dayandırılarak açıklanmıştır. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise Tahsin Saraç'ın şiirlerinde temel olarak ele aldığı temalar belirlenmiş, dördüncü bölümde ise Saraç'ın şiirleri yapı bakımından, şiir dil inceleme yöntemleri esas alınarak incelenmiş ve kaynak olarak çok farklı araştırmacıların çalışmalarına da başvurulmuştur.

Bu çalışma Tahsin Saraç'a ait bulgulara ulaşma, şairi daha iyi tanıyıp tanıtma, onun şiir dilini ortaya çıkarma, inceleme, irdeleme amacını taşımaktadır. Çalışmada Tahsin Saraç'ın şiirlerinde sıklıkla görülen yapı ve sunuş özelliklerini ortaya çıkarmak hedeflenmiştir. Çalışmanın yapıldığı süreç içerisinde her zaman kolaylık gösterme yolunu seçen, anlayışıyla ve engin bilgisiyle bana yardımcı olan danışman hocam Sayın Prof. Dr. Nihayet Arslan'a, şükran borçluyum. Çalışmamda bana pek çok bilgi ve belgeyi ulaştıran Sayın Medine Saraç'a, manevi desteğini esirgemeyen sevgili aileme, desteğini her zaman hissettiğim ve tezin yazımından yorumlanmasına kadar her aşamasında değerli fikirlerini ve yardımlarını esirgemeyen Ezgi Görücü'ye teşekkürlerimi bir borç bilirim.

İstanbul, Mayıs, 2019 Gökhan Karakış

İÇİNDEKİLER

ÖZ……iv
ABSTRACT……...v
ÖN SÖZ……vi
İÇİNDEKİLER……vii
KISALTMALAR……...ix
1. GİRİŞ……1
2. TAHSİN SARAÇ'IN HAYATI, SANAT ESERLERİ……5
2.1. Hayatı……5
2.2. Eserleri……9
2.3. Tahsin Saraç'ın Şairliği……12
3. TAHSİN SARAÇ'IN ŞİİRLERİNDE TEMALAR……18
3.1. Ozanlık ……18
3.2.Anadolu ……20
3.3. Aşk ……..22
3.4. Erdem ……..25
3.5. Ölüm ……..……28
3.6. Eleştiri ve Düzene Başkaldırı ……..……..33
4. TAHSİN SARAÇ'IN ŞİİRLERİNİN İNCELENMESİ.....38
4.1. Yapı……..38
4.1.1. Nazım Biçimi……38
4.1.2. Serbest Nazım Biçimi……...39
4.1.2.1. Dize Sayısı Eşit Olan Bentlerle Kurulan NazımBiçimleri……..39
4.1.2.2. Dize Sayısı Eşit Olmayan Bentlerle Kurulan Nazım Biçimleri……..51
4.1.3. Nazım Ahenk Unsurları……65
4.1.3.1. Ölçü (Vezin)……...65
4.1.3.1.1. Hece Ölçüsü……..…….…65

4.1.3.1.2. Aruz Ölçüsü……..…66

4.1.3.1.3. Serbest Ölçü……..…66

4.1.3.2. Uyak- Redif……...67

4.1.3.3. Aliterasyon……..…71

4.1.3.4. Asonans……..….72

4.1.3.5. Yinelemeler……73

4.1.3.5.1. Sözcük Yinelemeleri……73

4.1.3.5.2. Dize Yinelemeleri……73

4.1.3.5.3. Bağlaç Tekrarı……...…….…..74

4.1.3.5.4. Mısra Başı Tekrarı……...74

5. SUNULUŞ…….76

5.1. Konuşulan Dilden Yararlanma……76

5.2. Göndergesel Anlam…….77

5.3. İmge ……79

5.4. Benzetmelerden Yararlanma……83

5.5. İstiarelerden Yararlanma……..86

5.6. Kişileştirmelerden Yararlanma……88

5.7. Karşıtlıklardan Yararlanma……...……...…93

5.8. Alışılmamış Bağdaştırmalardan Yararlanma…….101

5.9. Sapmalar……121

5.10. Telmihler (Göndermeler)…….....127

SONUÇ……...…129

6. KAYNAKÇA……..…….132

ÖZ GEÇMİŞ…….…..134

KISALTMALAR

a.g.e. : Adı geçen eser
bkz. : Bakınız
B.Ö.Y. : Bir Ölümsüz Yalnızlık
B.S.G. : Bir Sevgiyi Görüntüleme
c. : Cilt
Çev. : Çeviren
Ç.K.Ç : Çıplak Kayada Çimlenmek
Dİ. : Direnmeler
G.K. : Güneş Kavgası
GÜV. KA. : Güvercin Kasapları
s. : Sayfa
vb. : Ve benzeri
vs. : Vesaire
Yay. : Yayınevi(Yayınları)

1.GİRİŞ

Tahsin Saraç'ın ilk şiirlerin ortaya koymaya başladığı 1950'li yıllar, hem Garip akımının etkilerinin devam ettiği hem de İkinci Yeni anlayışının ilk yansımalarının ortaya çıktığı bir dönem olarak bilinir.

Saraç, bu dönem içerisinde ilişkide bulunduğu kişilerden farklı olarak bir şiir dili ortaya koymaya çalışmıştır. Şiir, incelememizde başvurduğumuz Doğan Aksan tarafından " Ben gerçek şiirin insana tattırdığı duyguların, iç ürpertilerinin, aktardığı etkileyici imgelerin, öteki söz sanatlarının, plastik sanatların ve özellikle müziğin uyandırdığı duygulardan, insanı yücelten estetik zevklerden pek farklı olmadığını sanıyorum. Bu düşüncemin oluşmasındaki neden, çok iyi yorumlanan güçlü ve güzel bir müzik yapıtını dinlediğim anda benliğimi kaplayan duygulanmanın tam eşini, birkaç dize de olsa iyi bir şiir okuduğumda ya da dinlediğimde de tatmamdır, kanısındayım."[1] şeklinde bir açıklama ile yansıtılırken Tahsin Saraç, kendi şiirini prizmatik yani her okunduğunda farklı bir mana veren şiir yeni tatlar uyandıran bir şiir olarak kabul etmiştir.[2]

Tahsin Saraç'ın ilk şiir yazma denemelerine on dört yaşında aruz vezniyle başlamış daha sonra halk edebiyatı türünde denemeler yapmıştır. Fakat bu çalışmalarını sonradan yırttığını ve iyi ki gün ışığına çıkmadığını ifade etmiştir.[3]

Şiirlerinde çocukluğunu yaşadığı yerin de etkisini görmek pek mümkündür. Kendisi bu etkiyle şiirin içeriğini oluşturmuştur. Bu aynı zamanda kendi mizacını da şiir yoluyla yansıtması bakımından önemlidir. Bununla birlikte 1960 sonrası Toplumcu şiirin yönü hem kendisi üzerinde hem de şiirlerinin içeriğinin oluşmasında etkili olmuş, doğal olarak İkinci Yeni şiiriyle Saraç'ın şiiri arasında bir farklılık oluşmuştur.

[1] Doğan Aksan, **Şiir Dili ve Türk Şiir Dili,** (Ankara: Engin Yayınevi, Aralık 1995) 7.
[2] Tahsin Saraç'tan Armağan, Şiir ve Tahsin Saraç, Saraç Vakfı Yayınları, s. 49. 1990
[3] Yeni Birlik Dergisi, "İnsan Politik Bir Yaratıktır." Tahsin Saraç Söyleşisi, 87/11-24

Daha önce Saraç'ın kendisi hakkında herhangi bir inceleme yapılmadığı için şiirinin ve kendisinin özelliklerini belirlemek amacıyla derinlemesine bir araştırma gerekmektedir.

Tezin inceleme noktası daha çok şiir dili ağırlıklı olduğundan Tahsin Saraç'ın dil bilimci özelliğinin şiirlerine sirayet ettiği anlaşılmıştır. Ele aldığı konular, şiirde kullandığı kelimelerin seçiminde etkili olmaktadır. Dil bilimci kimliği ve Türk dilini sadeleştirme çalışmaları şiirlerini oluştururken kelime seçiminde çoğunlukla Eski Türkçe kelimelere yönelmesinde etkili olmuştur. Bu etkilenmeyi, Saraç'ın *Direnmeler* şiir kitabının tanıtımında Şair Cemal Süreya'nın " Öz Türkçenin şairidir Tahsin Saraç. Yeni sözcüklerden süzer şiirini. Bu özelliğiyle diğer şairlerden ayrılıyor. Şiirsel yük onda yeni sözcüklerle düğümlenir. Tahsin Saraç'ın şiirlerinde çağdaş ortam arkaik görünümlerle belirir. O görünümler yeni sözcüklere dayanılarak kurulur. Durumlar, insan ilişkileri, soyutlanarak bir ilk yalınlığa götürülür. Düşünsel öz hiç yıpranmamış imgelerle yansıtılır, Anadolu insanının tarihsel duygu birikimi ve toplumsal tavrı yeni bir ses halinde fışkırır. Öz Türkçe sözcüklerin birer çığlık gibi yükseldiğini görürsünüz orada: ağıt, ileriye doğru bir sevgi sözü niteliği kazanır, hayatın değiştirilmesi planında yeni bir silah olur. Tahsin Saraç, bunu yaparken zengin bir edebiyat ve kültür deneyinden çıkmakta, yeni bir duyarlığın ayrıntılarını önümüze yığmaktadır. İlginç bir girişim, parıltılı bir şiir, gerçek bir şair." [4] ifadeleri de desteklemektedir.

Tahsin Saraç, şair kimliğinin yanı sıra çok iyi bir dil bilimci olarak da tanınır. Türk Dil Kurumundaki Türkçenin sadeleştirilmesi ve yeni sözcükler üretilmesiyle ilgili çalışmalarını Fransızca- Türkçe sözlük çalışmalarına yansıtan şairin dile bu hâkimiyeti daha önce de belirttiğimiz gibi şiirlerinin oluşumunda etkili olur. Kendi dönemindeki diğer şairlerde çokça görülmeyen ama Saraç'ın şiirlerinde pek çok kez karşılaşılmış olan öz Türkçe sözcükleri kullandığı ve bunların şiirine farklı bir ses kattığını söylemek yanlış olmaz. Şiirlerinde yer alan çok da alışık olmadığımız ya da günümüz Türkçesinde çok da yer etmemiş olan söz varlığı yüzünden onu anlamak bazen güçleşir.

Tahsin Saraç, şiirlerinde Toplumcu şiir anlayışının da etkisiyle daha çok Anadolu insanının çilelerini ve sömürülmesini işlemiştir. Kendisinin solcu bir kimliğe sahip olması bir öğretmen ve eğitmen olarak Gazi Üniversitesindeki akademisyenliğinden önce Hakkâri'de öğretmenliğini zor koşullarda gerçekleştirmiş olması da onun şiirlerinin içeriğini oluşturmada etkili olmuştur. Bu durum onu İkinci Yenicilerden kesin bir çizgiyle ayırırken kullandığı dil malzemesi bakımından da

[4] Tahsin Saraç, **Direnmeler.** (İstanbul: Cem Yayınevi, 1973) Sunuş Yazısı.

içinde bulunduğu ve etkilendiği zihniyetten de ayırmıştır. " Şiiri ne o zaman moda olan Garipçilerin ne de yeni yeni kendinden söz ettiren İkinci Yeni'nin etkisindeydi kendine özgü ve özgündü. Apayrı bir sesti. Halk şiirinden, Divan şiirinden o kadar iyi bildiği Batı şiirinden kendine özgü yepyeni bir şiir yaratmıştı. Ne bir öncülü vardı ne de bir ardılı oldu sanırım. Olsa olsa öykünen olabilir.[5]

Daha sonraki süreçte Avrupa'ya eğitim için gitmiş fakat köklerinden de kopmamıştır. Tek derdi "halk" olmuştur. Bunu da 1971 ve sonrasında kendisine ve ailesine yapılan baskılardan sonra açık açık ifade etmiştir: "(…)İnsan yüceliğinin bir sınırı vardır, ama insan alçaklığına bir sınır çizilemez; onun için bu adamların daha ne oyunlar düzenleyecekleri belli değildi… Görevimi sürdürme olanağı göremediğimden 9 Kasım 1971'de 17 yıllık hizmetle 40 yaşımda Gazi Eğitim Enstitüsündeki öğretim görevliliğinden emekliye ayrıldım. Ve o günden beri de 'devleti ve hükümetleri kendisine düşman yalnız halkı kendisine dost' bir yazar olarak çalışıyorum.

Ve işte; suçlamalar, korkutmalar, yasaklar denizini bir balina gibi yarıp bugünlere çıktım ben' her çağda, her ülkede ve özellikle ülkemizde halkının mutluluğu için çalışan ruhunu köle pazarına çıkarmamış tüm ilericileri gibi…"[6]

Tahsin Saraç, gerek kişisel özellikleri gerek şiir dili gerekse şiirinde ele aldığı konular ve arkadaşlık ilişkileri itibariyle kendi döneminin şairlerinden gerçekten de ayrı bir konumdadır. Şiirlerinin içeriği bakımından Anadolu'ya, halka, savaşlara ve sömürü zihniyetine karşı durması yönüyle Toplumcu şiir anlayışı ile özdeşlik taşısa da özellikle öz Türkçe kullanma hassasiyeti nedeniyle dil bakımından bu topluluktan sıyrılmaktadır. Yani kendine has özellikleri olan, döneminin şiir dili ve anlayışından ayrılan ve çeşitli bazı siyasî sebepten medyada çokça kendine yer bulamayan ama onu iyi tanıyanlarca hem kişilik hem de şairlik yönü itibariyle müstesna bir şair olarak kabul edilmiştir.

Saraç, kişilik özellikleri yönüyle anlatılmak istenirse her şeyin ya en iyisini ya da en kötüsünü düşünen birisi olarak tanımlanabilir. Saraç'ın hiç orta yolu olmadığını yakın arkadaşı Orhan Asena şöyle ifade ediyor: "(…)Hiçbir ölçüye sığmazdı Tahsin Saraç. Dostluklarında ölçüsüzdü, sevgide ölçüsüzdü, öfkede ölçüsüzdü, kavgalarında ölçüsüzdü, özveride ölçüsüzdü. Uçların adamıydı Tahsin Saraç. On veremediğine sıfır verirdi.

[5] Tahsin Saraç'tan Armağan, Dostluk (Tahsin Saraç'lı Yıllar) Orhan Asena Yazısı, Saraç Vakfı Yayınları, s. 98-99. 1990

[6] a.g.e.

Dostluğumuzda en çok tartıştığımız konu buydu. Ona kalırsa sıfırla on arasında ara numaralar sanatı da yozlaştırırdı, insanı da.(…)"[7]

Farklı dili, mizacıyla kendi dönemindeki çağdaşlarından soyutlanan ve kendi şiir dünyasını oluşturan Saraç; bilinenin dışında farklı bir şiir dünyası arayışında olan şiirseverler ve araştırmacılar için bambaşka kapıları ardına kadar açmaktadır.

[7] Orhan Asena, **Çağdaş Türk Dili**. 18. Sayı, s. 255-256. (Ağustos-Eylül İstanbul 1989)

2. TAHSİN SARAÇ'IN HAYATI, SANAT ESERLERİ

2.1. HAYATI

Üzerinde çok fazla durulmamış ve çoğu kişi tarafından duyulmamış şairlerin genel özelliklerinden birisi, doğal olarak haklarında çok fazla bilginin olmamasıdır.

Bu durumda olan pek çok şairin hayatıyla ilgili okuduğumuz ilk cümleler genellikle "Kendisi hakkında çok fazla bilgi yoktur." şeklindedir. Bu ifadeye tam manasıyla uyan kişi ise Tahsin Saraç'ın kendisidir. Gerek kendisinin basılmış olan kitaplarında gerekse yazılı ve görsel medyada dişe dokunur bir yaşam bilgisine tam manasıyla rastlamak çalışmamızın ilk aşamasında pek mümkün olmamıştır.

Daha sonra çeşitli şekillerde elde edilen birincil kaynaklar ve akrabalarının yardımı sayesinde şairle ilgili somut verilerin elimize ulaşması, şairin kendisi hakkında gözle görülür bir tablo oluşturmamıza yardımcı olmuştur. Bu kaynaklar ışığında:

Tahsin Saraç 1 Ocak 1930'da Muş'ta doğmuştur. Minare Mahallesi, Saraçlar Sokak, 1 Numaralı evde yaşamını sürdürmüştür.[8] 1937'de Cumhuriyet İlkokuluna yazılmıştır. Ailesi, Anadolu'ya ilk Selçuklu yerleşmeleri sırasında Horasanlardan gelip konaklayanlardan. Babası Raif amcasının adı ise Arif'tir, dedesi ise Nadir Ağa olarak bilinir. 1937'de Cumhuriyet İlkokuluna yazılmış, Ortaokulu üç yıl iftiharla geçerek birincilikle bitirmiş, Abdullah Cevdet'in oğlu Cevdet Karlıdağ'ın etkisiyle yabancı dil ağırlıklı bir okula gitmiş (Adana) iki yılın ardından da son sınıfı Erzurum öğretmen okulunda bitirmiştir.[9]

[8] **Tahsin Saraç'tan Armağan**, Saraç Vakfı Yayınları,1990.
[9] a.g.e.

Daha sonra Gazi Eğitim Enstitüsüne girmiş ve 1952'de Fransızca bölümünü bitirmiştir. O dönem içerisinde dönem birincilerini Fransa'ya gönderme geleneği vardır fakat Tahsin Saraç Fransa yerine Hakkâri'ye öğretmen olarak gönderilir.[10]

1953 yılında Tahsin Saraç, Devlet Dil sınavını kazanarak Avrupa'ya gitmiştir.[11] Daha erken gitmesi gerekirken gecikmeli olarak gitmesinin sebebini eşi Vildan Saraç şöyle açıklıyor: "… İkinci yılın sonuna doğru yurt dışına burslu gönderilecek öğrenciler belirleniyordu. Ben Almanca bölümünden Almanya'ya Tahsin de Fransızca bölümünden Fransa'ya gidecek burslu öğrenciler arasındaydık… Evlenmeye karar verdiğimiz sene ben Almanya'ya gittim, Tahsin gidemedi. Nedenine gelince, okulda yapılacak mescit için ' Burası ne böyle, niye yapıyorsunuz?' diye çıkışmıştı. Bu sözler Milli Eğitim Bakanlığında görevli müdür yardımcılarından dinci olanın kulağına gitti. Tahsin o yıl yurt dışına gidemedi. Dinci müdür yardımcısı eğitimine engel oldu. Sonraki yıl Beauacel adlı Fransız öğretmen ta Fransa'dan Tahsin'in ismini vererek, 'Mutlaka gelecek!' diye ısrar edince gidebildi."[12]

Sorbonne'da Fransız Dili ve Edebiyatı ile ses bilimi üzerine eğitim görmüştür. Yurda döndüğünde 1957-1971 tarihleri arasında Gazi Eğitim Enstitüsü Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümüne asistan olarak girmiş daha sonra da öğretim görevlisi olmuştur.[13]

1963-1965 yılları arasında Talim ve Terbiye Kurulu üyeliği yapmıştır. Jean Giradoux'tan yaptığı *Ezgiler Ezgisi* çevirisiyle Millî Eğitim Bakanlığı 1963 Üstün Başarılı Çeviri ödülünü, Günümüz Fransız Şiiri Antolojisiyle 1964 Türk Dil Kurumu çeviri ödülünü, Fransız diline hizmetlerinden dolayı 1968'de Fransız hükümetinden Legion d'honneur nişanı ve Direnmeler adlı eseriyle 1970 TRT Şiir Kitabı Büyük ödülü almıştır. 9 Kasım 1971'de Gazi Eğitim Enstitüsünden emekli olmuştur.[14]

1971'e gelindiğinde ise askerî darbe olmuş, düşüncelerinden dolayı iki kez gözaltına alınmıştır. "18 Mayıs 1971. Evimizi önden arkada GMC'ler dolu görevlilerle dört bir yandan sarmış.. kapı çalındı; bir albay. Bir üsteğmen, birkaç astsubay ve bir sürü sivil polis… merdivenlerde çifter çifter makineli tabancalılar. Arama emri göstermeden kendilerini buyur ettiler. Tabloların arkalarını bile bir bir inceliyorlardı verici istasyonlar arıyorlardı her halde; bulamadıklarına üzüldüler. Kitapların çokluğu gözlerini yıldırdı birkaç kitap almakla yetindiler. Asıl kitaplarımı sakladığım yeri sonradan buldular ya… Eşim Vildan'ı arayıcılarla odaya girmesini masanın üzerindeki kol saatlerimizi kaldırmasını söyledi albay. Kavaklı deredeki evimize, Zigetvar kalesine

[10] a.g.e. s.71
[11] a.g.e. s.19-20
[12] Sevim Dabağ, **Gezindim Boş Odalarda**, (İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları, 1.bs. 2011.) s.98-99
[13] Tahsin Saraç, **Toplu Şiirler,** (İstanbul: Tekin Yayınevi, 1. bs. 1989) s.177
[14] a.g.e.

saldırırcasına hamle etmelerinin nedenini sonradan öğrendim. Haftalardan beri Deniz gezmiş, Yusuf Aslan, Hüseyin inan ve daha başka anarşistleri saklıyormuşum meğer evimde!"[15] sonraki süreçte herhangi bir yere bağlı kalmadan serbest bir şekilde çalışmalarını sürdürmüştür.

Yazarın özellikle 1980'li yıllardan itibaren Fransızca-Türkçe sözlük çalışmalarına ağırlık verdiğini be basım işleriyle uğraştığını Aziz Nesin ile mektuplaşmalarından öğrenmekteyiz. Aziz Nesin Tahsin Saraç'a yazmış olduğu mektubunda "… Ben. Tekin Yayınevi'nin bile sana yayıncı olamayacağını söylemiştim. Paragöz, çıkarcı, iyi insan ilişkilerinden uzak olduğu için… Ama Karatekin, para konusunda çok sağlamdır, bunu da söylemiştim!.."[16] Tahsin Saraç'ın aynı zamanda Güngör Dilmen ile de yakın arkadaş olduklarını mektuplarından öğreniyoruz. "…Daha da sürdürecektim bu yaşlı Güngör Dilmen geldi şimdi. Gerisini yarın sürdüreceğim. Güngör'ün selam ve sevgilerini iletiyorum…"[17]

Saraç'ın ilk ciddi kalp krizi 1983 yılı Ekim ayında görülür: "… saat 20.30'da konuşup söyleşmeye gittiğim Yüksel Onaran arkadaşımın evinde bir yürek çarpıntısı başladı. Dakikada 210 çarpan bir yürek: Taşikardi.(…)" [18] Bu sıkıntılı süreçte bir süre hastanede kaldıktan sonra 25 Ekim 1983'te kendi ifadesiyle sayrılarevinden taburcu olmuştur. Aralık 1983'te ise Gürcistan'a gitmiş buradan Aziz Nesin'e yazdığı mektupta Vera, Svetlena ve Nataşa adlı kadınlardan bahsetmiştir. Burada bahsi geçen Vera ise Nâzım Hikmet'ten dolayı bilindik olan Vera olma durumu ortaya çıkmıştır. "(…) Moskova'ya gidişte ve gelişte olmak üzere iki gün kaldım, gerisini Gürcistan'da geçirdim gezimin. Sen sayrılarevinden çıkınca gelip göreceğim, o zaman anlatırım ayrıntılarıyla. Vera, Svetlena ve Nataşa'yı gördüm, soframızın hemen hemen tek konusuydun… Vera Afganistan'a gitti, telefon etti Tiflis'e dönüşte görüşemeyeceğimizden sana çok selamlar bıraktı.(…)[19]

Tahsin Saraç'ın 80'li yıllarda Aziz Nesin ile bu mektuplaşmaları yaşamının sonlarına doğru pek çok tanındık şair ve yazarla ilgili olarak da bizlere ışık tutmaktadır.

Aziz Nesin'in çıkarmış olduğu şiir kitabını Oktay Akbal'ın kötüleyen bir yazısı olduğunu da mektuplarda belirtmiş Aziz Nesin. "(…) Haa, bir güzel şey daha oldu açılan davadan başka, Oktay Akbal'ın benim şiir kitabımı kötüleyen yazısı. Kitabı ona Adam

[15] **Tahsin Saraç'tan Armağan**, Yaşam Öyküsünden Değintiler, Saraç Vakfı Yayınları,1990. s.23-24
[16] **Aziz Nesin-Tahsin Saraç Mektuplaşmaları**, (İstanbul: Düşün Yayıncılık 1995). s.16
[17] a.g.e. s.23.
[18] a.g.e. s.42.
[19] a.g.e. s.54

Yayınları göndermiş. Ya bir de övseydi şiirlerimi, benim düşeceğim durumu düşünebiliyor musun?(…) [20]

Tahsin Saraç'ın bir de karamsar bir yönünün olduğunu da yine mektuplaşmalardan öğreniyoruz. "(…) Senin karamsarlığından bıktım usandım Tahsin. Doğrusu ben de iyimser değilim ama gerçekçi olmaya çalışırım.(…)"[21]

Tahsin Saraç da bu ifadelere karşılık olarak şöyle demiş: "(…) 'Karamsarsın' diyorsun bana. Doğru! Gerçekçiliğimden geliyor bu, itildiğimiz kuyunun derinliğini sokulduğumuz gecenin karanlığını biliyorum çünkü ama umutsuz değilim. Ayrıca bir ozan olarak da umut ekmek görevim geleceğin ve tarihin aklıktan yola olduğu ve olacağı umudumu hiçbir zaman yitirmedim. O nedenle karamsarlık geçicidir ve önemli değil korkulacak olan umutsuzluktur ki ben hiçbir zaman umutsuz olmadım, hem seninle dostluğu bırak çağdaş olunur da umutsuz olunur mu hiç Aziz Bey?(…)" [22]

Tahsin Saraç ve Aziz Nesin'in pek bilindik şairlerle ilgili olarak da özelinde bu şairlerin hiç de göründükleri gibi olmadıklarını ifade etmişlerdir. Tahsin Saraç 12 Şubat 1985 tarihli mektubunda Aziz Nesin'in Cemal Süreya'ya verdiği cevabı takdir ettiğini ve Cemal Süreya ile ilgili olarak da göründüğü gibi olmadığını şu sözlerle sürdürüyor: " Milliyet Sanat'ta Cemal Süreya'ya verdiğin yanıtı okudum, çok düzeyli ve sana yaraşır bir yanıt. Onlar hem ısıracaklar hem de karşıdakinin tepkisini önlemek için sever numarasını kullanacaklar. Doğulu kurnazlık, daha doğrusu kılıflandırılmış doğulu ezikliğiyle Bizans entrikacılığı karması… Bu ahlakla sanat yapacak insan bir de! Hep yineliyorum: İnsan ahlâkını yazar, kendini yazar son çözümde sanatında. Ne acı tüm bu numaralarını sonradan öğrendiğim halde yine de sevmiştim Cemal Süreya'yı. Sevginin mantığı olmuyor gerçekten de bir genelev kadınını da sevebiliyor insan kimi zaman…(…)"[23]

30 Temmuz 1985'teki mektupta ise Saraç yazmakta olduğu sözlükte henüz bitmeyen sıralandırmadan yakınmakta bununla birlikte günde on altı ile on sekiz saat süren çalışma temposunun vücudunda meydana getirdiği etkiyi şöyle anlatmıştır: "(…) Düzeltmeleri uygulayıp sayfa provalarını gönderecekler, o pek zor değil artık, eğer iyi düzenlerlerse… ama uykuda bile kemiklerim sızlıyor, günde on altı on sekiz saat çalışmaktayım."(…) [24]

Saraç, 14 Aralık 1986'da Aziz Nesin'e yazmış olduğu mektupta Ankara İbn-i Sina sayrılarevinde (hastane) olduğunu belirtmiştir: "(…) Can dostum, 8 Aralık

[20] a.g.e. s. 58
[21] a.g.e. s.65
[22] a.g.e. s.68
[23] a.g.e. s.69
[24] a.g.e. s. 90

Pazartesi'den beri İbn-i Sina sayrılarevindeyim. Fizik tedavi görüyorum. Daha ilk haftada iyi etki verdi. Ağrılarım dayanılır oldu, dahası ayağa kalktım ve yürüyebiliyorum. Bu gidişle ameliyata gerek kalmayacak, vücut kendini toparlıyor, o ayak sürümesi falan da olmayacakmış. Bakalım artık, bu denlisine çoktan razıyım. Yalnız Ocak 1987'nin ilk haftası çıkacağım ancak buradan.(…)"[25]

Tarihler 29 Haziran 1989'u gösterdiğinde ise Tahsin Saraç hayata gözlerini yummuştu. Aziz Nesin bu yaşadığı anı şöyle açıklıyor: "Tahsin Saraç öldü. Çok sevgili dostum Tahsin Saraç'ın bana yazdığı son mektup 18 Mart 1989 tarihlidir. Bu mektuptan üç ay sonra 29 Haziran günü öldü.

30 Haziran 1989 tarihli gazetelerimizde ölüm haberi çıktı. Tahsin'in ölüm haberini radyodan duydum. Kurşunla vurulmuş gibi oldum, birkaç gün kendime gelemedim."

30 Haziran 1989 günlü Cumhuriyet gazetesinde Tahsin Saraç'ın ölüm haberi şöyle verilmişti:

"Ozan, dilci ve çevirmen Tahsin Saraç öldü. Ozan, dilci ve çevirmen Tahsin Saraç, dün İzmit'te geçirdiği bir kalp krizi sonucu öldü. Ankara Cumhuriyet Bürosunun haberine göre Saraç, dün sabaha karşı 01.30 sıralarında İzmit'te arkadaşı Oralp Basım'ın evinde kalp krizi geçirdi. Saraç'a Oralp Basım'ın babası Doktor Kayhan Basım bir süre masaj yaparak kalbini çalıştırmaya çalıştı. Daha sonra İzmit Hastanesi'ne kaldırılan Saraç, kurtarılamayarak yaşamını yitirdi. Saraç, 59 yaşındaydı.

Dil Derneği Yönetim Kurulu üyesi olan Saraç'ın cenazesi dün İzmit'ten Ankara'ya getirilerek İbn-i Sina Hastanesi morguna kondu. Cenazenin ne zaman kaldırılacağı bugün belli olacak. Saraç, iki erkek ve bir kız çocuk babasıydı.

Tahsin Saraç'ın beklenmedik ölümü, sanat ve edebiyat çevrelerinde ve edebiyatçı dostları arasında derin üzüntü yarattı."

Tahsin Saraç'ın bugün hayatta olan üç çocuğu vardır. En büyük oğlu Kimyager Cüneyt Saraç, 1955 doğumlu ve İstanbul'da yaşıyor. Kızı mimar- ressam Bengü Saraç ise 1957 doğumlu ve Fethiye'de yaşıyor. Küçük oğlu 1958 doğumlu Çağatay Saraç Dışişleri Bakanlığında çalışıyor, şu anda ABD Houston Konsolosluğunda görevli olarak bulunuyor.

2.2 Eserleri

Şiir

- *1. Baskı Bir Ölümsüz Yalnızlık, Çeviri Yayınevi, ,İstanbul, 1964. (1978,1989)*
- *1. Baskı Güneş Kavgası, Dost Yayınları, Ankara, 1968. (1978, 1989)*
- *1. Baskı Direnmeler, Cem Yayınları, İstanbul, 1973. (1978, 1989)*

[25] a.g.e. s.117

- *1. Baskı Güvercin Kasapları, Cem Yayınları, İstanbul, 1978. (1989)*
- *1. Baskı Bir Sevgiyi Görüntüleme, Türkiye Yazıları Yayınları, Ankara, 1980.(1989)*
- *1. Baskı Toplu Şiirler, Tekin Yayınevi, İstanbul, 1989.*
- *1. Baskı Çıplak Kayada Çimlenmek, Sanat Yapım, Ankara,1989.*
- *1. Baskı Poêmes Choisis de Tahsin Saraç, Ayyıldız Matbaası, Ankara, 1974.(Ayhan Özden Çevirisi)*
- *1. Baskı Çağdaş Fransız Şiiri Antolojisi, Cem Yayınevi, İstanbul, 1964. (1976 TÜRK DİL KURUMU ÇEVİRİ ÖDÜLÜ)*

Sözlük

- *Çağrışım Yoluyla Fransızca-Türkçe Sözlük, Doğuş LTD, Ankara, 1959. (Fehmi Baldaş- Tahsin Saraç)*
- *Fransızca-Türkçe Argo Sözlüğü, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1966.*
- *Batı Kaynaklı Sözcüklere Karşılıklar Denemesi (1.2. TDK bir yarkurul ile Samim Sinanoğlu-Tahsin Saraç-Emin Özdemi, 1972.)*
- *Fransızca-Türkçe Büyük Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2 cilt, 1976. (1985, 1989)*
- *Fransızca- Türkçe Okul Sözlüğü, Adam Yayınları, İstanbul, 1988.*

Çeviriler

Yabancı Dillerden Türkçeye Çeviriler

- *Renê Char Şiirler, Adam Yayınları, İstanbul, 1983.*
- *Rimbaud'nun Mektupları, Düşün Yayınları, İstanbul, 1985.*
- *Ezgiler Ezgisi J. Giraudoux, M.E.B. Arpad, 1963*
- *Truva Savaşı Olmayacak KKültür Bakanlığı, Ankara, 1997.(J. Giraudoux, 1963)*
- *Profesör Taranne, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul (A.Adamov, 1964)*
- *Matmazel Helsinka, Kültür Bakanlığı, Ankara 1987 Basksı (G. Astalos)*
- *Herkes Herkese Karşı (A. Adamov)*
- *Beşinci Frank Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara (F. Durranmatt, 1978)*
- *Kadınlar Da Savaşı Yitirdi, Toplum Yayınevi, Ankara (C. Malaparte, 1965)*
- *Çark, Toplum Yayınevi, Ankara (J.P. Sartre, 1964)*
- *Karı Koca Ve Ölüm, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul (A. Roussin, 1965)*
- *Amerikan İmparatorluğu, Hitit Yayınları, Ankara (Claude Julien, 1970)*
- *İsveç Söylevi- Sanat Üzerine, Nobel Konuşması (A. Camus, 1965)*

- *Yerma Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, (F. G. Lorca, 1964, 1982)*
- *Kanlı Düğün, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul (F.G. Lorca, 1966.)*
- *Petöfi- Şiirler, Cem Yayınları, İstanbul 1973. (1978)*
- *Endre Ady- Şiirler, Adam Yayınları, İstanbul, 1992.*

Türkçeden Fransızcaya Çeviriler

- *Yunus Emre, Poems, Tous Droits Reserves Yayınevi (Yunus Emre'den 80 Şiir, 1973)*
- *Choix de Poêmes de F.H. Dağlarca, Yenilik Yayınları, İstanbul, (F.H. Dağlarca'dan 42 Şiir, 1958)*
- *Chanson d'Algêrie (F.H. Dağlarca'dan, Kitap Yayınları, İstanbul, 1962*
- *Hiroshima, Kitap Yayınları, İstanbul, (F.H. Dağlarca'dan, 1970)*
- *Poêtes Turcs Contemporains, Kültür Bakanlığı Yyayınları, (Orient, 1962, Paris)*
- *Resquilleur (M.Ş. Esendal'dan 26 Öykü, 1971 Avrupa Konseyi Yayınları)*
- *Les Dieux et les Hommes, Gilgamesh, Ayyıldız Yayınları, (Orhan Asena'dan, 1961)*
- *La Sultane Hurrême, M.E.B. Yayınları, İstanbul, (O. Asena'dan, 1960)*
- *Les Portes, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara, (O. Asena'dan, 1963)*
- *Un jeu Terrible (O. Asena'dan, İTİ- Uluslar arası Tiyatro Yayınları, 1968)*
- *La Chasse au Chili, Tiyatro-75 Yayınları, İstanbul, 1975. (O. Asena)*
- *La Peur –Korku- İlk Baskı Ankara, 1956. (O. Asena)*
- *Fabrique Orthapêdique (Sermet Çağan'dan, İTİ Yayınları, 1968)*
- *Les Orteils (Güngör Dilmen'den, İTİ Yayınları, 1974)*
- *Loto (Adaqlet Ağaoğlu'ndan, İTİ- Uluslar arası Tiyatro Yayınları, 1974)*

Diğer Çalışmaları

- *Fransızcada İstek ve Dilek Kipleri Üzerine Çalışma (1962)*

Ödülleri

- 1963 Millî Eğitim Bakanlığı Üstün Başarı Ödülü Günümüz Fransız Şiiri (1963)
- 1964 Türk Dil Kurumu Çeviri Ödülü Çağdaş Fransız Şiiri'nin genişletilmiş basımıyla
- 1968 Fransız Hükümeti'nden Leégion d'honneur Nişanı
- 1970 TRT Şiir Ödülü "DİRENMELER"
- 1976 Macar Hükümeti Endre Ady Ödülü
- 1979 Sanat Sevenler Kurumu, "Yılın En İyi Çeviri Ödülü"
- 1986 Asya-Afrika Yazarlar Birliği Lotus Edebiyat Ödülü

- 1989 Fransız Hükümeti'nden "Officer de L'ordre National du Merite" Ödülü

2.3. TAHSİN SARAÇ'IN ŞAİRLİĞİ

Tahsin Saraç'ın nasıl bir şair olduğuna yönelik yaptığımız incelemelerde yalnızca şiirlerindeki dili irdelemekle kalmayıp kendi çağdaşlarının Saraç hakkında söylediklerine ve kendisinin de nasıl bir şair olduğuna yönelik açıklamalarını da göz önüne alıp çalışmayı olgunlaştırmaya çalıştık. Bununla birlikte kendi döneminin siyasi koşulları da göz önünde bulundurularak hem şiirinin dili hem de içeriğiyle ilgili sonuçlara ulaşmaya çalıştık. Kendisinin nasıl bir şair olduğuna dair ilk ifadeler yine şairin kendi ağzından ortaya koyulmuştur.

Tahsin Saraç'ın şairliğine yönelik olarak değerlendirme yaparken iki temel nokta üzerinde durmak daha sağlıklı bir değerlendirme yapmamızı kolaylaştıracaktır.

Bu noktalardan ilki olarak şairin zihniyeti yaşadığı yer, içinde bulunduğu, sahiplendiği ideolojidir. Bu temel noktalar şiirinin içeriğini etkilemiştir. Saraç, çocukluğunun geçtiği yörede karşılaştıkları ve eğitimi sırasındaki yönlendirmelerinin etkisiyle solcu bir kimliğe bürünmüş, bunu Toplumcu şairlerde görülen halka yönelme, halkın sıkıntılarını dile getirme, Anadolu'yu merkeze alma, düzen ve sistem eleştirisi yapma, sömürü düzenini yerme gibi pek çok konuyu ele alarak şiirinin içeriğini oluşturmuştur. "Anadolu insanı ve Anadolu'daki hayat şartlarının ifade edilmesi de dönemin dikkatinin yöneldiği konulardan olur. Bu konular üzerine eğilen şairler yazdıkları eserlerde dönemin bu konulardaki zihniyetini yansıtırlar. Metinlerde köylerde yaşayan insanların acıları anlatılır. Hayatları anlatılırken dikkati çeken en önemli özelliklerden biri şehirdeki çatışmalarının benzerlerinin köylerde de yaşandığının gösterilmesidir. Şehir hayatının karmaşası, kalabalık durumunu kırsal alanlarda görmek mümkün değildir. Ancak şehirdeki işveren-işçi, patron-işçi çatışmasının köylerde de ağa-köylü şeklinde yansıtıldığını söylemek mümkündür. Köylüler de tarlalarda, bahçelerde çalışmakta ancak emeklerinin karşılığını alamamaktadırlar. Üstelik ağa tarafından ezilmekte, açlık ve sefalet içinde yaşamaya mahkûm edilmektedirler. Metinlerde karşılığını bulan bu durum ezen ve ezilen insan çatışmasını şehir merkezinin dışına çıkartarak dönemin zihniyetini yansıtır."[26]

Sahip olduğu ideolojisinden kaynaklı olarak acının ve sıkıntıların merkezine Anadolu'yu alır ve bu yönüyle yansıtır:

[26] Özlem Kayabaşı, "1960-1980 Arası Toplumcu Gerçekçi Şiir ve Problemleri" (Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara, 2011.), 65

Acı, Anadolu'da acıdır, suskun ve titrek
Kesen çok kez akımı ak düşlü bir uykuda.
Zından güzel değil evet, ölüm kara soluklu
Zından ve ölüm de olsa ama bir gün yazgıda
Yine Anadolu'da

(T.Ş./Dİ./Anadolu'da, s.63)

Tahsin Saraç, Toplumcu anlayışın ortaya koyduğu mücadeleci ruha ve çekişmelere de gönderme yapar:

Kısa çöpün uzun çöple kavgası
Süre gelmiş çağlar boyu
Ama şimdi son evrede, dönemeçte, yargıda.
Ben ozanım
Sizin yalnız kolunuz, bacağınız
Oysa benim
Hep yüreğim sargıda.

(T.Ş./Dİ./Ben Ozanım, s.64)

Saraç'ın şiirlerini oluştururken beslendiği kaynak Anadolu ve toplumumuzun kültürü olmuştur. Şiirlerinin çoğunda bu desenlere sıklıkla rastlarız. "Böylece, Tahsin Saraç şiirinin Türk şiirindeki yerini belirleyebiliyoruz. Onun şiiri, Türk şiir orkestrasında "bas"tır. Bir orkestrada, öteki çalgıların seslerini bastırdığı zaman kontrbasın sesinde hep bir ulu kızgınlık, tanrısal bir öfke duyumsamışımdır. Saraç'ın o tok sesli (Davudî) şiirlerinin pek çoğunda bu kızgınlık, bu öfke duyuluyor. Kendisi de bir şiirinde şöyle tanımlıyor ozanı:

'Tüm geceleri biçen çağlardan

Ozan, gök gürlemesi ölümsüzlüğün.'

Saraç'ın şiirlerindeki gök gürlemesi göklerden değil tarihten ve coğrafyadan geliyor. Okurken bu şiirlerin beslendiği zengin Türk şiir geleneğinin (hem halk şiiri hem divan şiiri) derinlerinden uğuldayan kaynağı tanıyoruz ve Türkiye coğrafyasının ezilenler korosunu duyuyoruz, bu dramatik koro şiirler tok sesli bir başkaldırı şarkısını söylüyor. Tek kişilik yine de çok sesli (halkça sesli) kalabalık bir koro bu."[27]

Tahsin Saraç'ın şiirlerinde ele alınması gereken ikinci temel nokta ise şiir dilidir. Kendisinin dil konusundaki mahirliği herkesce kabul görülür. Zira hazırlamış olduğu Fransızca- Türkçe sözlük bu alandaki en temel kaynak olarak kullanılmaktadır. Bununla birlikte Tahsin Saraç'ın şiir dilinde daha çok öz Türkçe kelimeler öne çıkmıştır. Kendisi Türk dil Kurumunda da görevli ve bu meselelere ilgili olduğundan şiir dili noktasında imkânları olabildiğince zorlamıştır.

[27] Aziz Nesin, **Çağdaş Türk Dili**, (İstanbul: 18. Sayı, Ağustos-Eylül 1989) s. 252

Onun özellikle öz Türkçe kullanma ve bunu şiirlerine de yansıtması Şair Cemal Süreya tarafından "Direnmeler" şiir kitabının sunuş yazısında" Öz Türkçenin şairidir Tahsin Saraç. Yeni sözcüklerden süzer şiirini. Bu özelliğiyle diğer şairlerden ayrılıyor. Şiirsel yük onda yeni sözcüklerle düğümlenir. Tahsin Saraç'ın şiirlerinde çağdaş ortam arkaik görünümlerle belirir.(…)"[28] ifadeleriyle dile getirilmiştir.

*Ezer güçsüzü en çıkmazında **bungunluğun***
Kurutur gülüşünü dudaklarında
(T.Ş./Dİ./Değintiler, s.83)

Dizelerinde yer alan "bungunluğun" kelimesi bunlardan sadece birisidir. Her ne kadar "bunalmak, bunalım" gibi kelimeler gündelik konuşmalarda yer alsa da bu ruh halini ya da durumu hiç kimse "bungunluk" olarak ifade etmez. Bu kullanımlarda onun dil bilimci kimliğinin ve dildeki sadeleştirme çalışmalarının da etkisi olduğunu söylemek yanlış olmaz.

Tahsin Saraç'ın yıllar içinde şiir dilinde doğal olarak meydana gelen değişim de söz konusudur. Anlatımının Aziz Nesin tarafından genel olarak kapalı olduğu ifade edilmiştir. ""Onun şiiri kendisini cömertçe sunan, kolay anlaşılan (ki ben zor yazılıp kolay anlaşılandan yanayım) şiir değil. Ama bu kolay anlaşılmazlığı, kendi rengini ve tonunu bile daha bulamamışken sürekli yenilikçilik ve sözde özgünlük ardında koşan kimi yeteneksiz şairlerin yaptığı gibi anlam çarpıtmalarından anlamsızlıklardan ileri gelmiyor. Saraç, şiirinin (hepsi değilse de epeycesinin) zor anlaşılırlığı, imgelerinin yoğunluğundan birbiri üstüne yığılmalarından ileri geliyor. Bu imgelere yabancı olanlara Saraç'ın şiiri kapalı kalıyor, o imgelere yabancı olmayanlarınsa imgelerin yoğunluğundan ötürü şiirin tadına varmaları için büyük zihinsel çaba harcamaları gerekiyor."[29] Aziz Nesin Saraç'ın diliyle ilgili olarak şu çarpıcı tespiti de yapmıştır: " Şiirlerini döne döne okurken Tahsin Saraç'ın bu şiirleri hangi dilde söylediğini düşündüğüm bile oldu. Bunlar Türkçe mi? Evet, ama çoğu da Tahsin Saraççа bir dille yazılmış." [30]

İffet Aslan, Tahsin Saraç'ın şiiri ve şiir dilinin yıldan yıla değişen ve büyüyen bir gelişim çizgisi içerisinde olduğunu ifade eder. Bu değerlendirmesini Saraç'ın son kitabı olan "Çıplak Kayada Çimlenmek" üzerinden ele almıştır.

"Tahsin Saraç yeni şiir kitabı "Çıplak Kayada Çimlenmek" ile yeni bir doruk sergiliyor. Yüce bir doruk. Saraç ancak kendisiyle kıyaslanabilecek bir ozan. Çağdaş Türk dilinde türünün tek örneği. Bu bakımdan zaten bir doruk. Ama bu son yapıtı ile kendini aşmış. 1964'te yayımlanan ilk şiir kitabı "Bir Ölümsüz Yalnızlık" ile 16 yıl sonra 1980'de yayımlanan "Bir Sevgiyi Görüntülemek" adındaki bundan önceki şiir kitabı ile gerçekleştirdiği yükselişi son 9 yıl içinde katlayıp aşan bir doruk

[28] Tahsin Saraç, **Direnmeler.** (İstanbul: Cem Yayınevi, 1973) Sunuş Yazısı.
[29] Aziz Nesin, **Çağdaş Türk Dili**, (İstanbul: 18. Sayı, Ağustos-Eylül 1989) s. 253

[30] a.g.e. s.253

sergiliyor "Çıplak Kayada Çimlenmek". Artık sözcükler billur saydamlığında, dizeler doğa akışkanlığında, ileti ise Tanrısal kelamlarca yoğunlaşmış. Öyle ki şimdiye kadar Saraç'ı algılamakta güçlük çekenler bile bu yapıttan yükselen tok sesi duyacaklar ve renk şöleni, biçem duruluğu ile ışıl ışıl simge hazinesi aracılığı ile imgesel bir anlatımla sunulan uçsuz bucaksız, başlangıçsız sonsuz bir evren içinde, doyumsuz bir dünya üzerinde dimdik ve dipdiri insanın serüvenini algılamanın lezzetini tatmak olanağını bulacaklardır umarım.[31]

Bunun yanında Saraç'ın hiç bitmeyen bir arayış içerisinde olduğunu bu yönüyle de eski şiirimizin önemli temsilcileriyle bağının olduğunu öne sürer.

"(…)Saraç bu yönüyle gerçek Türk şairi, göbek bağı var Yunuslarla da divancılarla da arasında. Hep arayış içinde vuslat peşinde. Ne ki erişmek, doyum olanaksız. Çünkü aranan doyum tende değil."

Aslan, Tahsin Saraç'ın bazen de açıkça şehvetli bir şekilde şiir dilini oluşturduğunu söylemiştir:

"Ölümsavar mıknatıslı bir meyve

O yumuk uçları göğüslerinin

Ve temmuz senin tenin."

Cinsellik Tahsin Saraç'ta köklere uzanan ata kimliğinde olduğunca altıncı bir duygu gibi doğal ve soylu. Dirlik simgesi."[32]

Tahsin Saraç'ın şiirlerini yazarken nasıl bir tutum izlediğini Orhan Asena'nın "Şiir gibi insandı Tahsin Saraç. Yani güç ve güçlü. Güçtü şiiri. Çağsız Yalvaç'ı iki yılda tamamladığını söylemişti bana. İki yıl bir şiiri kovalamak. Bunu ancak Tahsin Saraç yapabilirdi. Çünkü en katlanamadığı şey sıradanlıktı.(…)"[33] cümlelerinden anlıyoruz.

Yaptığı çalışmalara laf söyletmediğini, bazı şiirlerini ise zamana yayılan bir şekilde oluşturduğunu Orhan Asena gibi eşi Vildan Saraç da tasdiklemiştir. Hem şiirlerini yazarken hem de diğer işlerinde aşırı derecede dikkatli ve titiz bir çalışma ortaya koyan bir yapısı vardır. "Aykırı bir adamdı, inandığı hiçbir şeyden taviz vermezdi. Şiirlerini yazmak için kendine bahçe katı bir ev aldı. Şiir yazarken dikkati dağılmasın diye evde ses çıkarmamaya özen gösterirdim. "Çocuklar istediği gibi ders çalışsınlar, sen de daha rahat et!" diyerek o eve taşındı. Zamanının çoğunu o bahçe katında okuyarak, yazarak geçirdi.

Şiirlerini evdeyken ya yatağında ya da masa başında yazardı. Kurşun kalem ve müsvedde kâğıt kullanırdı. Düzeltmelerini de bu kâğıtlar üzerine yaparak hazırlardı. İngilizce öğrendiği

[31] a.g.e. s.259-260
[32] a.g.e. s.259-260
[33] Orhan Asena, **Çağdaş Türk Dili**, "Tahsin Saraç'ın Ardından" (İstanbul: 18. Sayı, Ağustos-Eylül 1989) s. 255

dönemdeyse ceketinin cebinden yabancı kelimeler yazılı kâğıt parçaları çıkardı. Bazı şiirlerini çok uzun zamanda bitirirdi. Tercümelerini doğrudan daktiloda yazar, müsvedde yapmazdı.

Çalışmalarına laf söyletmezdi. Her işini titizlikle ve çok büyük emekler vererek yaptığı için eleştiriyi hazmedemezdi. Bir akşam Fransızca öğretmeni Fehmi Baldaş'ın evine gittik. Tahsin'in Fransızca Türkçe Argo Sözlük çalışması yaptığı dönemdi. Yaptığı çalışmaları bölüm bölüm hocasına gösteriyor ve onayını alarak ilerletiyordu. Baldaş, sözlüğün bir yerinde hata buldu. "Burası olmamış, yanlış yapmışsın." dedi. Tahsin bu sözlere çok sinirlendi. Zaten hiç yumuşak çıkış yapmazdı, kaşlarını çatarak konuşurdu. Yine o tavrıyla yaptığı çalışmayı en başından başlayarak o duruma nasıl getirdiğini ve nasıl çalıştığını açıkladı ve "İşte bu o, anladınız mı?" diye sordu. Ufaktan da kafa tutuyordu. Hocası bana baktı ve "Senin şu kocan var ya çok yaman çocuk." dedi. Doğruladığına inandı."[34]

Saraç, şiirlerini meydana getirirken kişiliğinde yer etmiş belli başlı kavramları da sıklıkla kullanır. Bunlardan en fazla öne çıkanı ise "erdem" kelimesidir. "Bir insan herhangi bir sözcüğü niçin sık kullanır: ya o sözcüğü imlediği kavramın kendisinde hiç olmaması tam tersinin olması nedeniyle övünme gösterisi olarak ya da o kavramın kişiliğinin bir vazgeçilmezi, bir ayrılmazı olduğu için… Ya erdemsizler sık sık erdemden söz eder ya da yaşamlarının kendisi erdem olanlar…"[35]

Direnmek solumakta evrene karşı
Dilimdeki gizil güç, tükenmez gömü
Vermenin erdemi kesilir yürek
(Dİ./Bilgemsi, s.91)

"Erdem Saraç'ın yaşamının ayrılmazı, vazgeçilmezi ta kendisidir. Nasıl yaşamışsa öyle öyle duymuş, öyle düşünmüş ve öyle şiirler söylemiş bir şair…"[36]

Sevmezliğin kül soğuğunda
Bilisiz, acımasız, erdemsiz
Deli dana bir öfkeyle
Ensemde soluyan
(GÜV.KA./Kirli El, s.127)

Tahsin Saraç, şiirlerinde mizacını yansıtan doğru bildiği neyse onu söyleyen ve şiddetle savunan bir kişiliğe sahiptir. Bu konuda Aziz Nesin "*Tek Kişilik Kalabalık Koro*" yazısında **"**Tahsin Saraç şiirinden bende kalan nedir? Yüce dağ doruklarının hiç dinmeyen uğultulu fırtınası… Ama bu yüce dağların yeri açık seçik bellidir: Türkiye. Daha yüksek daha boranlı dağlar var dünyada elbet ama hiçbirinin fırtınası Tahsin Saraç'ın şiirlerindeki bu sesle uğuldamaz, böylesine yerli böylesine ulusal ve özgün… bir fırtına uğultusu, ince bir çığlık yalvaran bir haykırış, ağlama, iç çekme inleme olmuyor hiç. (Oysa ben inleyen şiirleri de severim.) hep tok, kalın, yüksek perdeden yiğit bir ses duyuyoruz. Sanki çağcıl Türk şiirine yepyeni bir Köroğlu

[34] Dabağ, **Gezindim Boş Odalarda**, (İstanbul:Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2011) s.95-104
[35] a.g.e. s.252-253
[36] a.g.e. s.253

doğmuşçasına…"[37] diyerek Saraç'ı içinde yaşadıkları dönemde Köroğlu'nun bir mirasçısı olarak kabullenmiştir.

Tahsin Saraç, pek çok değişik uğraşa sahip olsa da önceliği her zaman şiir olmuştur. "(…) Zaten şiir her zaman benim birincil plandaki uğraşım olmuştur.12 Eylül döneminde yazdığım, bir bölümünü yayımlayamadığım birçok şiirimi kapsayan kitabıma olanak bulursam bu yıl içinde çıkarmayı düşünüyorum.(…)"[38] Saraç aynı zamanda şiirin kendisi için bir yaşam biçimi olduğunu ifade ediyor: "(…) Ve benim için bir yaşama biçimi olan şiiri son soluğuma dek sürdüreceğim.(…)"[39]

Saraç, çevirmenliği olmasına karşın kendi şiirlerini Fransızcaya çevirmemiştir. "Ben kendi şiirlerimi kendim çevirmedim. Ama şiirlerimi Fransızca *Tahsin Saraç Poèmes Choisis* adında bir kitap olarak çıktı 1974'te. Fransız Hanım'la evli Ayhan Özden çevirdi." [40]

Kendisinin şairliği ile ilgili sorulan bir soruya "*ozan*" şiirine ise "*prizmatik*" cevabını verir. "Bir ozanın kendi şiirini açıklaması hem güç hem gereksiz. Benim şiirim üzerine birtakım şeyler yazıldı. Ama ben bir ipucu vereyim. Benim şiirim prizmatik bir şiirdir. Her okunduğunda başka bir görüntü veren başka bir yoruma yol açabilen bir şiir. Bir de suskunluğu konuşan bir şiir. Kendini kolay ele vermeyen bu şiir okuyucudan da belli bir çaba belli bir kültürel birikim kavramlarda belli bir yalınlık, kısacası belli bir düzey ister."[41]

Tahsin Saraç, önceliği her zaman şiir olmuş, şiiri bir yaşam biçimi olarak kabul etmiş ender şairlerdendir. Saraç, yaşamının her döneminde önemli olan ulusalcılık, ozanlık ve erdemlilik gibi kavramları yoğurarak şiirine şekil vermiştir.

Saraç, şiirlerini oluştururken süreç içerisinde olumlu yönde bir gelişim göstermiş, kendini sürekli yenileyen ve geliştiren bir şair olmuştur. Yapmış olduğu araştırmalar, dil bilimci kimliği, Anadolu kültürü, mizacı ve hayata bakış açısı onun şiirlerinde bir ahenk içerisinde bir araya gelerek şiir kimliğini oluşturmuştur.

Şair, içinde yaşadığı kültürün ve bireysel faktörlerin de etkisiyle ölüm, aşk, erdem, ozanlık, Anadolu, düzene başkaldırı gibi temaları çıkarmış olduğu altı şiir kitabında da kullanmıştır. Bu temalar; rastgele ortaya çıkmamıştır, tam tersine bilinçli bir yönelimin sonucunda şiirlerde kendine yer edinmiştir.

---

[37] Aziz Nesin, **Çağdaş Türk Dili**, (İstanbul: 18. Sayı, Ağustos-Eylül 1989) s. 252-253-254
[38] **Tahsin Saraç'tan Armağan**, (Saraç Vakfı Yayınları, 29 Haziran 1990) s.36
[39] a.g.e. s.36
[40] **Tahsin Saraç'tan Armağan**, "Tahsin Saraç'la Söyleşi"(Saraç Vakfı Yayınları, 29 Haziran 1990) s.45
[41] **Tahsin Saraç'tan Armağan**, Şiir ve Tahsin Saraç, Saraç Vakfı Yayınları, 29 Haziran 1990. s.51

3. TAHSİN SARAÇ'IN ŞİİRLERİNDE TEMALAR

Tahsin Saraç'ın şiirlerinde ön plana çıkan hemen herkesin dikkatini çekebilecek aşk, ozanlık, sistem eleştirisi, ölüm gibi temalar ele alınmıştır. Bu temalar Saraç'ın şiirlerinden örneklerle desteklenmiştir.

3.1 OZANLIK

1. Eski Oğuzlarda Oğuz destanlarını okuyan saz şairi. Ozanların on beşinci yüzyıla kadar Doğu Anadolu'da yaşadıkları sanılıyor. 2. Şimdi şair karşılığı olarak kullanılabilir.[42]

Ozanlar; şiir söylemeye, manzum ifadeye dayalı, toy, ayin vb. törenleri yöneten kişiler olup Kam, Baksı, Oyun, Ozan gibi adlarla anılmakta idiler. Ozanların görevleri gereği yaptıkları icraatlar birtakım geleneklerin oluşmasına neden olmuş, öncelikle şiir söylemede tarz belirlenmiştir.[43]

Ozanların İslamiyet öncesi Türk kültürü döneminde, ölüm törenleri olan *Yuğ*'larda *sığıtçı* yani ağlayıcı ve ağlatıcı bir çeşit ağıtçılık görevlerini yerine getirdiği bilinmektedir. Köprülü'nün de ifade ettiği gibi ozanların önceleri ruhanî yönü olan bu rolleri üstlendiği zamanla uygulamalar değişikliğe uğrayıp ölünün anısını yaşatacak, onun kahramanlıklarını, iyi yönlerini dile getirecek sazlı sözlü ifadelere dönüşmüş ve övgü şiirleri oluşmuştur.[44]

Tahsin Saraç'ın "ozanlık" vurgusunu ise kendi dönemi üzerinden ve savunduğu değerler üzerinden değerlendirmek daha doğru olacaktır. Bu noktada XV. yüzyıldan sonraki dönemde "aşık" kelimesi için "ozan" kelimesinin kullanılmadığı ancak 1970'li yıllardan itibaren âşıkların adının yerine

[42] *BSTS / Edebiyat ve Söz Sanatı Terimleri Sözlüğü*
[43] Yrd. Doç. Dr. Mehmet Yardımcı, **Geçmişten Günümüze Ozanlık Geleneği ve Bu Süreçte İletişim Araçlarının Rolü**. (Kayseri: Erciyes Aylık Kültür ve Fikir Sanat Dergisi) s.27-31
[44] a.g.e. s.27.

kullanılmıştır.[45] tespiti üzerinden Saraç'ın da bu dönemin kullanımına uygun hareket ederek "ozan"lık kavramını sık sık kullanmıştır.

Tahsin Saraç, bu kavramı bir geleneğin temsilcisi ve bu temsilcinin unvanı olarak kullanmıştır. Ozanlığa verdiği değer ve ona yüklediği yücelik tüm şiirlerinde görülen bir özellik olmasa da belli başlı şiirlerinde bu kavrama vurgu vardır. Bazı şiirlerinde ise doğrudan doğruya ozanlığı ele almıştır.

Ozanın konuşma ve söz üzerine bir *İlâh* olduğu anlayışı Saraç'ın bakış açısını yansıtması bakımından önemlidir.

Ben ki ozan, söz tanrısı
Sözsüzleşiyorum bunca söz arasında
(Ç.K.Ç, Dar Geçit s.11)

Kimi zaman da "ozan"a *bilgelik yükler Tahsin Saraç.*

Yaz günü bir zerdali duldasında
Dalıp gitmek düşlerle, düşüncelerle
Bir bilge ozanlıkta:
Ceyhun
(Ç.K.Ç, Ceyhun s.56-57)

Bazen de yukarıda da değindiğimiz gibi "ozanlık"ı doğrudan doğruya ele almış ve ona çeşitli anlamlar yüklemiştir. Bunu en net olarak "Ben Ozanım" şiirinde görürüz.

Yıkık tapınaklara döner kimi kez içim
Ben ozanım
…
Sofrada ekmek ve su, göğüste o gül duygu
Yığınların mutluluğu kavgasında hep yerim.
Tanrılar karşısında, doğa doğrultusunda
Ben ozanım
Devrim ateşlerini sonsuz yakacak odun
Toprakta kemiklerim.
Ben ozanım…
Ben ozanım

[45] M. Öcal Oğuz ve diğ.,"**Türk Halk Edebiyatı El Kitabı**", Grafiker Yayınları, s.308, Ankara,2011

(T.Ş./Dİ./ Ben Ozanım s.64)

Ozanlık geleneğinde ön plana çıkmış olan Pir Sultan için de bu unvanı kullanmış hatta kendisinin hazin sonundan ötürü duyduğu üzüntüyü de bir şiirle yansıtmıştır.

Saygı sana Pir Sultan ozan ata
Ve sen ozan ata akardın hep coşkun
…
Bir suskunluk yörede bir donuk kül bakış
Dersin otağ basılmış
Salkı gelmiş sanki Sivas ilinden
Pir Sultan asılmış
(T.Ş./ Dİ./Ozan Ata Pir Sultan'a, s.66)
…

Tahsin Saraç ozanlık geleneğinin izlerine bir gönderme yapmıştır:

Eski ulu ozanların gölge ayak izleri
(T.Ş./ Dİ./ Onduran Acı, s. 105)

3.2 ANADOLU

Anadolu, pek çok edebî türde genellikle cefanın, emeğin, hoşgörünün, fakirlik veya sefaletin çekildiği ya da özlenilen bir yer, yurt olarak yer almıştır. Tahsin Saraç'ta olduğu gibi pek çok yazarda ve şairde bunun yansımalarını görmek mümkündür.

Tahsin Saraç, her ne kadar Ankara-İstanbul-Paris üçgeninde yaşamını sürdürse de bir insanı insan yapan, insanın özünü oluşturan hatta "öz"ün kendisi olarak Anadolu'yu görür. O yüzden Saraç'a göre her nesne ya da varlık dünyanın çeşitli yerinde bulunsa da bu varlıkların Anadolu'da olanı ya da olanları diğerlerinden farklıdır. Bu duyumsama herkes için aynı olmasa da Tahsin Saraç'ta böyle bir duygu yoğunluğunu biz görmekteyiz. Çünkü güneş her yerde görülebilmesine rağmen Anadolu'da bir başkadır Saraç'a göre.

Güneş Anadolu'da güneştir
Başka bir yerde sarı bir nokta, üvey.
Güneş mi, narçiçeği gülüşlü
Yarlardan o dağ düdenlerine
Diri demet ışınlarla vurmalı, dikey.

(T.Ş./Dİ./Anadolu'da, s.63)

Bununla birlikte çekilen çilelerin bile dünyanın bir başka yerinde değil de Anadolu'da çekilmesi ona göre en güzel olanıdır.

Acı, Anadolu'da acıdır, suskun ve titrek
Kesen çok kez akımı ak düşlü bir uykuda.
Zından güzel değil evet, ölüm kara soluklu
Zından ve ölüm de olsa ama bir gün yazgıda
Yine Anadolu'da

(T.Ş./ Dİ./Anadolu'da, s.63)

Bazen de Anadolu'da halkın çektiği sıkıntılar ve yaşadığı haksızlıklar, sömürüler de şiirinde kendi yer bulur:

Ve de duy Pir Sultan ozan ata
Anadolu bildiğin Anadolu
Derdi çoktur hangisini yazayım?

(T.Ş./ Dİ./Ozan Ata Pir Sultan'a, s.66)

Tahsin Saraç, diğer şairlerde de gördüğümüz Milli Mücadele Dönemi Anadolu'suna da gönderme yapar.

Kir tutmaz, gölge tanımaz, bitek topraklarında
Saldırganların yüzüne ilk yumruğu indirmiş
Yiğit, soylu bir halkın, yiğit ve tok sesi…
Çağlar karanlığında Anadolu gecesinden
Ezilenlere umut yana ilk çoban ateşi

(T.Ş./ G.K./İşte O Atatürk, s.47)

Batı zihniyetinde görülen ve batının kendisi dışındaki insanlara uyguladığı çifte standardın Saraç'ın şiirindeki yansıması şöyle olmuştur:

Koca yontulardaki her çekiç izinde.
İğrenç bir bencillikte çarmıha gerilmiş
Hak, tüze kavramı ve emek saygısı
Ki biter Ak Avrupa ötesine
(T.Ş./ G.K./Bir Seine Gecesi, s.45)

Bazı şiirlerinde ise Anadolu'yu geçmişten günümüze hem kişileriyle hem doğasıyla hem de kişide uyandırdığı duygularla doğrudan doğruya şiirin konusu yapar.

Çukurova bahara yüz dönende
Uykularını yorganlarına dürüp erkenden
Gurbetçiler sökün eder dört bir yöreden

…
Uzar Tanrıcak bir soluk Yunus'tan
En elif güzelliktir güneyde Karacaoğlan
Kıyım, kırım, seferberlik, yiten sayısız can
Ve boz bulanık acılar
Bir bulut kaynar emekten
Sivas'ta ki Pir Sultan yalnızlığı çağ deviren bir umuda türkülenmek
(T.Ş./ GÜV. KA./Ruhi Su'da Türkülenmek, s.124)

3.3 AŞK

Türk edebiyatının ve diğer milletlerin edebiyatlarında geçmişten günümüze en fazla işlenen temalardan birisi olan "aşk" kuşkusuz Tahsin Saraç'ta da görülür. Saraç, şiirlerinde aşkı daha *tensel* bazen de "sevgi" kelimesi üzerinden işlemiştir. Şiirindeki tensel ifadeler, ve aşka sevgiye yapılan vurgu eşi Vildan Saraç'ın dediğine göre mektuplarında görülmez. "(…)İkimizden biri yurt dışına çıktığında mektuplaşırdık. Ben Almanya'ya o Fransa'ya gittiğinde yazışırdık. Duygularını belli etmeden edebi tarzda mektuplar yazardı. Sevgisini de bir şeyler yaparak sözcüklerin yerine eylemler koyarak anlatırdı.(…)"[46]

Tahsin Saraç, bu sevinçlerini bazen bir güneş ya da yeni doğan bir çocuk üzerinden gösterir.

Yeni doğan bir çocuk başı gibi
Başlattı bir yeni yaşamayı güzelliğin
Güneş bir al ışıltıya uç verdi
Ve yüreğim göğsündeki o dağ gülü sevgiye
(T.Ş./ B.S.G./Gün Doğum, s.151)

Hatta o "aşk" kelimesi yerine çoğu zaman "Öz Türkçeci" kimliğinden ötürü"**sevi**" kelimesini tercih etmiştir.

Sevginin denklemi iki üstüne kuruludur
Acınınki bir
Sen, acının görkemi
Ben sevginin gizemi

[46] Sevim Dabağ, **Gezindim Boş Odalarda**, (İstanbul:Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2011) s.95-104

*Sen ve ben olmasak da yine biziz **sevi***
Gövdelerimiz ancak
Onun değişkenleri

(T.Ş./ B.S.G./Sevginin Denklemi, s.153)

Saraç için; duygularını çok da belli etmez, yorumuna bir cevap olarak bazı şiirlerinde gayet açık bir şekilde sevgi üzerine net tensel ifadeleri vardır.

Koşumlarını şıngırdatan bir kısrak kesilirsin
Kimi kez
Oynak, konuşkan, diri
Unutup tüm gereksizlikleri
Serilmediğinde kendini
Kimi kez

(T.Ş./ B.S.G./Sevgine Kilitlenmek, s.156)

Kimi zaman da hiç yaşayamadığı bir sevgiyi şiir yoluyla seslenerek duyurmaya çalışır Tahsin Saraç:

Çağla körpeliğini gök duruluğunda sürdün
Yattın ama o gençlik güzelliğinin üstüne

Telleri iplik iplik tozuşan saçlarını
Gününde okşattırmadın doyasıya bir şöyle

(T.Ş./ B.S.G./Acısızlığın Acısı, s.160)

Bazen de insanı bu hayattan soğutan, bezdiren ve olumsuzluk yaratan her türlü şeyin ilacı olarak sevgiyi görür:

Ölen biz değilsek eğer
Bir sevilen değilse
Gerçek değil sanki ölüm

(T.Ş./ B.S.G./Sevgide Ölüm ve Biz, s.168)

Aynı direnme ve dayanma gücünü sevgi sayesinde bulduğunu bir başka şiirinde de görürüz:

Karanlık yollardan dost sofralara akşam
Ölüm gülücüklü bir satkınlık sızmıştı.
Kabaran bir çamur seli
Vurup savurdu azınca kıyıya
Ne ki, çimlenir yüreğim

Çıplak kayada bile olsa.
Bilirim, yarınlı değil kötülük
Bilirim
Ölümü hiçlemektir ölümsüzlük

(Ç.K.Ç s.24)

Tahsin Saraç, sevginin kaynağı olarak doğayı gösterdiği şiirleri de olmuştur.

Bir ırmak tanrıdan doğan
İo bir ırmak sevgi.
Mavi büyüsünde gölün, bir düş aralığından
Ne ki, sevgiler anası doğa
Geçtiği yolları yeşertiyordu.
...
Ondan, ionya sularının dinginliği
Ondan, Boğaziçi'nin serin menekşeliği
Ondan, ovaların ıslak yeşili
…

(Ç.K.Ç, İo,)

Saraç, sevgiliyle olan "ortak yönlerini" zıt kavramlar üzerinden vererek söyleyişi güçlendirmiştir:

Yalnızlığımız kol kola
İki demek anlamsızca
Öyle yakınsın bana!..

(T.Ş./ Dİ./Buruk Sevi, s.93)

Bireysel mutsuzluğun öne çıktığı *sevgiyi* de işlenmiştir.

Bitti
Yıldız çakılması geceme gözlerinin
Hoş
El eder karanlıklarımız uzak iki evrenlerden
Artık bölünmüş
Dev seviler yorar da, birden
Çeker çıkmazlarla, bunalımlarla
Duysak da vuruşunu atardamarlarımızın
Suskunluğun gözleriyle bakışırız gayrı
Bitti…

(T.Ş./ Dİ./Ayrılık ya da Öyle Bir Öykü, s.94)

Saraç, tüm yoğunluğunu sevgi ve sevginin vücut bulduğu sevgiliye vermiştir:

Geçtiği yerde gölgen
Yeşil ölümü yelliğinle
Ezginliğimsin sen benim
Sen benim ezginliğimsin
Yapyalın yüreğinle
Yalnızlığımsın sen benim
Sen benim yalnızlığımsın

(T.Ş./ G.K./Senleme, s.35)

Sevgi ve aşkı daha tensel olarak yansıttığı şiirleri de olmuştur:

Dudakların gül şenliği
Öpüşmeye giriştiğinde.
Taş uyanır, yatak kişner
Ateş harmanı dişiliğinde.
Soğuk bir Kars gecesinde gürül gürül
Yanan bir soba gibisin içimde.

(T.Ş./ GÜV.KA. /Dudakların Gül Şenliği, s.133)

Saraç'ın "Bir Senleme" şiiri ise daha çok "gizli bir sevda" imgesini de uyandırır niteliktedir.

Sen kavgam
Yüreğimde taşıdığım yasak tabancam
Kar altında kara toprak gibi diri
Kırk bahar fışkıran tenin

(T.Ş./ GÜV.KA./ Bir Senleme, s.136)

Saraç'ın sevgisi kimi şiirlerinde bir *anne sıcaklığında* karşımıza çıkabiliyor:

Çiçekleri ezme yavrum
Çiçek bir yüreğe benzer
Çiçek ezen insan ezer
Sakın sen kuş vurma yavrum
En engin bir kardeşlikte
Uçar kuşlar gökyüzünde

(T.Ş./ GÜV.KA./Ana Öğüdü, s.146)

3.4 ERDEM

Türk Dil Kurumu "erdem" kavramını iki başlık altında almaktadır. 1. Ahlakın övdüğü iyi olma, alçak gönüllülük, yiğitlik, doğruluk vb. niteliklerin genel adı, fazilet. 2. İnsanın ruhsal olgunluğu.

Eskiden beri "erdem" ile ilgili pek çok tartışma yapılmış ya da görüş ortaya atılmıştır. Erdemin ne olduğu üzerine de yine pek çok münakaşa yapılmıştır.

Erdemin ne olduğu ile ilgili geçmişten günümüze pek çok tanımı ve yorumu yapılsa da bu noktada Tahsin Saraç'ta bir karakter olarak gördüğümüz "erdem" kavramı "akla sahip olma, sahip olunan aklı kullanma şekli, üzerine düşünülen ve tercih edilen eylemler ve en nihayetinde "erdem" ile doğruyu elde etme huyu" şeklinde Aristo tarafından bir açıklama getilmiştir.[47] Saraç da savunduğu ve sabit olan, değişmeyen inançları doğrultusunda bu kavramı taşıdığı söylenebilir.

> Sokrates'in erdem bir bütündür, ama doğrululuk ölçülük, cesaret, adalet bu bütünün bölümleri midir yoksa bunların her biri erdemden tamamen ayrı mıdır tartışması yapar.
>
> Platon cesaretin, erdemle olan benzerliğinden ve ilişkisinden bahsetmektedir. Erdemin bölümlerinden olan cesaret; bilgi ise o zaman erdemin diğer bölümleri de bilgidir der…"[48]

Görüldüğü üzere "erdem" kavramının pek çok karşılığı bulunmaktadır. Tahsin Saraç'ta ise var olan bozuk düzen için saymış olduğu sıfatların tam tersi bir konumda bulunmaktadır. Yani yağmacılık riyakârlık, içten pazarlık gibi sayabileceğimiz pek çok şeyin karşısında olan Tahsin Saraç bu karşı duruş ile "erdem"in kendisi olmaktadır.

Hatta bu durumu en iyi ifade eden kişi yine yakın dostu Aziz Nesin olmuştur: "*Saraç'ın beş şiir kitabında yüz yirmi bir şiiri (Üzüm Memeli Eceler Soyu şiiri iki kitabında yinelenmiş.) var. Bu yüz yirmi bir şiirde en çok kullandığı sözcüğü saptadım: Erdem.*

Bir insan herhangi bir sözcüğü niçin sık kullanır: Ya o sözcüğü imlediği kavramın kendisinde hiç olmaması tam tersinin olması nedeniyle övünme gösterisi olarak ya da o kavramın kişiliğinin bir vazgeçilmezi, bir ayrılmazı olduğu için… Ya erdemsizler sık sık erdemden söz eder ya da yaşamlarının kendisi erdem olanlar…"

[47] Aristoteles, **Nikomakhos'a Etik**, Say Yayınları, İstanbul, 2014. s.129-145
[48] Vehbi Birlik,. **Platon Ve Aristoteles'in Erdem Anlayışının Akıl Bilgi Ve Mutluluk İle Olan İlişkisinin Karşılaştırılması,** (İstanbul Üniversitesi, 2013)

Tahsin Saraç'ın şiirlerinde sıkça kullandığı bu kavram aşağıda belli başlı dizelerde ele alındı.

Söylenmeyeni bilinmeyeni görülmeyeni görmediniz

Göremezsiniz göremezsiniz göremezsiniz
Gözleriniz gözlerimiz değil ki.
...
Ve siz polis burunlu, o kuşku torbanızda
Yoksun ışık tadından dostluğun içtenliğin
Ciğer dolusu haykırmadınız tek bir gün olsun
...
Yıldız içip de evren türküsü söylemediniz
Söyleyemezsiniz söyleyemezsiniz söyleyemezsiniz
(B.Ö.Y. /Değil Ki, s.12)

Bazen "erdem"in sıkıştığı, çaresiz kaldığı durumlar da olmuştur Saraç'ta

İki doruk arasında bir dar geçitte
Sevgi de boğuntuda artık erdem de.
(Ç.K.Ç, /Dar Geçit s.11)

Bir yaşam mücadelesi, kavgası şeklinde karşımıza çıkar "erdem" Saraç'ın şiirlerinde:

Sofrada ekmek ve su, göğüste o gül duygu
Yığınların mutluluğu kavgasında hep yerim.
Tanrılar karşısında, doğa doğrultusunda
(Dİ./Ben Ozanım, s.64)

İnsanın yüz çevireceği ne kadar olumsuzluk varsa hepsini bir şiirin içinde bir araya toplamıştır Saraç.

Yarısı İsa yüzünün
Yarısı tam Yehuda
Otuz dinar ve Roma
Bakışı gök kirlertir
Gül solar soluğunda
Boğar dostluğu uykuda
Kara kıskançlıkta kuduz
(Dİ./ Sürüngenler Yılkısı, s.80)

Gönlü açık olmaktır "erdem"li olmak, ortaya koymaktır her şeyini Saraç'a göre:

Direnmek solumakta evrene karşı
Dilimdeki gizil güç, tükenmez gömü
Vermenin erdemi kesilir yürek
Görücek bir kez parçada tümü
Öyle bir sessizlikte sönmeliyim ki
Toprak bile duymamalı gömüldüğümü
(Dİ./Bilgemsi, s.91)

Yine her hücresi kötülükle dolu olanları da "erdem"in dışında tutuyor Tahsin Saraç:

Sevmezliğin kül soğuğunda
Bilisiz, acımasız, erdemsiz
Deli dana bir öfkeyle
Ensemde soluyan
(GÜV.KA./Kirli El, s.127)

3.5. ÖLÜM

Tarihten günümüze "ölüm" kavramı ya da teması veya gerçekliği-her ne dersek diyelim- tüm milletlerin şiirlerinde yer almış hatta şiirlerin ayrı birer konusu olmuştur. Türk şiirinde Tahsin Saraç'ın 1940'lı yıllardan ölümüne kadar olan süreç içerisinde şairlerin zihninde yer alan ölüm boyutuna bakmak gerekir. Buna bakarken de şairlerin hayata bakış açıları, ideolojileri, yaşam tarzları da bu boyutları çeşitlendirmektedir. Bu noktada Yardımcı Doçent Doktor Ertan Örgen'in[49] "1940 Sonrası Türk Şiirinde Ölüm" isimli çalışmasına bakmamız konuyla ilgili genel bir bilgi edinmemizi sağlayacaktır.

"Cumhuriyet dönemi Türk şiiri, Tanzimat sonrasında oluşan yeni hayat algısının değiştirdiği ölüm temasına bazen geleneksel bazen modern bir tavırla yaklaşır. 1940 sonrasında bu algı, gelenekselden daha da uzaklaşır. Bu tema, yaşama isteği, ölümün yüceltilmesi, siyasal bir anlamla ölümün öne çıkarılışı, ironiyle ölüme bakış, serüvenin sonu olarak ölüm, uysal bir ölüm gibi yansıtmalarla büyük bir çeşitlilik gösterir. Şairlerin ölümü yücelttikleri kültür modernist bilinçle değişir. Hayatın anlamlarından biri olmaktan uzaklaşır. Ölüm bir son veya bir başka biçime dönüşme olur. Bu baskın anlayışın yanında eskiden gelen bakış yani kabullenme ve yüceltme az sayıda da olsa karşımıza çıkar. Bu eksende modern Türk şiiri, ölüm teması eşliğinde yeniden doğuşu değiştirir, var olma azabını artırır."[50]

[49] Dr.Ertan Örgen, **1940 Sonrası Türk Şiirinde Ölüm**, TÜBAR-XXIV-/2008-Güz, Balıkesir Üni. Necatibey Eğt. Fak. Türkçe Eğit. Böl. eorgen@hotmail.com
[50] Örgen, Ertan. TÜBAR-XXIV-/2008-Güz/**1940 Sonrası Türk Şiirinde Ölüm**.

Görüldüğü üzere Örgen de incelemesinde "ölüm" temasını belli dönemlerde belli bakış açılarına göre sınıflamıştır. Yine bu sınıflamayı yalnızca belli kavramlar üzerinden değil "ölüm" kavramı ile iç içe olan şairler üzerinden de ele almıştır.

"Batı şiirinin etkisini göz ardı etmeden geleneğin daha fizik bir yörüngeye çevrilme çabaları içinde okunmalıdır. Bu çizgiler dahilinde Ahmet Hamdi Tanpınar'ın şiirindeki ölümü ele alış biçimiyle konuya başlayabiliriz. Tanpınar'da ölüm, zaman düşüncesi çerçevesinde ve de bir birey olarak şairin dramında göze çarpar. Onun Selâm Olsun şiirinde, ölünün dünyaya ait güzelliklerden vazgeçemeyişi, bunu sorular hâlinde dünyadaki bir muhataba sorması ilgi çekicidir. Şiirdeki insan, kendi macerasını dünya ile sınırlamış olmakla birlikte geride bıraktığı şeylerin kendisine ne kadar bağlı kalacağını da merak etmektedir. Aynı düşünce Başka Bir Yıldızda şiirinde de işlenir. Ölüm problemi bu manada biraz daha büyür ve şairde son yolculuğun siyah atları sembolüyle garip bir duyguya dönüşür."[51]

Kimi şairlerde ölüm tamamen bir kabulleniş ve asıl olana dönüş şeklinde karşımıza çıkar.

"Necip Fazıl'ın; ölümü, hayatın bir değeri ve ölümsüzlüğün başlangıcı olarak gördüğü özellikle 1935 sonrası şiirinde, onu tasavvufî bir yaklaşımla işlemesi daha baskın bir niteliktedir. Özellikle "ölmeden evvel ölmeyi anlama" sorusu ile meşguldür ve şiirindeki anlam iletme kavgası da bunu gösterir. Topluma seslenen ve ikaz eden anlamlar içinde ölümü anlatır. Birey, kendi öznesinin dışında bir yere ulaşmıştır. Cansız At sembolü ile ölümsüz hakikate ulaşılacağı, bunun bir zafer arabası olduğu ve mezardaki geçer akçanın biriktirilmesi âdeta telkin edilir. Şairin bu şiirlerle dinmiş bir duyguya vardığı anlaşılır. Sesini topluma doğru yükseltir. Şehri ve şehrin insanını köle ilişkisiyle anlatan şair, ölüme ait mekânı ise sonsuzluğu veren sembollerle yüceltir. Şehirde hakikatin sembol değeri olarak minare gösterilir ve onun çağrıştırdığı anlam da ölüm çizgisidir. Elbette şaire göre ölüm, bu eksende hayattan canlıdır. Aynı paralelde Karacaahmet şiirinde, mezarlığı sahici belde diye tanımlar. Cumhuriyet dönemi Türk şiirinde mezarlığı anlatan şiirlerin içinde sezgici tavrı ve dünyevî kalmamak irtibatı içerisinde bu şiir, başlı başına önemlidir. Yahya Kemal'in "ölüm âsude bir bahar ülkesidir" diye söz ettiği estetik kabir tasvirinin de dışına çıkar ve mezarlık konuşturulur. Zaman problemini, taşlardaki donukluğun nasıl aştığını; iskeletlerin başlarını kaldırıp yaşayanların hayatı sahici zannedişlerine nasıl baktıklarını; fikretmeden kucakladıkları hayatta ölümden kurtulduk zannettiklerini güçlü bir tonla dile getirir. Şaire göre asıl sonsuzluk işte buradadır. Bu perspektifte, Necip Fazıl, ölüm ve insan ilişkisini bireyden topluma kaydırır. Şiirlerinde İslâmî boyutta ölüm-insan ilişkisine daha yoğun yer vermeye başlar. "[52]

Tahsin Saraç'ta ise ölüm kavramı diğer şairlerde olduğu gibi ayan beyan ortaya çıkan bir kavram değildir. Bunu şiirlerinde bu kavramı ne kadar kullandığına baktığımızda rahatlıkla görebiliriz. Hatta kendisi çok genç yaşlarda başlayan kalp krizleri ile karşı karşıya kalmıştır. Zaten ölümü de bu kriz nedeniyle gerçekleşmiştir.

[51] a.g.e. s.161.
[52] a.g.e. s.163-164.

"Ölüm"ün onun üzerinde fazladan bir duygu yoğunluğu uyandırdığını düşünmek hata olacaktır.

O, bu kavramı belli başlı durumları ifade edebilmek ya da bir durum tespiti yapmak amacıyla kullanmıştır.

Sonra yürür öfke burunlu fırtınalarla
Sel sel çeriler kentler üzerinde
Önde o en usta ölüm biçenler.
(T.Ş./B.Ö.Y./Çağlar Boyu, s.11)

Bazen de ölümle iç içe olma durumunu anlatmıştır. 1971 yılındaki askerî olaylarla ilgili olarak yaşadıklarından da yola çıkarsak bunun yansımalarının olabileceğini söyleyebiliriz.

Siz hiç ölümlerle kayak kaydınız mı
Dokundunuz mu soluğuna o en varılmazlığın
Yemediniz açlığını düşünü paylaşmadınız
Sizden öte sizlerin o yoksul yuvalarda
Ve yağmur yağmadınız hiç alın terlerine
Avuçlayıp yüreğinizi şöyle bir sunmadınız
(T.Ş./B.Ö.Y./Değil Ki s.12)

Kimi zaman da geçilen ya da geçilmesi gereken bir engeldir "ölüm" Tahsin Saraç için:

İlk soluğunca evrenin bir serinlik
Serpilir yirmi çağlar ötesinden çölümüze
Kaç ölümler aştık da vardık ancak işte
Bir ölümsüz yalnızlığa şimdi otağ kurduğumuz
(T.Ş./B.Ö.Y./ Bir Ölümsüz Yalnızlığa Şimdi Otağ Kurduğumuz, s.15)

Bir dava bir düşünce ya da amaç uğruna "ölüm" Tahsin Saraç tarafından kutsallık kazandırılan bir kavram olur:

Ne var ki daha bir güçlü olur ölümü
Söyler söylenmeyeni çok kez suskunluklar
O ıpışık gözlerinden bahar-çocukların
Fışkırır bin yıllardan gömülü fidan düşler
Ve kan gülleri açar, körpecik pırıl pırıl
(T.Ş./B.Ö.Y./Güçlü Ölüm, s.24)

Bir o başka sulara gülümseyen tanlarda

Ölümün belli başlı özelliklere, duygusal yetilere ya da anlayışlara sahip kişilere yakıştığından bahseder Saraç.

Ölen biz değilsek eğer
Bir sevilen değilse
Gerçek değil sanki ölüm

(T.Ş./B.S.G./ Sevgide Ölüm ve Biz, s.168)

Bazen de standart bir benzetme içerisinde kullanır "ölüm"ü Saraç.

Acılar zincirden boşanmış boğa
Ölüm tayfunları uğulduyor

(Ç.K.Ç./Soyut Saptama, s.16)

Bazen de yavaş yavaş yaklaşan bir sonun habercisi olarak karşımıza çıkar ölüm.

Işımalar gün geride
Ölüm mayalanıyor, ölüm
Sessizce
Gömütlerde

(Ç.K.Ç./ Sezinleme, S.23)

Dostlarını yarı yolda bırakan, onları satan kişilerin bünyesinde vücut bulmuştur ölüm ve Saraç'ın karşısında dikilir.

Karanlık yollardan dost sofralara akşam
Ölüm gülücüklü bir satkınlık sızmıştı.
Kabaran bir çamur seli
Vurup savurdu azınca kıyıya
Ne ki, çimlenir yüreğim
Çıplak kayada bile olsa.
Bilirim, yarınlı değil kötülük
Bilirim
Ölümü hiçlemektir ölümsüzlük

(Ç.K.Ç./ s.24)

Ölümün anlam kazandığı yer olarak da Anadolu'yu gösterir Tahsin Saraç:

Acı, Anadolu'da acıdır, suskun ve titrek
Kesen çok kez akımı ak düşlü bir uykuda.

Zından güzel değil evet, ölüm kara soluklu
Zından ve ölüm de olsa ama bir gün yazgıda
Yine Anadolu'da

(T.Ş./Dİ./ Anadolu'da Şiiri, s.63)

Ölümün bir son olmadığı aksine bir başlangıcın müjdecisi olduğunu söyler:

Taaa Mansur'dan, Nesimi'den,
Pir Sultan Abdal'dan gelirken
*Bir **ölümle** bincek **göveririm** ben.*
Çün soyum ozan soyu
Uzarım uzay boyu
(T.Ş./Dİ./Uzarım Uzay Boyu, s.65)

Saraç, içine düşülen zor durumları ve durumları kabullenişi ölüme benzetilmiştir.

Senden ey karanlık senden
Ölümsü boyun buruşumuz
Acımasız kara balta gücünden
Hep şu yaslı orman duruşumuz
(T.Ş./Dİ./Senden Ey Karanlık, s.71)

Kimi zaman da bir kahramanlık bir yiğitlik nedeniyle bedenen ölenlerin ölümsüzlüğüne de gönderme yapar.

Vuruşur en ustura bilinciyle çağının
Mavi kurtuluş için en kara düşmana karşı
Ve bir gün papatyalarda yansır artık son gülüşü
Ve ölümü ölümsüzleştirir toprağı ısıtan kanı
(T.Ş./Dİ./Utanç, s. 73)

Kişinin ölüm karşısındaki acziyeti nedeniyle yaratıcıya daha fazla yücelik yüklemesine de değinir.

Doğmuşsa kişi bir temmuz günü
Sevmek ölüşmektir bir özge benle
Büyütür tanrısalı bir kişi öldü mü
(T.Ş./Dİ./Bilgemsi, s. 91)

Kimi zaman da kişilerin içlerindeki nefreti ölümle ilişkilendirmiştir Saraç.

Neden, Güvercin Kasapları barışımıza kan bularsınız
Öyle kötüsünüz ki iki gözden dört ölüm bakarsınız.
(T.Ş./GÜV.KA./Güvercin Kasapları, s.121)

Bir ana öğüdü şeklinde ölümden bahsediyor Saraç:

Tüfekle oynama yavrum
Şakacığı bile çirkin
Bir canlıyı öldürmenin
(T.Ş./GK./Ana Öğüdü, s.146)

3.6 ELEŞTİRİ VE DÜZENE BAŞKALDIRI

Tahsin SARAÇ 1930 yılında Muş'ta doğmuş, yarıcıları olan bir babanın oğlu olmakla birlikte köylünün yaşadığı sefaleti, başlarının hep eğik oluşu şiirlerine yansımıştır.

"Köyü, yarıcıları olan bir babanın oğludur Tahsin Saraç. Köylülerin ezik serüvenleriyle tanır insanları. Bir karış toprakta ürün yetiştirmek için izin dileyenler, dizi dizi dururlar Saraçların evlerinin önünde. Babası kapıdan çıkacak, köylüler yerlere eğilecekler… Toprak sahibinin elini öpecekler. Ezanlarla, şafaklarla başlamıştır bu bekleme. Her yıl; bu izin alma, bağlılık töreni yinelenecektir. Kıl boyunları, ezik, eğik boyunları bu insanlarda tanımıştır Saraç."[53]

Döneminde adının çeşitli suçlamalara karışması onu daha keskin bir düzen eleştirisine itmiş ve bunu şiirlerine yansıtmıştır. Ailesine ve akrabalarına uygulanan haksızlıklar şairde derin izler bırakmıştır.

Yaşadığı ve sürgün edildiği köylerde halkın başlarını dik tutması ve adeta kadere boyun eğmeleri onu daha öfkeli bir yazar haline dönüşmüştür. Şiirlerinde bu temayı açık ve görünür bir biçimde kullanmak yerine kapalı bir biçimde sözcüksel sapmalardan yararlanarak yazmıştır.

…Ve kokmuş us düzeninde ki kaç yüz bin kılıflı
Tutup okşayamadınız mutlu çılgınlıkları
Okşayamazsınız, okşayamazsınız, okşayamazsınız
Elleriniz ellerimiz değil ki
Ve siz polis burunlu, o kuşku torbanızda…
(T.Ş./B.Ö.Y./*Değil Ki, s.12*)

Dönemindeki düzen ve kuralların saçma ve kokmuş olduğunu dile getirerek baskıcı rejime ve kendisi gibi pek çok yazar ve sanatçı kişilerin evlerini basan ve suçlamalarda bulunan polislere de keskin bir dille eleştirmiştir.

"*Kamçılı kral kapılarının aslanları*

[53] **Papirüs Dergisi**, s.70

Çıplak tutsaklar üzerinde
Bronz bedenleri dövmeli
Sonra yürür öfke burunlu fırtınalarla
Sel sel çeriler kentler üzerinde
Önde o en usta ölüm biçenler.
(T.Ş./B.Ö.Y./Çağlar Boyu, s.11)

Saraç, bu şiirde savaş ve ölüm kavramına farklı bir pencereden bakmış. Toprak kazanmak veya düşmanları öldürmek için savaşlarda sefalet içinde yiten askerlerin ve bu askerlerin evde bekleyenlerinin ve kendilerinin çektiği çileyle savaşmaya ve ölüme başkaldırmıştır.

"Açlıkla döllenmiş toprakta
Kanlı bayrak çekmiş
Pınarlar ilk suya
Dibek dövüyor kolsuzlar
Başaksız harmanlarda"
(Ç.K.Ç./Soyut Saptama, s.16)

Şair, "*Soyut Saptama*" şiiriyle Anadolu halkının bir yudum ekmek için ölümüne çalıştırılmasına açlıkla terbiye olan insan bedeninin çaresizliğine dikkat çekmiştir. Umutsuzluğu kabullenme algısına bir serzenişte bulunmuştur.

Kısa çöpün uzun çöple kavgası
Süre gelmiş çağlar boyu
Ama şimdi son evrede, dönemeçte, yargıda.
Ben ozanım
Sizin yalnız kolunuz, bacağınız
Oysa benim
Hep yüreğim sargıda.
(T.Ş./Dİ./Ben Ozanım, s.64)

Saraç, "*Ben Ozanım*" şiirinde açlık çekenlerin, zulüm görmüşlerin, çıkarcı insanların arasında kalmışların sözcüsü ilan etmiştir kendini. Şairliğiyle adeta onların dili olmuş ve insanları bu duruma getirenleri sert bir dille eleştirmiştir.

Acı, Anadolu'da acıdır, suskun ve titrek
Kesen çok kez akımı ak düşlü bir uykuda.
Zından güzel değil evet, ölüm kara soluklu
Zından ve ölüm de olsa ama bir gün yazgıda
Yine Anadolu'da
(T.Ş./Dİ./Anadolu'da, s.63)

Saraç, "*Anadolu'da*" şiiriyle Anadolu halkının yaşamak, bir lokma ekmek için çektiği çileden, hayatlarının zulüm görmekten boyun eğmekten ibaret olduğundan yakınmıştır.

Saygı sana Pir Sultan ozan ata
Kırıldı çarkı Hızır Paşa'nın

Kirli elleriyle senin o gül boynuna
Yağlı ilmik dolayanın
Güvendiği o Padişah da o mum suratlı
Yeşil, küflü karanlıklar kanlısı
Yıkıldı tekmesiyle yiğit Mustafa'nın
O genç devrim dalı, o halk yanlısı
(T.Ş./Dİ./Ozan Ata Pir Sultan'a, s.66)

Şair "*Ozan Ata Pir Sultan'a*" şiirinde geçmişten bugüne gelen menfaat yüzünden, yanlış anlaşılmalar yüzünden yitip giden hayatlara değinmiştir. Her devirde bulunan üst düzey kişilerin kendi çıkarlarınca insanların hayatlarını hiçe saymasını ve devrin işleyişini sivri bir dille eleştirmiştir.

Sızar tırnak uçlarından kirli sarı yorgunluğu
Yine bir açlık üstüne kapanır göz kapakları
Yine eski sokaklar gibi dökük ve acılı
Bin emekle bir lokmacık yiyemeyenler önünde
...
Kimi ekinde ölür, yapıda, kömürde kimi
Bir salgın, bir çırpıda götürür yüz binleri.
Tam çiçeğe duracakken mutluluk
Göveren her umudu bir savaş biçer gider
...
Bunca kan, bunca açlık, bunca kıyımdan sonra
Göğe yakarılardan uzanan ellerden utanç
Firavun arabalarına koşulan bir kısrak gibi
(T.Ş./Dİ./Utanç, s.73)

Saraç, "*Utanç*" şiirinde halkın yaşadığı açlık, savaş, emeklerinin karşılıksız kalması, zengin kişilerin hayatlarının lüks içinde geçmesi ve halka zulümden başka bir şey vermemelerinden duyduğu utançtan bahsetmiştir.

Çulu yok Tanrısı var
Yetingen.
Bir kaya kavgasıdır kartal mavilikte uçar
Bir başkaldırı, vuruşma, en onur veren
Ezik otlarcana oysa hep yalvar yakar
(T.Ş./Dİ./Yitingenlik Korku ve Acı Üstüne, s.78)

Şair "*Yetingenlik, Korku Ve Acı Üstüne*" şiirinde toplumun yaşadığı sıkıntılara değinirken bir yandan da halkın haklarını aramak yerine başlarını öne eğmelerini, sefaletlerini kabullenişlerine öfke duymaktadır.

Ezer güçsüzü en çıkmazında bungunluğun
Kurutur gülüşünü dudaklarında
Bir düzen, kapkaç

Emekte yok yemekte var, bir sapak yönetim
(T.Ş./Dİ./Değintiler, s.83)

Saraç, "*Değintiler*" şiirinde Anadolu insanının zorlu yaşam şartlarını, elverişsiz topraklarda ölümüne çalışmalarına değinmiş, dönemin hükümetine karşı olumsuz bir tavırla düşüncelerini söylemiştir.

Gök gök olalı tanık yer yer olalı
Çizmiş soluk bir açlığı, yazgısınca toprağa
Kara saban ardında çökük omuz, bükük bel
(G.K./Gök Gök Olalı Tanık, s.29)

Şair "*Gök Gök Olalı Tanık*" şiirinde geçmişten günümüze kadar gelen ve bir düzen haline gelmiş durumlar ile insanların çektiği acıların, ölümlerin, zulümlerin bitmeyişini ve bu durumdan çıkar sağlayan kişilere öfkesini yansıtmıştır.

Isırgan bir uygarlık ya da Orta Çağ kaçkını
Haçlı, tabancalı birazcık da kininli
Eli yatkın her yolla bire bin tecimine.

Tüm görkemi yanında parkların, müzelerin
Taşan terli bir utanç Ak Avrupa'dan
Kara yontularda baktıkça gece
Bronz bakışlarla zenciler güneşe
(G.K./Ak Avrupa ya da Isırgan Uygarlık, s.32)

Saraç, "*Ak Avrupa Ya Da Isırgan Uygarlık*" şiirinde Avrupa'nın bugünkü haline gelene kadar katlettiği insan hayatlarından ve sömürü anlayışına duyduğu öfkeyi şiirinde sivri bir dille işlemiştir.

Aç soluklar gölgelendi gözlerinin önünde
Kara Kısrak duygulandı; biledi öfkesini:
Kara Kısrak yıkarak Soygun kalelerini
Tüm Sömürüağaların göbeğini nallayacak!
(G.K./Kara Kısrak, s. 52)

Şiirde köylünün üzerinden geçinen, zulüm timsali olarak gördüğü ağalara karşı büyük bir eleştiri yapmıştır.

Ruhi Su dam altında.
Geceyi bir kelepçe uykuda türkülenmek.
Evren gözü bakan bir bilge pınar
Uzar Tanrıcak bir soluk Yunus'tan
En elif güzelliktir güneyde Karacaoğlan
Kıyım, kırım, seferberlik, yiten sayısız can
(GÜV.KA./Ruhi Su'da Türkülenmek, s.124)

Saraç, bu şiirinde geçmişten bu güne hükümetin insanlara kendi ideal fikirleri ve çıkarlar yüzünden uyguladığı haksızlıkları öfkeli bir dille eleştirmiştir. Ayrıca arkadaşı Ruhi Su'ya uygulanan haksızlıkları ve sanatının yüceliğinin anlaşılmamasından yakınmıştır.

Sağar sarı yıldızları ışın ışın
Alaca bir mavide gözbebekleri
Ki çalar kapısını ötelerin;
Öbür yanda uyur çiftler ayrı evrelerini
Susar gecesini herkes, örer yalanını
Bir oyun, bir oyun, bir oyun ki çirkin
Tiksinti

Saraç, Tiksinti şiirinin bu kısmında ise evlilik kurumunda çiftler arasında yaşanan anlaşmazlıklar, söylenen yalanlardan ve evliliğin formalite olması durumuna eleştiri vardır.

(T.Ş./B.Ö.Y./Tiksinti, s.9)

4. TAHSİN SARAÇ'IN ŞİİRLERİNİN İNCELENMESİ

4.1. Yapı

Şiirin yapısını ele aldığımız bu bölümde Tahsin Saraç'ın şiirlerinde kullanmış olduğu nazım biçimleri, ahenk unsurları, yinelemeler ve alt başlıkları üzerinden bir inceleme yapıldı.

4.1.2. Nazım Biçimi

Nazım biçimleri, dize ve uyağın bir düzen içinde birleşmesinden oluşur. Dizeler bir şiirde en az ikili olmak üzere üçlü, dörtlü, beşli, altılı, yedili, sekizli, dokuzlu ve onlu olarak kümelenirler. Bu kümelenişte dize düzeni, dizeler arasındaki uyakların dağılımından da uyak düzeni doğar. Beyitlerden kurulu nazım biçimlerinde beyitlerin ikinci dizesinde dörtlüklerle kurulu nazım biçimlerinde dörtlüklerin son dizesinde yinelenen uyak, şiirin ana uyağıdır. Buna temel uyak da denir. Nazım biçimleri bu dize ve uyak düzenine göre çeşitli adlar alır.[54]

Arap, Fars ve Türk şiirlerinde rubai, beyit, gazel, kaside gibi türler, Türk halk şiirindeki, mani, koşma, semai, divan gibi çeşitler, Japon ve Çin şiirlerinde *haiku, tanka* türleri, Batı şiirindeki *sonnet* ve *ballade*'lar hep bu kalıpların, geleneklerin örnekleridir.[55]

Şiirde biçim konusunda tutum, özellikle 20.yüzyıl dünya şiirinde önemli değişikliklerle kendini belli etmektedir. Değişik akım ve kişilerin yeni biçimler, düzenlemeler deneme yolundaki girişimleri şiirin içeriği, duygu ve düşünce yönüyle biçimi arasında sıkı bir bağlantı kurma amacından kaynaklanmaktadır. Bu amaçla kimi zaman dizeleri yukarıdan aşağıya doğru, harflerin alt alta getirilmesi yoluyla

[54] Cem Dilçin, **Örneklerle Türk Şiir Bilgisi**, , (Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları 2005), s.95.
[55] Doğan Aksan, **Şiir ve Türk Şiir Dili**, (Ankara: Bilgi Yayınevi, 2013) s.240.

yazma, kimi zaman sözcükleri serpiştirme ya da şiirde anlatılan konuyla ilgili bir resim halinde verme gibi çok çeşitli örnekler ortaya konmuştur.[56]

Yeni nazım biçimleri Türk edebiyatında ilk kez Tanzimat'tan sonra tek tük görülmeye başlar. Tanzimat Dönemi şairleri, genellikle Divan şiir nazım biçimlerini kullanıyorlardı. Ancak onların bu biçimlerde yaptıkları yenilik özde ve konudaydı. [57]

4.1.2.1. Serbest Nazım Biçimi

Bu biçimler, var olan biçimler dışında şairin kendi beğenisine ve şiir anlayışına göre yarattığı ya da Batı ve Türk edebiyatındaki kimi nazım biçimlerini küçük değişiklikler yaparak yeniden düzenlediği biçimlerdir. [58]

Genel anlamda ölçü ve uyak kurallarına bağlı olmayan şiirlerdir. Türk edebiyatında Divan müstezadının geliştirilmiş biçimi gözüyle bakılan serbest nazım aslında Servet-i Fünûn döneminde Batı edebiyatlarından alınarak yeni Türk şiirine uygulanmış bir biçimdir.[59]

Tahsin Saraç ise daha çok serbest düzenli nazım biçimlerini kullanmıştır. Saraç'ın şiirleri bu bağlamda nazım biçimindeki düzenlilik ve düzensizlik başlıkları altında ele alınabilir.

4.1.2.1.1. Dize Sayısı Eşit Olan Bentlerle Kurulan Nazım Biçimleri

Tahsin Saraç'ın şiirlerinde çok farklı biçimler olmakla birlikte dize sayısı eşit olan nazım biçimleri de öne çıkar.

Bu dizelerde şiirin bütününde bir ölçü kullanıldığı gibi bentlerin uyak düzeni de birbirinin aynıdır.[60] Üçlü, dörtlü, beşli, altılı, yedili ve sekizli şekilleri görülebilir.

Tahsin Saraç'ın incelememizde göz önünde bulundurduğumuz şiirlerinden pek azı bu sınıflandırmanın içine girmektedir. Bazı şiirleri düzenli bir şekilde ilerlemekteyken bir anda artık bir dize şiirin ortasında veya sonunda karşımıza çıkabilmektedir.

Tahsin Saraç'ın "*B.Ö.Y*" eserinden seçtiğimiz şiirlerden yalnızca bir tanesinin dizelenişi 4+4 şeklindedir.

Islanır bir orman yağmurunda şimdi uzak

[56] Doğan Aksan, a.g.e. , s. 243.
[57] Cem Dilçin, a.g.e. , s.367.
[58] Cem Dilçin, a.g.e. , s.375.
[59] Cem Dilçin, a.g.e. , s.385.
[60] Cem Dilçin, a.g.e. , s.375.

O bir suskun mavide ışıyan ilk sevimiz
Kalacak tüm karanlığıma karşın belki tek
Yalnız seni uyuduğum şu ılık gece

İlk soluğunca evrenin bir serinlik
Serpilir yirmi çağlar ötesinden çölümüze
Kaç ölümler aştık da vardık ancak işte
Bir ölümsüz yalnızlığa şimdi otağ kurduğumuz
(Bir Ölümsüz Yalnızlığa Şimdi Otağ Kurduğumuz)[61]

Bu şiirlerin içerisinden düzenli bir yapıya sahip diyebileceğimiz 6+3 şeklinde dizeleniş yapısına sahip "*Bozgun*" şiiri karşımıza çıkmaktadır.

Mavi mağaralarda ter soğutur atlarım, sıcak savaşlardan
Bozulmuş güneş dengesi kentlerimin, utanç sabahlı
Unutmuş son soluğu yuvada kaçışan kuşlar
Bakamaz olmuş başağa, asmaya dağ yellerim
Yenik, ülkem dolgun göğüslerinde kadınların ışık kalçalı
Bir ezikliği dalgalanır burçlarımda kara bayraktar

Ve…
Susar da sessizlikler, susar da yankı yankı
Tan söker tüm karanlığıma gözbebeklerimin

Şimdi serin bir çekilme sularımda, gün yoksunu
Batmış son kadırgam da gümüş ağıntılarda
Yepyeni yaşantılara fırlayıp bu yenilgiden
Üç boyut ötesi artık ve uzak yoğunluktan
Gök gerilmişim geceler, yalnızlıklar üstüne
Bir Tanrısal yücelikten ölüme asılı kaldığım

Ve…
Öper de uykunu yeller, dağınık saçlarında
Isıtır tüm donmuşluğumu uzak ellerin

[61] Tahsin Saraç, **T.Ş.**, (İstanbul: Tekin Yayınevi, 1989)s.15.

(Bozgun)[62]

Yine "*Güçlü Ölüm*" şiirinde de düzenli diyebileceğimiz fakat artık bir dize yapısı görülür. Dizeler 5+5+6 şeklinde oluşturulmuştur.

Nola ki dağ yelleri kudurup esen hepten
Kopmaz kaya gerçeğine inanmışlığı yosunun
Acı kaplan gücünün o küf karanlığında
Işıtır bir ak ceylan bakışı tüm ormanı
Gülen, kan sıcaklığında donup kıyıcısına

Göğe kesmiş yüreği, sevgiye sonsuzluğa
Akar tüm güzelliğinde yeşilin sular boyu
O düşünü yitirmiş aç sarı yuvaların
Uyurken gecesini bir öte baharlarda
Böler soğuk bir demir sımsıcak uykusunu

Ne var ki daha bir güçlü olur ölümü
Söyler söylenmeyeni çok kez suskunluklar
O ıpışık gözlerinden bahar-çocukların
Fışkırır bin yıllardan gömülü fidan düşler
Ve kan gülleri açar, körpecik pırıl pırıl
Bir o başka sulara gülümseyen tanlarda
(Güçlü Ölüm)[63]

Tahsin Saraç'ın ikinci kitabı olan *Güneş Kavgası* eserinde ise ele aldığımız şiirlerin pek çok kısmı dize sayısı bakımından eşit şiirlere sahip. Örneğin "*Gök Gök Olalı Tanık"* şiiri 3+3+3 düzenli bir dize sayısına sahiptir. Fakat bu dizelerin hece sayıları pek çok şiirinde olduğu gibi eşit değildir.

Gök gök olalı tanık yer yer olalı
Çizmiş soluk bir açlığı, yazgısınca toprağa
Kara saban ardında çökük omuz, bükük bel

[62] Tahsin Saraç, **Toplu Şiirler**, (İstanbul: Tekin Yayınevi, 1989)s.18.
[63] a.g.e. s. 24.

Gök gök olalı tanık yer yer olalı
Vurmuş alıcıkuş hep güvercin yürekleri
Ve tam başaklanacakken sevi; bir kara yel

Gök gök olalı tanık yer yer olalı
Dokunmuş hep aynı kan, aynı açlık aynı kıyım
Çağlar gergefinde, ne mekik değişmiş ne el.

(Gök Gök Olalı Tanık)[64]

Tahsin Saraç'ın "*Ak Avrupa Ya Da Isırgan Uygarlık*" adlı şiiri ise 3+4+3+4 şeklinde çok daha değişik bir biçimle karşımıza çıkıyor.

Isırgan bir uygarlık ya da Orta Çağ kaçkını
Haçlı, tabancalı birazcık da kininli
Eli yatkın her yolla bire bin tecimine.

Soğuk acı yelleriyle kuzeyin durmadan
Kayan koyu bir aptallık gemiler dolusu
Al yanak, karpuz kıçlı denizcilerle
Eskinin sıcak ipek ülkelerine

Sinsi uzlaşmalarla baylar katında
Saplanan bir kemik diş yüzyıllar boyu
Saz benizlere çikolata tenlere

Tüm görkemi yanında parkların, müzelerin
Taşan terli bir utanç Ak Avrupa'dan
Kara yontularda baktıkça gece
Bronz bakışlarla zenciler güneşe

(Ak Avrupa Ya Da Isırgan Uygarlık)[65]

Saraç'ın daha da ilginç bir yapıya sahip şiiri ise "*Kanarya Sabahında Erinç"* adlı şiiridir. Bu şiirin dize sıralanışı artan bir görünüm çizer. Şiir 6+7+8+9 dize sıralamasına sahiptir.

Güneşin güzelliğini görebildi mi bir

[64] a.g.e. s. 29.
[65] a.g.e. s.32.

Vardı mı çivit serinliğine çarşaf göklerin
Yaprak yaprak titredi mi çınarlarda
Hele bir de aldı mı o burun direğinde
Baş döndürüden kokusunu o dağ yellerinin
Yırtar ekşi uykusunu kartalcana yırtar
Sığ sular evreninden kurtulmuş yumruklar

Kurtulma çabasında bir en bilinçle Çılgın
Kavrulan nar göğüsleri uzak kasırgalarda
Diri vişne dudaklarıyla ısıran bahar
O en yalnız dorukta öz suyunu gerçeğin
Ak elma serinliği ak ceren soluğunda
Aralanan dişleri sarı yıldız ağması
Yaban ki bakışı el el yıldızlarıyla
Kadife gecesinde sonsuz Harran Ovası

Kendi yürek yelkeniyle açılmış gider artık
Yasak güzelliklerde avlandığı adaya
Yok gölgesi tanrıların kutsal betiklerin
Tembel tozu törelerin ve o kör yargıların
Seçip yazar yazgısını büyür insan bilinciyle
Kırdığı her halkasında paslı düzen zincirinin
Ve bir yüce kurtuluşun o kanarya sabahında
Şimdi sünger sünger çeker vardığı o erinci
Dev bir aynaya yansımış kara zeytin gözlerinde

(Kanarya Sabahında Erinç**)**[66]

Saraç'ın artık dizeye sahip fakat diğer dizeleri düzenli olan şiirine de bir başka örnek ise 4+3+3+3+3+3 dize sayısına sahip olan "*Çatlayan Yalnızlık"* adlı şiiridir.

Kısmış ince kemiklerini ilkel bir erinç
Üşür ıslak ıslak düşsel ikindilerde
Mor yağmurlarla dövülen
Delikli çingene çadırları

[66] a.g.e. s.39.

En kızıl karanlıkta o mızrak çığlığıyla
Havalanır bir mezar kuşu
Titreşen soğuk bir yitiklikte

Büyür çıplaklığından dal dal bir genç kız
Terlerken yeşili bozkır
Bir göktaşı gibi giren geceme

Ak dut gibi süzgün şimdi sayrılar evinde
Yorgun suskunluğunda ıpılık düşler diker
Gümüş ipliğiyle o gerçeklerin

Bir yanından çatladı işte yalnızlık
Bir bıçak duygu ki korur her şeye karşı
En kötüsü ölüme

Çağlamsı bir mutluluğu çiseler artık
En sağır gürültüsünde o sessizliğin
Son dikende kanattığımız yürek
(Çatlayan Yalnızlık)[67]

Tahsin Saraç'ın artık dizeye sahip bir başka şiiri ise her bentte artan bir dizeye sahip "*Kör*" adlı şiiridir. Bu şiirin düzenlenişi 4+1- 4+1- 4+1 şeklindedir.

İki çürük ceviz sanki iki göz boşluğunda
Kalkıp inen kapıları kara katran gecenin
Bakar bir iç yarası iki sızılı oyuncaktan
Gülpembesi günaydınını gülen günün

Göremez.

Bu ışıksız evrenin uyumu yıllar yılı
Uyanmak açılmaktır bir ak karanlık üzre
Uzanan yoncaları yeller boyu, yara göz
Tan serinliğinde titreşirken

[67] a.g.e. s.41.

Göremez.

Duyar dağ kokusunu dopdolu yüreğinde
Coşar deli sularca en derinden ama
Güle oynaya gelmiş bir mayıs sabahında
Halay çeken mutluluğunu halkının
Göremez.

(Kör)[68]

Saraç'ın bir başka 4+1 dizelenişe sahip şiiri ise *Direnmeler* kitabında yer alan "*Yetingenlik Korku ve Acı Üstüne*" dir. Yalnız bu şiirde yukarıdan aşağıya doğru daralan bir geometrik şekil halini almaktadır.

Yitiklik yüreğine sarı bir suskunluk yağar
Yıldızsız bir gecede açlığı gözde diken
Öte acun özlemi yoksunluğu boğar
Çulu yok Tanrısı var
Yetingen.

Bir kaya kavgasıdır kartal mavilikte uçar
Bir başkaldırı, vuruşma, en onur veren
Ezik otlarcana oysa hep yalvar yakar
İnecek yumruğu var
Çekingen
Ak köprülü bir sevinçte çiçeklenir ki sular
Nisan kokulu; bir yaban esrikliğinde evren
Eski uzak sevilerden sıcacık balkımalar
Ve mor bile acı kanar
Devingen

4+1 dize sıralanışının bir başka şekli ise 5+1 şeklinde kuruluşa sahip olan *İşte O Atatürk* adlı şiiridir.

Kir tutmaz, gölge tanımaz, bitek topraklarında
Saldırganların yüzüne ilk yumruğu indirmiş
Yiğit, soylu bir halkın, yiğit ve tok sesi…

[68] a.g.e. s.55.

Çağlar karanlığında Anadolu gecesinden
Ezilenlere umut yana ilk çoban ateşi

İşte o ATATÜRK.

Asmalarla, zeytinlerle, ekinlerle ışıyan
Tan serinliğinde çalışan bronz eller…
Demir ocaklarında, kömür kuyularında
Yüreği pek işçilerin ak alnını donayan
Öpülesi, saygıdeğer boncuk boncuk ter

İşte o ATATÜRK.

Sarı kemiklerde, kara derilerde
Henüz anısı yitmemiş o kamçılı sızı
Göverirken bilinç bilinç ulusal bir dirilişte
Tutsaklığın utanç duvarını yıkmış ülkelerde bugün
Çekilen bir bayrak var ya özgürlük üzre

İşte o ATATÜRK.

Kurtuluş baharında bütün insanlığın
Uzak artık kavgadan ve kandan
Güvercin sevgilerle tüy tüy ve mavi
Ilık meltemlerle dalga dalga yayılan
Tüm yeryüzünde kurdun kuşun kardeşliği

İşte o ATATÜRK.

Ne ki güzel, ne ki iyi
Ne ki büyür yaklaştıkça
Dağ dağ, kavram kavram
Ve ne ki sınırsızlığın en ışıklı sularında
Yansır, yokluğu varlığınca diri

İşte o ATATÜRK.

Tahsin Saraç'ın ikinci kitabı olan *Direnmeler*'de ele aldığımız şiirlerin yalnızca üçünde düzenli bir mısra yapısı görülür:

Kum kum bir uykusuzluk, bekler silah elde
Donmuşken yıldız ışıkları mavi cam gecede

Yarıda koyduğu çorba tüter sıcacık buğulu
Tüy tüy düşü yatakların yeşil pirinç kokulu

Yurt tutmuş artık dağları, acıyı, açlığı, karı
Vuruşur en ustura bilinciyle çağının
(...)

(Utanç[69] 10X2[70])

Bir başka şiir ise "*Diriliş*"tir. Bu şiir 2'li dizeler şeklinde ve bir uzun bir kısa dize yapısına sahiptir.

Yarıya indirilmiş bir bayrak gönderde
Yürek ve sevi çağrısı
Kan dolaşır acının o kurşun tellerinde
Yoksunluğun kara ağrısı

Açlık, ölü toprağı, koşullanmış yığında
Sarı cılız bağrısı

Baharla bin dal umut şahlanır deli kısrak
Al atlas sağrısı.

(Diriliş[71])

Bir diğer düzenli şiir ise "*Yıldızlar Çobanı*" dır. Bu şiirde ise üçerli dize öbeklenişi vardır.

Çeker gök boğası güneş arabasını
Kızaran böğürtlen bağları bulutların
Mutludur her çocuğun bakışı gün batımı

[69] a.g.e. s.73-74.
[70] Dize öbeklenişi 10'lu beyit şeklindedir.
[71] a.g.e. s.79.

Gelir sıcak masallarla oluşmuş bir türkü
Yedi iklim dört bucağın tarçınlı uykularından
Ne korku ne açlık ne kin ne ürkü

Akıtmalı al atlarına biner öte evrenlerin
Ben yıldız çobanlığı yaparım gece boyu
Azalmasın ışığı diye ak körpe düşlerin

Vurusu duran mı var yoksa sayrı biri mi
Ben sağaltman ve ölümle o en acı arası
Değişirim karanlıkta bir kedi gözü gibi

(4x3 Yıldızlar Çobanı[72])

Tahsin Saraç'ın dördüncü kitabı olan *Güvercin Kasapları*'nda ise seçtiğimiz şiirlerden düzenli yapıya sahip şiir sayısı üç tanedir. Bunlardan ilki "*Senleme*" şiiridir. Bu şiirde ikili dizeler şeklinde bir yapı bulunmaktadır.

Sen kavgam
Yüreğimde taşıdığım yasak tabancam

Kar altında kara toprak gibi diri
Kırk bahar fışkıran tenin

Döllendi yoğurgan avuçlarımda en son
Güle gebe güvercin göğüslerin

Okşanmaz, kudurganca aşılır ancak
O dolgun tay sağrılarına senin

Varınca o yalın bir yaşam gizine
Daha bir göz oldu ceren gözlerin

Ve töre tanımaz bir mutlulukta
Deli bir kan dolaşımıdır içimde sevgin

[72] a.g.e. s.90.

Sen kavgam

Yüreğimde taşıdığım yasak tabancam

(7x2 Bir Senleme[73])

Bir diğer Saraç şiiri ise "*Türkiye*" adlı şiiridir. Bu şiirde de ikili dizeler halinde öbeklenme söz konusudur.

Türkiye bir sıcak ülke

Güneşi kocaman bir nar

Dağı dağ, denizi deniz

İnsanı insanca bakar

Ayca konuşur yıldızca

Bozkırda telli kavaklar

Uzanır yanık türkülerle

Yayla kokuşlu ırmaklar

Suskun bir sızı gibidir

Güz sonu tüten ocaklar

Türkiye sonsuz mu sonsuz

İçimdeki özlem kadar

Türkiye bir uzak pınar

Her gece içimde akar (7x2 Türkiye[74])

Güvercin Kasapları'nda seçtiğimiz şiirlerden düzenli yapıya sahip bir diğer şiir ise "*Ana Öğüdü*"dür. Üçerli dizeler halinde dört kısımdan oluşmaktadır:

Çiçekleri ezme yavrum

Çiçek bir yüreğe benzer

[73] a.g.e. s.136.
[74] a.g.e. s.145.

Çiçek ezen insan ezer

Sakın sen kuş vurma yavrum
En engin bir kardeşlikte
Uçar kuşlar gökyüzünde

Tüfekle oynama yavrum
Şakacığı bile çirkin
Bir canlıyı öldürmenin

Gel bir çiçek ol sen yavrum
Kendi ülkenin renginde
Şu yeryüzü demetinde
(4x3Ana Öğüdü[75])

Tahsin Saraç'ın beşinci kitabı "*Bir Sevgiyi Görüntüleme*"den seçtiğimiz şiirlerinde ise "Acısızlığın Acısı ve Gün Doğumu" adlı şiirlerde ikili ve tek dörtlük şeklinde dize öbeklenişi vardır.

Yeni doğan bir çocuk başı gibi
Başlattı bir yeni yaşamayı güzelliğin
Güneş bir al ışıltıya uç verdi
Ve yüreğim göğsündeki o dağ gülü sevgiye
(1x4Gün Doğumu[76])
(Acısızlığın acısı çekilir yine de
Yaşamayı her ertelemede)
Çağla körpeliğini gök duruluğunda sürdün
Yattın ama o gençlik güzelliğinin üstüne

Telleri iplik iplik tozuşan saçlarını
Gününde okşattırmadın doyasıya bir şöyle

Yaslanıp acısızlığın kolaylığına
Şu nar olgunluğunu uyuyorsun şimdi de

[75] a.g.e. s.146.
[76] a.g.e. s.151.

Tapınçsız, tapınaksız bir tanrıça olduğunda
Geçirecek ilmiği boynuna gece

Oysa bir evrendin ki ve sen bir evrensin ki
Merkezi her bir yerde, çevresi hiçbir yerde

(5x2 Acısızlığın Acısı[77])

Saraç'ın son şiir kitabı olan "*Ç.K.Ç*"te ise yine aynı isme sahip şiirinde düzenli bir mısra yapısı görülür.

Bulanık gözlü bir sabah
Ve üzüncün yoğun yumağı
Sevgi, suskun yalnızlıklar otağı.

Kör kavga kural dışı kızmıştı
Karanlık yollardan dost sofralara akşam
Ölüm gülücüklü bir satkınlık sızmıştı.

Kabaran bir çamur seli
Vurup savurdu azınca kıyıya
Ne ki, çimlenir yüreğim
Çıplak kayada bile olsa.

Bilirim, yarınlı değil kötülük
Bilirim
Ölümü hiçlemektir ölümsüzlük

(Ç.K.Ç, 3x3+4)[78]

4.1.2.1.2. Dize Sayısı Eşit Olmayan Bentlerle Kurulan Nazım Biçimleri

Bentleri oluşturan dizelerin sayıları ve bu dizelerin ölçüleri bakımından değişiklik gösteren biçimlerdir.[79] Bu tür dizelerde hece sayıları ve dizelerin kümelenişleri ise farklıdır. Dizeler uzun ve kısa, ölçüsüz, uyaksız veya uyaklı şekillerde olabilirler. Bu tür şiirlerde "Mısra kümelenmesine, bent düzenine, vezin ve

[77] a.g.e. s.160
[78] Tahsin Saraç, Ç.K.Ç, (Ankara: Sanat Yayıncılık, Mayıs,1989) s.24.
[79] Cem Dilçin, a.g.e. , s.383.

kafiyeye hiç bağlı kalmayan, bunları yok sayan, önem vermeyen bir nazım şeklidir.[80] Tahsin Saraç'ın seçtiğimiz şiirlerinden çoğu bu ölçütler bağlamında değerlendirilecektir. Şiirlerin ise tamamı değil örnek teşkil eden belli bölümleri gösterilecektir.

Tahsin Saraç'ın birinci şiir kitabında bu kategoriye giren dört şiiri bulunmaktadır. Bu şiirlerden ilki "*Tiksinti*" adlı şiiridir.

Alaca bir mavide gözbebekleri
Ki çalar kapısını ötelerin;
Öbür yanda uyur çiftler ayrı evrelerini
Susar gecesini herkes, örer yalanını
Bir oyun, bir oyun, bir oyun ki çirkin
Tiksinti

Damarlarında bir o ılık salınmışlık
Pis kokusunu bir et, bir tuz, bir terin
Kudururken çayırlarda al boğalar, doru taylar
Tiksinti dört duvar içinde tutsak
Pelte mutluluğundan döşeklerin
Tiksinti.

(Tiksinti[81])

Görüldüğü üzere şiirdeki hece sayıları ve mısra uzunlukları düzenli bir yapıda değildir. Dizelerin kimisi 11'li kimisi 12'li veya 13'lü şeklinde değişmektedir.

Bir diğer şiir "*Çağlar Boyu*" da aynı şekilde düzensiz mısra yapısına sahiptir.

Boşanır birden çağlar zincirinden
Kamçılı kral kapılarının aslanları
Çıplak tutsaklar üzerinde
Bronz bedenleri dövmeli
Gelir bir acı gök tüm yuvalara
Kum dolar süt pınarı göğsüne anaların
Boğazda tıkanır lokma akşam sofrasında
Soğur sıcak yatakları o elma kokulu
Yayla sabahı bakışlı ak gelinlerin

[80] Nurullah Çetin, **Şiir Çözümleme Yöntemi**, (Ankara: Öncü Basımevi, 2006) s.158.
[81] **T.Ş.**, *B.Ö.Y*, (İstanbul: Tekin Yayınevi 1989)s.9

(Çağlar Boyu[82])

Saraç'ın "*Değil Ki*" şiiri de düzenli olmayan şiir yapısına güzel bir örnektir. Şiirde 4'lü, 9'lu, 12'li 13'lü gibi birbirinden çok farklı öbekleşmiş dizeler bir aradadır.

Ve siz polis burunlu, o kuşku torbanızda
Yoksun ışık tadından dostluğun içtenliğin
Ciğer dolusu haykırmadınız tek bir gün olsun
Ve baş alıp apışından kadife kadınların
Tutsak iniltilerine kulak vermediniz hiç
Soylu ezgileriyle halkımın harman sonu
Ezim ezim ezilmedi fındık yüreciğiniz
Dağca konuşmadınız siz ovaca konuşmadınız
Ve ışıl ışıl ve serin o yaz gecelerinde
Yıldız içip de evren türküsü söylemediniz
Söyleyemezsiniz söyleyemezsiniz söyleyemezsiniz
Dilleriniz dilerimiz değil ki.
Ve işte
Elleriniz ellerimiz değil ki
Dilleriniz dillerimiz değil ki
Yüreğiniz yüreğimiz değil ki.

(Değil Ki[83])

"*Boğuntu*" şiiri de aynı şekilde gerek kafiye yönüyle gerekse de dize ve hece sayıları bakımından düzenlilik içermez:

Bıkmaz mı
Dağlar oturmaktan, sular akmaktan
Ve güneş doğrulup her gün aynı yöne
Doğudan doğup batıdan batmaktan?

Bıkmaz mı
Kara, kara olmaktan; ak, ak olmaktan
Hep nane mi kokacak nane çiçeği
Konuşmayacak mı hiç şu kayalar

[82] a.g.e. s.11.
[83] a.g.e. s.12-13-14.

Evlerde mi oturacağız hep böyle
Ayağımız kesilmeyecek mi topraktan?

Bıkmaz mı
Anlamsızlıktan şu sonsuzluk
Gizi çözülmeyecek mi oluşun
Hiç mi bilinmeyecek şu evren
Yıldızlar sırıtacak mı hep uzaktan?

Bıkmaz mı ama hiç bıkmaz mı
Yaratan, yaratılan aynı kalmaktan?
(Boğuntu[84])

Tahsin Saraç'ın ikinci şiir kitabı olan *Güneş Kavgası* eserinden belirlediğimiz şiirlerin içerisinden ise iki şiiri bu kategorinin içerisinde yer almaktadır.

Bu şiirlerden ilki olan "*Senleme*"de dize ve hece sayıları birbirinden çok farklı olmakla birlikte bentlerin hemen ardından 3'lü sabit dizeleniş dikkati çeker:

Sen ey dört mevsim duruşlu ecem
Yasaklığının bileği taşında gecem
Yayılır en büyülü bir suskunluk, sarımsı
Sonun sınır taşında gülecen gözlerinden
Ve de bakır sularında şu güz koyaklarının
Sepserin mor bir ölümü sürükler aha

Geçtiği yerde gölgen
Yeşil ölümü yelliğinle
Ezginliğimsin sen benim
Sen benim ezginliğimsin

Sensiz ayağ götürür tümden dirlik düzen
Mutsuzluklar, sayrılıklar, açlıklar üzre ama
Işık kara yağmurlardan sonra en insanca
Onduran, gönendiren bakışının gökkuşağı
Düşündürür maviler ve sonsuzlarca güzel

[84] a.g.e. s.23.

Ve içimizde ve sıcak o en dost yüreklerce
Uçmaklar, tamular tüm dinler ötesi
Evrenin, varlıkların uyumunda bir Tanrı

Tanımlar dışındalığında
Gökselliğimsin sen benim
Sen benim gökselliğimsin

Sen ağırlığınca suskunluk edersin
Gömgök dirilik, bir dal aydınlık
O bozkır yazlarının yanıklığında türkü
Süt gibi ak uykularda akıp gitmek sen
Sen yürek patlattığım yoluna kaç kez

Dizelerimdeki yerinle
Ölümsüzlüğümsün sen benim
Sen benim ölümsüzlüğümsün

Ekmeğin ortasında bir çöl ve ıssızlık
Boşluğa bıçak bıçak saplanan çığlık
Tuz ekilmiş bir ustura yarası sonra
Ve o sen sen acısı uzaklığının…
Çiçeklenen bir evren düşlercene birden
Ardından akışan bir güneş seli
Ve Diyarbakır düzünde kaçışan kısraklar gibi
Seviyle dizginden boşanan saçların…

En dişi sevişkenliğinle
Diriliğimsin sen benim
Sen benim diriliğimsin

Su yeşili su mavisi aydınlıklara
Omuz omuza gecemiz
İlerler kart dikenler ortasında tüm
Çekingen bir sarılıkta sabahlar üstünden

Şu mevsimsiz acı bir göç kokusuyla havada
Kan-kara bir güvercin, mutluluk
O SEN iki ucu denk ölüm

Yapyalın yüreğinle
Yalnızlığımsın sen benim
Sen benim yalnızlığımsın
(Senleme[85])

"*Bir Seine Gecesi*" adlı şiirde ise yine belli bir düzen gözetilmeksizin 2'li, 3'lü, 4'lü gibi birbiriyle bağıntı kurulamayacak dizelenişler şiire hâkimdir:

Bir seine gecesi, serin
Ay ten renginde.

Yıldız güzelliğinde titreşir şimdi sevgi
Burda Brezilya'da, Çin'de.

Mermer kadifeliğinde kolların
Çağırır paylaşmaya yeşil uykusunu
Seine, düşlerce derinde

Nakışlı kör kulelerinde kapkara papaz hıncı
Nemli kandil yağı kokan kiliselerden
Yayılır tunç katılığı, çan seslerinde.
Kirli, kanlı dişleri sömürmüşlüğün
Tutsak kemiklerden özgürlük çün dikilmiş
Koca yontulardaki her çekiç izinde.

İğrenç bir bencillikte çarmıha gerilmiş
Hak, tüze kavramı ve emek saygısı
Ki biter Ak Avrupa ötesine

İki dal arasına oluşuvermiş
Kekikli, Pir Sultan'lı Karacaoğlan'lı

[85] **Toplu Şiirler, *Güneş Kavgası*** (İstanbul: Tekin Yayınevi, 1989) s. 35-36-37.

Bir elma, kokusu yalnız ve yalnız
Gülüm Anadolu'mun türkülerinde.

İlk günah çizgisinden dal sürmüş
En doğal, en soylu, en ılık bir duygu
Yeri yok törede, dinde

Bir tanrısal susuştur konuşur artık
Yürek gözbebeğinde.

(Bir Seine Gecesi[86])

Tahsin Saraç'ın üçüncü ve en geniş içeriğe sahip kitabı olan *Direnmeler'*de ise çok fazla düzensiz yapıya sahip şiir yer almaktadır. Bundan dolayı bu şiirlerin tamamını değil örnek olabilecek yapıdaki şiirler üzerinden inceleme yapılacaktır.

Bu şiirlerden ilki "Ozan Ata Pir Sultan'a" adlı şiirdir. Şiirde kısa ve uzun dize yapıları fazlacadır. Dize öbeklenişleri de birbirleriyle eş değildir:

B*ir suskunluk yörede bir donuk kül bakış*
Dersin otağ basılmış
Salkı gelmiş sanki Sivas ilinden
Pir Sultan asılmış
(...)
Sen bir yol oğluydun Pir Sultan, ozan ata
Üstü kan köpüklü meşe seli
Bir edip canları hamlı kıldın, kırmaya
Yoksul lokmasını çalan elleri
Ve koca mangal bir yürekle
İnancın bükülmez o çelik onurunda
Verdin kelleni
Öğrenerek belleyip bizler de bunu
Uyur iken uyandık, diriye saydırdık kendimizi
Ve işte bundan bugün yıkanır kan göleğinde
Yürekler, biçilen gök ekin örneği

Bir suskunluk yörede bir donuk kül bakış

[86] a.g.e. s.45-46.

Dersin otağ basılmış
Salkı gelmiş sanki Sivas ilinden
Pir Sultan asılmış
(Ozan Ata Pir Sultan'a[87])

Saraç'ın "*Sürüngenler Yılkısı*" şiiri de diğerlerinde olduğu gibi ikili, üçlü, dörtlü ve eşit olmayan dize ve hece sayısına sahiptir:

Yarısı İsa yüzünün
Yarısı tam Yehuda
Otuz dinar ve Roma

Bakışı gök kirlertir
Gül solar soluğunda
Boğar dostluğu uykuda

Kara kıskançlıkta kuduz
Dişi, soğan erkeği
Peynir ekmekle bir güzel
Yemiş bitirmiş erdemi

Mayası yaş tuzu kuru
Gidi köyün kamburu.

Yeteneksiz sürüngenler yılkısı
Aptallıktan da aptallar
Maskeli ihanet gecelerinden
Gölgeme bıçak sallar

Uçarım oysa bin kanat
Göklenirim ve bin daha
Kul kapısı köpekleri
Düşman kesildikçe bana

Pisliğe deh demem, hayır

[87] a.g.e. s.66-67-68.

Sonra küheylanlanır.

(Sürüngenler Yılkısı[88])

Saraç'ın "*Değintiler*" şiiri ise uzun ve kısa dize yapısıyla dikkati çekiyor.

Ezer güçsüzü en çıkmazında bungunluğun
Kurutur gülüşünü dudaklarında
Bir düzen, kapkaç

Emekte yok yemekte var, bir sapak yönetim
Kuru çaylar üstündeki köprüden
Alır baç
Deşememiş böğrünü demir dişli canavar
Çekilmiş yeşil sütü
Toprak kıraç
Saldırır bir dağ boğası mor öfke gözlü
Dilvermezler adına
Yoksul ve aç

Yitiklikler üstüne yürek kesilmemizde
Kara yalnızlıkları bölüşmektir
Tek amaç
Son barınak, yaşamın düşselleştiği evre
Ölüm, susku çöllerinde
Top ağaç
Geçer bir bahar göğü içimden soluğunla
Sen, sevi dağlarımda
Yemyeşil yamaç
(Değintiler, s.83)[89]

Tahsin Saraç'ın dördüncü kitabı olan *Güvercin Kasapları*'nda ise genellikle düzenli mısra yapısı görülse de düzensiz sıralanışa sahip şiirler de vardır:

Bir dar döneme girdik ki artık
Dostluklarla yaşanılıyor bir tek

Yorgunluğum bir gölge gibi bu ara hep yanımda

[88] a.g.e. s.80.
[89] a.g.e. s.83

Acım sırtımda ıslak bir gömlek
Her şeye buruk ve bulutluyum ama
Sol böğrüm türkülenir yine de gül kırmızı
Sabahtan akşama dek

Ve anılar ki sonra hep kaçan balık
Ve suskunun o küs bacısı
Cam mavi soğuklarda yansır sımsıcak
Gözüme, hep uyku düşleyen gözüme
Bir çelik ışıltısında sarı

Granitten örülmüş yalnızlık duvarım
Öylesine kalabalığım ki ben kendimle
Ne ki suç üstü yakalanacak bir hırsız gibi
Çekip gidiyor mutsuzluk
Sen geldiğinde

Bir dar sulara girdik ki artık
Ölünüyor ancak sevgilerle

(Dar Sular[90])

Saraç'ın kitabına isim veren şiiri *Güvercin Kasapları*'nda öbekleniş bakımından sekizerli ve üçerli bir yapıya bürünmüş gibi görünse de dize uzunlukları bakımından bir birliktelik göstermez:

Yel ulur kar tozdurur bir kış
Yazı yabanda şu sıralar içimiz.
Oysa sevmelerin ustasıyız biz
Bir de alçaklıklarla kavganın.
Alıcı kuş kesiliriz ve de ense kökünde
Göğsümüzdeki o sıcak güvercini
Kara dirgen elleriyle
Boğmaya kalkışanların.
Neden, Güvercin Kasapları, barışımıza kan bulaşırsınız

[90] **Toplu Şiirler,** *Güvercin Kasapları,* (İstanbul: Tekin Yayınevi, 1989) s. 138.

Öyle kötüsünüz ki iki gözden dört ölüm bakarsınız.
Tabanca gibidir tabanca
Sevgilenmemiz de vuruşmamız da

Ya yürek dalında patlar
Ya da bir alın çatında.
Ne ki çok kez dalaşmaktansa
Acıdan yükünü tam almış
Güçlü bir katır gibi
Vururuz yalnızlık yokuşumuza.

Neden yolunuz bu denli ıramış güzellikten
Öyle bataklıksınız ki
Bir çiçek düşü bile geçmemiş içinizden.
(GÜV.KA[91])

Tahsin Saraç'ın beşinci şiir kitabı "*Bir Sevgiyi Görüntüleme*"de de düzensiz mısra yapısı düzenli şiirlerine göre öne çıkmaktadır. Bu kitaptaki şiirlerden sadece konumuzu ilgilendiren belli başlı örneklere yer verilecek, tüm şiirler incelenmeyecektir. "*Sevginin Denklemi*" şiiri de ikili ve beşli şekilde ayrılmış fakat dizelerin uzunluğu ve kısalığı bakımından bir birliktelik oluşturulmamıştır.

Sevginin denklemi iki üstüne kuruludur
Acınınki bir.
Sen, acının görkemi
Ben sevginin gizemi
Sen ve ben olmasak da yine biziz sevi
Gövdelerimiz ancak
Onun değişkenleri

Yokluğunda mayalanırken mutsuzluk
Gerilmiş bir gök aralığından
Uç verince bakışın
Donmuş çiçeklenir
Sorunsal bilmecelenir

[91] a.g.e. s. 121.

Ve sonra ışır suskunluğun, suskunluğun ki
İlk evren gecelerinden kopmuş
Yoğun yeşil karanlıklardaki
O yıldız akışmalarının
Dilidir.

Yalnızlığın denklemi sonsuza kuruludur
Senin güzelliğinse ölümsüzlüğe
(Sevginin Denklemi[92])

"*Seni Tanımlamak*" şiirinde ise bir uzun bir kısa mısra yapısı hâkimdir.

(Sendedir süremlerin
Hem adı hem tanımı)
Sulanmış çayır yeşili sabah bakışın
Baharlanmaktır
Taze yumurta kalçaların sıcaklığı
Yazlanmak
Mutlulukta o bal sarı süzgünlüğün
Güzlenmektir
Kurallara çengelli direngen usçuluğun
Kışlanmak
(Seni Tanımlamak, s.158)[93]

"*Sevgide Ölüm ve Biz*" şiiri de ikili ve dörtlü eşit olmayan hece sayısına sahip şiirlerdendir. Yazar dize öbeklenişi bakımından her seferinde orantılı gidiyormuş gibi görünse de şiirlerinin genellikle sonlarına doğru bu öbeklenişi dağıtmaktadır:

Ölen biz değilsek eğer
Bir sevilen değilse
Gerçek değil sanki ölüm
Yalnızca bir duyultu

Yaşlandıkça olur yürek
Acı tutmaz bir kuytu

[92] Tahsin Saraç, **Toplu Şiirler**, *Bir Sevgiyi Görüntüleme,* s.153. Tekin Yayınevi, İstanbul, 1989.
[93] a.g.e. s.158

Bu kanlardan, kıyımlardan
Bu sası insansızlıktan
Bu bıçak soğuğu havadan
Sorumluyuzdur, sorumlu

Kavgalardan gelen gözüm
Karıncalanmış bir namlu

Seni bende var kılan
Bir üzünç ki tüm susku.

(Sevgide Ölüm ve Biz[94])

Tahsin Saraç'ın altıncı ve son şiir kitabı olan "*Ç.K.Ç*" ise diğer kitaplarına göre öbekleniş bakımından dahi bir bütünlük göstermez. Anlam tek mısrada tamamlanmaz genellikle ikinci hatta üçüncü satırlara kadar iner:

Bahara yabancılaşmış bir gölge
Yüzümüzde
Göçüp gitmek üzereyiz
Bir söylencel at üzerinde
Yaşamalar nal altında
Işımalar gün geride
Ölüm mayalanıyor, ölüm
Sessizce
Gömütlerde
Yıldırım yemiş bir çınar
Gibiyim
Sevginde
Çölde bir ehramdır artık
Acın
Yüreğimde

(Sezinleme[95])

"*Gecikmiş Güz Gülü*" şiirinde de öbeklenme "gecikmiş güz gülü" ile sonlandırılmış fakat dize ve heceleniş bakımından yine bir eşitlik söz konusu değildir:

[94] a.g.e. s.168.
[95] Tahsin Saraç, **Çıplak Kayada Çimlenmek**, s.23. Sanat Yayıncılık, Ankara, Mayıs, 1989.

Ben gecikmiş güz gülü
Arkamda, ertemelerle
Yaşanmamışlığın çölü
Sevginde savruldum öylesine ki
Duvarsızlanmak için yüreğine
Alırdım sol göğsümü
Ben gecikmiş güz gülü

Çekik yaprak gözlerimde
Mayalanır üzümün düşü
Yöneltti dostluğun kutsallığına
Bakışında o hep balkıyan
Tapınak görüntüsü
Ben gecikmiş güz gülü
Yaşıyorum fırtınalarında
Arık ölümsüzlüğümü.

(Gecikmiş Güz Gülü[96])

Saraç'ın "*Ceyhun*" şiirinde anlam bir tamlamalar silsilesi halinde dize öbeğinin sonuna kadar gitmektedir:

(birinci ölüm yıldönümünde Ceyhun Atuf Kansu için)

Lacivert Japon saçlı bir gece
Ve yürek silme yıldız:
Ceyhun

Yaz günü bir zerdali duldasında
Dalıp gitmek düşlerle, düşüncelerle
Bir bilge ozanlıkta:
Ceyhun

Ve o serin erincinde tan sökümünün
Toprağa uzanan ilk köylü eline
Ve çarkı ilk döndüren işçi koluna sağlık:
Ceyhun(...) (Ceyhun[97])

[96] a.g.e. s.42.
[97] a.g.e. s.56-57

4.1.3. Nazım Ahenk Unsurları

Şiirin ahengi, şaire özgü bir sesin varlığıyla belirginlik kazanır. Ahenkli şiir, yeni ve özel bir sese sahip olan şiirdir. Onun için başarılı şair, yeni bir ses getiren kişidir. Şiirde ahenk genellikle ses tekrarları, kelime tekrarları, mısra tekrarları ve ses dalgaları ile sağlanmaktadır.[98] Bunların yanında Tahsin Saraç'ın şiirlerinde ölçü, uyak-redif, gibi ahenk unsurlarına da değinilecektir.

4.1.3.1 Ölçü(Vezin)

Buna metrum, ölçek, ses ölçüsü, alet, alet-i tebliğ, usûl-i nazm da denir. Bu sözün mısrada ya da metnin genelinde ölçülü kullanımıdır. Kişinin sevinçlerini, üzüntülerini, ihtiraslarını inletmeye yarayan ve buna vasıta olan bir saz. Mısraların içine döküldüğü kalıp. Mûsikide usul ve prozodiye denktir. (…) Vezin, şiirin mısralarını ayrı ayrı birer parça kabul ederek belirli sayıda hece sayısı ve ahenk ölçüsü içine alan bir kalıptır. Mısraları hece sayıları ve inişli çıkışlı ses dalgalanmalarına göre simetrik düzene sokar.(…)[99]

Genel olarak bir uyum veya ritim olarak ifade edilen ölçü Doğan Aksan tarafından şöyle açıklanmıştır: "Tarih boyunca değişik ulusların şiir örnekleri üzerinde gerçekleştirilecek genel bir inceleme, hece sayısına ve hecelerin niteliklerine dayanılarak oluşturulmuş kalıpların ve biçimlerin şiir dilinde önemli bir öge olarak yer aldığını ortaya koyacaktır."[100]

Ölçü genel anlamda bilindiği üzere hece, aruz ve serbest olmak üzere bölümlere ayrılır.

4.1.3.1.1. Hece Ölçüsü

"Her ölçü bağlı bulunduğu dilin yapısından doğar. Bu nedenle Türk dilinin doğal ölçüsü hece ölçüsüdür. Eskiden vezn-i Benan, hesab-ı Benan adıyla anılırdı. Heceler parmakla sayıldığı için bu isimlendirmeler verilmiştir."[101] Türk hece vezni, Türkçenin doğal ve millî vezni olup mısrada hece sayıları esas alınır.[102] Şiirin ilk mısrasında kaç hece varsa sonraki mısralarda da o kadar hece bulunur. Hece vezni Türkçenin doğal musikisine oldukça uygun bir yapıya sahiptir.

---

[98] Nurullah Çetin, **Şiir Çözümleme Yöntemi**, (Ankara: Öncü Basımevi 2006) s.238-239
[99] a.g.e. s.260
[100] Doğan Aksan, **Şiir Dili ve Türk Şiir Dili**, (Ankara: Bilgi Yayınevi) s.229
[101] Cem Dilçin, **Örneklerle Türk Şiir Bilgisi**, (Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları 2005) s.39
[102] Nurullah Çetin, **Şiir Çözümleme Yöntemi**, (Ankara: Öncü Basımevi 2006) s.262.

4.1.3.1.2. Aruz Ölçüsü

Aruz; çadırın ortasına destek olarak dikilen direk, demektir. Arap, Fars ve Türk edebiyatlarında "hecelerin uzunluk ve kısalıkları temeline dayanan nazım ölçüsü" anlamında kullanılır.[103] Vezn-i arûzî, evzan-ı aruziyye, evzan-ı aruz, efail ve tefail, evzan-ı Arabiyye, alet-i terennüm de denir. Aruz, vezinli, manzum ve kafiyeli söz söyleme becerisini öğreten özel bir bilim dalının adıdır. Aruzun Fransızca karşılığı "prosodie"dir. Aruz vezninde hecelerin yan yana dizilişlerinden ve ses ölçüleri birbirine denk olan hecelerin alt alta gelen mısralarda paralel olarak karşılıklı yer alışlarından kaynaklanan tempolu bir ahenk üretir. Aruzda hecelerin uzunlukları-kısalıkları ve seslerin durması ve devam etmesi esas alınır.[104]

4.1.3.1.3. Serbest Ölçü

"Serbest nazım, özgür koşuk, serbest koşuk, *Freie rhythmen, blank vers* gibi karşılıkları da var. Kafiyesiz ve vezinsiz mısralardan meydana gelir. Serbest vezinde ahenk, genellikle iç tartımla sağlanır. Tam anlamıyla tanımlanamayan ancak daha çok vezin, kafiye gibi ahenk unsurlarının sağladığı ahengi tartımı başka türlü sağlayan bir sestir. Bu heceleri, kelimeleri vezin ve kafiye gibi unsurlara bağlı kalmadan ahenkli bir biçimde sıralayabilme becerisidir. Bir başka ifadeyle vezin, kafiye ve sabit nazım şekillerine bağlı kalmayan, kendilerini bu kayıtlarla sınırlamayan şiir yazma anlayışıdır."[105] Tahsin Saraç şiirlerine aruz ile başlasa da sonradan bunu bırakmış kendi dönemindeki ölçüyü kullanmıştır. Şiirlerinde serbest ölçüyü kullanan Tahsin Saraç'ın bazı şiirlerinden örnekler sunulacaktır.

Isırgan bir uygarlık ya da Orta Çağ kaçkını
Haçlı, tabancalı birazcık da kininli
Eli yatkın her yolla bire bin tecimine.

Soğuk acı yelleriyle kuzeyin durmadan
Kayan koyu bir aptallık gemiler dolusu
Al yanak, karpuz kışlı denizcilerle
Eskinin sıcak ipek ülkelerine(...)
(T.Ş./G.K./Ak Avrupa Ya Da Isırgan Uygarlık)[106]

[103] Cem Dilçin, **Örneklerle Türk Şiir Bilgisi**, (Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2005. s.3
[104] Nurullah Çetin, **Şiir Çözümleme Yöntemi**, (Ankara: Öncü Basımevi, 2006) s..265-266
[105] a.g.e. s. 270-271
[106] Güvercin Kasapları, s.32.

Sevginin denklemi iki üstüne kuruludur
Acınınki bir.

Sen, acının görkemi
Ben sevginin gizemi
Sen ve ben olmasak da yine biziz sevi
Gövdelerimiz ancak
Onun değişkenleri(...)

(Sevginin Denklemi[107])

4.1.3.2. Uyak-Redif

Dünya şiirinde çok yaygın olduğu görülen, kolay kolay vazgeçilemeyen ve pek çok türü bulunan *uyak'*ın çeşitli tanımları yapılmıştır. Kimi kaynaklarda iki ya da daha çok dizenin sonunda aynı sesin yinelenmesi olarak tanımlanan uyak, dilbilim kaynaklarında ve sözlüklerinde daha değişik açıklanmaktadır. Örneğin bunlardan birinde şöyle bir tanımlamayla karşılaşıyoruz: "Son sesletilen ünlüyle birlikteki iki ya da daha çok ses grubunun eşliği.[108]

Tahsin Saraç'ın tüm şiirlerinde uyaklı kullanımlar olduğu söylenemez. Fakat pek çoğunda özellikle satır sonlarında sürekli olmayan belli aralıklarla söyleyişe ahenk kazandırma amaçlı kullanımları mevcuttur.

Saraç'ın, üçüncü kitabı *Direnmeler*'in "*Ben Ozanım*" şiirinde uyaklı yapılar görmek mümkündür:

Yıkık tapınaklara döner kimi kez içim
Eski, sağır bir sızıyla balkıyan, inceden;
Işıdı mı ala bir tan
Ben ozanım
Kaç seviden kurşun yesem
Göveririm kendi külümden, yeniden.

(*Ben Ozanım*)

Tahsin Saraç şiirde genel olarak serbest bir söyleyiş ile lirizmi oturtmaya çalışmıştır. Bununla birlikte ilk bölümün ikinci ve son mısrasında " *inceden-yeniden*" kelimeleriyle sessel bir söyleyiş güzelliği yakalamıştır.

[107] Tahsin Saraç, **Toplu Şiirler,** *Bir Sevgiyi Görüntüleme*, s.153. Tekin Yayınevi, İstanbul, 1989.
[108] Doğan Aksan, **Şiir Dili ve Türk Şiir Dili**, 7.bs. (Ankara: Bilgi Yayınevi 2013) s.186.

2. bölümün ikinci mısrasında ve son mısrada "y-*er* **im**- kemikl-*er* **im**" kelimeleriyle tam kafiye ve redifli kullanım vardır:

Sofrada ekmek ve su, göğüste o gül duygu
Yığınların mutluluğu kavgasında hep ***yerim***.
Tanrılar karşısında, doğa doğrultusunda
Ben ozanım
Devrim ateşlerini sonsuz yakacak odun
Toprakta ***kemiklerim***.

3. bölümde yine ikinci ve son mısrada " kavak- bıçak" kelimelerinde de tam kafiye ile ritim sağlanmıştır:

Al bahar, yeşil yaprak
Titrerim ak yellerle dorukta kavak ***kavak***.
Ben ozanım
Açlığın kan çizgisinde, ve taş dilsizliğinde
Değişip olurum hemen
Suskunluğum o sarı öfkesiyle
Kınında bekleyen soğuk bir ***bıçak***.

Saraç'ın "*Anadolu'da*" şiirinde ise:

Güneş Anadolu'da güneştir
Başka bir yerde sarı bir nokta, üvey.
Güneş mi, narçiçeği gülüşlü
Yarlardan o dağ düdenlerine
Diri demet ışınlarla vurmalı, dikey.

(T.Ş./Dİ./Anadolu'da. S.63)

İlk bölümün ikinci mısrasında yer alan " *üvey*" ve beşinci mısradaki " *dikey*" kelimeleri arasında tam kafiye oluşturulmuştur. **İkinci bölüm**de ise ses veya kelime yinelemeleri "*su*" üzerinden **üçüncü bölüm**de ise "*kazanı, dört nalı, ve ağzı*" kelimelerinde redifler yoluyla, **dördüncü bölüm**de ise "*uykuda, yazgıda, Anadolu'da*" yarım kafiye ve redifle ahenk oluşturulmuştur.

Saraç'ın "***Ozan Ata Pir Sultan'a***" şiirinde ise diğer şiirlerine nazaran çok daha fazla kafiye örgüsü bulmak mümkündür:

İlk bölümde *bakış*, *basılmış* ve *asılmış* kelimeleri arasında tam kafiye ile ahenk sağlanmıştır.

Bir suskunluk yörede bir donuk kül ***bakış***

*Dersin otağ **basılmış***
Salkı gelmiş sanki Sivas ilinden
*Pir Sultan **asılmış***

İkinci bölümde ise ata – boynuna, dolayanın - Mustafa'nın, kanlısı – yanlısı kelimeleriyle ahenk sağlanmıştır.

*Saygı sana Pir Sultan ozan **ata***
Kırıldı çarkı Hızır Paşa'nın
*Kirli elleriyle senin o gül **boynuna***
*Yağlı ilmik **dolayanın***
Güvendiği o Padişah da o mum suratlı
*Yeşil, küflü karanlıklar **kanlısı***
*Yıkıldı tekmesiyle yiğit **Mustafa'nın***
*O genç devrim dalı, o halk **yanlısı***

Üçüncü bölümde ise ata – kırmaya, seli - elleri – kelleni, onurunda – göleğinde kelimeleriyle ahenk sağlanmıştır.

*Sen bir yol oğluydun Pir Sultan, ozan **ata***
*Üstü kan köpüklü meşe **seli***
*Bir edip canları hamlı kıldın, **kırmaya***
*Yoksul lokmasını çalan **elleri***
Ve koca mangal bir yürekle
*İnancın bükülmez o çelik **onurunda***
Verdin kelleni
Öğrenerek belleyip bizler de bunu
Uyur iken uyandık, diriye saydırdık kendimizi
*Ve işte bundan bugün yıkanır kan **göleğinde***
Yürekler, biçilen gök ekin örneği

Dördüncü bölümde ise *oldun – oldun*, *tuttuğundan – olduğundan* kelimeleriyle uyum sağlanmıştır.

Ve sen ozan ata akardın hep coşkun
Sana da Banaz'da Pir Sultan derlerdi
Kimse seni kem kişi bellemez bizde
Öylesine yakınsın ki içimize
*En uzaklığında sanki dün **oldun***
*Ve kavganın o soy damarını **tuttuğundan***

*Ve ezilenden, emekten yana **olduğundan***
Yarıp yıldız ışığında çağlar gecesin
*Kara topraktan üstün **oldun***

Beşinci kısımda ise *ata- dağında- yeryağında, yemez- bilmez, nesi- yâresi* kelimeleriyle ahenk oluşturulmuştur.

*Ve de duy Pir Sultan ozan **ata***
Anadolu bildiğin Anadolu
Derdi çoktur hangisini yazayım?
*Gavur gölgesi şimdi koyağında, **dağında***
*Sömürgen kemik dişler demirde, **yeryağında***
*Toprak işleyene düşmez, meyveyi üreten **yemez***
Köylerden ileteceklerdi çok şeyler ama
*Yarıdan çoğu okuma yazma **bilmez**...*
*Sorma onun için bu neyin **nesi***
*Yine tazelenir yürek **yaresi***

Altıncı kısımda ise *yaylanmaz* ve *ağlanmaz* kelimeleriyle ahenk unsuru sağlanmıştır.

Yaban ayaklar otlakların çiğnedi
*Gayrı Yıldız Dağı **yaylanmaz**.*
Budur senden gelen yolun töresi
Vuruşulur sonuna dek
*Çıkıp ele karşı **ağlanmaz**.*

Yedinci bölümde ise eline ve eksikliğiyle ahenk oluşturulmaya çalışılmıştır.

İşte iletti böyle durumu sana yazman
*Kul olduğun kalem tutan **eline***
Eksikliği çoktur o da biliyor
*Kabul eyle gel sen onu **eksikliğiyle***

Saraç'ın "Diriliş" şiirinde ise belli başlı kelimeler arasında kafiye kullanılarak ahenk sağlanmıştır:

Yarıya indirilmiş bir bayrak gönderde
Yürek ve sevi **çağrısı**
Kan dolaşır acının o kurşun tellerinde
Yoksunluğun kara **ağrısı**
Açlık, ölü toprağı, koşullanmış yığında
Sarı cılız **bağrısı**

Baharla bin dal umut şahlanır deli kısrak
Al atlas **sağrısı**.
Şiirdeki "çağrısı, ağrısı, bağrısı, sağrısı" gibi kelimelerde tam kafiye ve redif kullanılmıştır.

4.1.3.3. Aliterasyon

Ünsüz Ahengi. Mısra içi veya metnin tamamındaki ses tekrarı, bir mısrada bulunan birçok hecenin benzeşmesidir. Bir ya da birden fazla mısrada aynı ünsüz seslerin birkaç kez tekrarıdır. Aslen cümle ya da mısradaki kelimelerin ilk ünsüzlerinin tekrarına denir. Bu "baş kafiye" ya da birinci kafiye olarak da bilinir. Genellikle kelimelerin veya vurgulu hecelerin birinci ünsüzle birbirini izleyen kelimelerdeki ünsüz (sessiz) harflerin sıklıkla tekrar edilmesiyle sağlanır.[109]

Tahsin Saraç'ın şiirlerinde yer yer bu ahenk uyumunu görmek mümkündür.

Örneğin:

*U**y**ur i**k**en u**y**andı**k**, diri**y**e sa**y**dırdı**k** **k**endimizi*

(Dİ./Ozan Ata Pir Sultan'a, s. 66-67-68)

Yukarıdaki dizede "y" ve "k" harfleri fazlaca kullanılarak bir uyum yakalanmıştır.

***K**emirir **k**aya **k**ovu**k**larını gece*

(T.Ş./B.Ö.Y./ Tiksinti, s. 9)

Yukarıdaki dizede "k" harfi fazlaca kullanılarak bir uyum yakalanmıştır.

***K**amçılı **k**ral **k**apılarının aslanları*
Çıplak tutsaklar üzerinde
Bronz bedenleri dövmeli
Yukarıdaki dizede "k" harfi fazlaca kullanılarak bir uyum yakalanmıştır.

*Bı**k**maz mı*
***K**ara, **k**ara olma**k**tan; a**k**, a**k** olma**k**tan*
Yukarıdaki dizede "k" harfi fazlaca kullanılarak bir uyum yakalanmıştır.

***G**ülpembesi **g**ünaydınını **g**ülen **g**ünün*

***G**öremez*

[109] Nurullah Çetin, **Şiir Çözümleme Yöntemi**, (Ankara: Öncü Basımevi, 2006) s..239

(T.Ş./G.K./Kör s. 55)

Yukarıdaki dizede "g" sesi fazlaca kullanılarak bir uyum yakalanmıştır.

Kanlı kasap kurşunlarıyla taranmış

(T.Ş./GÜV.KA./Halkım Muştular Sana s. 130)

Bu dizede ise "k" sesi kullanılarak akışkanlık sağlanmıştır.

Kasatura suratlı karanlıkçıların
Korkusu şu sırtıma saplanan kurşun.
(Ç.K.Ç./Acılı Işık Dilinden, s.54)

Bu dizelerde de ahengi sağlamak için "k" sesi sıklıkla kullanılmıştır.

Uzanan yoncaları yeller boyu, yara göz

(T.Ş./G.K./Kör s. 55)

Bu dizelerde de ahengi sağlamak için "y" sesi sıklıkla kullanılmıştır.

4.1.3.4. Asonans

Ünlü Ahengi. Asonans, mısra içi veya metnin tamamındaki ses tekrarıdır. Birbirine benzeyen iki heceye denir. Bazen ünlü kafiyesi diye de adlandırılır. Bir ya da birden fazla mısrada aynı ünlü seslerin birkaç kez tekrarıdır. Benzer ünlü seslerin tekrarından oluşan özel, hoş bir ahenk etkisi elde etmek için de genellikle yan yana durur. Vurgulu hecelerde aynı veya benzer ünlü seslerin tekrarıdır ve birbirine yakın olan kelimelerin bazen izleyen vurgusuz hecelerin de ünlü harfleri belirgin bir biçimde sıklıkla tekrar edilmesiyle sağlanır. Kafiyeden farklıdır fakat bir tür yarım kafiyedir. [110]

Yürüyemiyorum ayaklarım üstünde ama.
Yürüyorum yüreğimle üstüne zulmün.
(Ç.K.Ç./Acılı Işık Dilinden, s.54)
Bu dizelerde ahengi sağlayan ünlü "ü" sesi olmuştur.

Yoksun ışık tadından dostluğun içtenliğin
Ciğer dolusu haykırmadınız tek bir gün olsun
(T.Ş./B.Ö.Y./Değil Ki, s. 12)
Bu dizelerde ahengi sağlayan ünlü "u" sesi olmuştur.

[110] a.g.e. s.240-241.

Ve erdemin ana kucağında
Kara taş duvarlar ardında adam
(T.Ş./Dİ./Türkmen Çeliği s. 64)

Bu dizelerde ahengi sağlayan ünlü "a" sesi olmuştur.

4.1.3.5. Yinelemeler

Şiirde aynı kelimenin birden fazla olarak tekrar edilmesiyle ahenk sağlama yoluna gidilir. Şiirde kelime tekrarları, çoğunlukla okuyucunun duygu, düşünce ve hayallerini belli noktalarda toplamaya yöneliktir. Tekrarlar, sadece ahenk sağlamaya hizmet etmez aynı zamanda iletiyi taşıyan kelimeleri tekrarlamak suretiyle anlama vurgu yapılır. Kelime tekrarları bazen şiire bir hareketlilik ve canlılık vermek bazen de durgunluk, dinginlik, sükûnet ve salıntı vermek için kullanılmaktadır.[111]

Saraç'ın şiirlerindeki yinelemelerin tamamı değil belli bir kısmı örneklendirilecektir.

4.1.3.5.1. Sözcük Yinelemeleri

Kum kum *gözlerimde,* ***kum kum***
Sağar sarı yıldızları ***ışın ışın***
Bir oyun, bir oyun, bir oyun*ki çirkin*
Pis kokusunu ***bir*** *et,* ***bir*** *tuz,* ***bir*** *terin*
Ve bir o buz çağlayanlar esrikliğiyle
Koşar ***soluk soluk*** *ürkek karacalar*
Uykulu bir sıcakta kurur oysa ***bir bir***
O buruk, o diri, o ***kütür kütür***
Özlem, özlem, özlem
Alabalık yıkanmışlığına ***pırıl pırıl***
(T.Ş., B.Ö.Y, Tiksinti s.9-10)
Sel sel *çeriler kentler üzerinde*
Yazılır ***kara*** *kanı* ***kara*** *mermere*
*(*T.Ş./ B.Ö.Y./Çağlar Boyu s.11*)*

4.1.3.5.2. Dize Yinelemeleri

Dilleriniz dilerimiz *değil ki.*
Elleriniz ellerimiz değil ki
Dilleriniz dillerimiz *değil ki*

[111] a.g.e. s.249.

Yüreğiniz yüreğimiz değil ki.

Bu yinelemeler, Nurullah Çetin'in "*Şiir Çözümleme Yöntemi*" kitabında ifade tekrarları şeklinde yer almaktadır.

*(*T.Ş./ B.Ö.Y./ Değil Ki s. 12-13-14*)*

Gök gök olalı tanık yer yer olalı

Çizmiş soluk bir açlığı, yazgısınca toprağa

Kara saban ardında çökük omuz, bükük bel

Gök gök olalı tanık yer yer olalı

Vurmuş alıcıkuş hep güvercin yürekleri

Ve tam başaklanacakken sevi; bir kara yel

Gök gök olalı tanık yer yer olalı

Dokunmuş hep aynı kan, aynı açlık aynı kıyım

Çağlar gergefinde, ne mekik değişmiş ne el.

*(*T.Ş./ G.K./Gök Gök Olalı Tanık s. 29.*)*

4.1.3.5.3. Bağlaç Tekrarı

Ve…

Susar da sessizlikler, susar da yankı yankı

Tan söker tüm karanlığıma gözbebeklerimin

Ve…

Öper de uykunu yeller, dağınık saçlarında

Isıtır tüm donmuşluğumu uzak ellerin

*(*T.Ş./B.Ö.Y./Bozgun, s.18.

4.1.3.5.4. Mısra Başı Tekrarı

Ön yineleme. Hitabette aynı kelimenin art arda birkaç cümlede tekrarı. Şiirde mısra başlarının aynı kelimelerle başlaması.[112]

Bıkmaz mı

Dağlar oturmaktan, sular akmaktan

…

Bıkmaz mı

Kara, kara olmaktan; ak, ak olmaktan

…

Bıkmaz mı

[112] a.g.e. s.252.

Anlamsızlıktan şu sonsuzluk

…

Bıkmaz mı** ama hiç **bıkmaz mı

Yaratan, yaratılan aynı kalmaktan?

*(*T.Ş./ B.Ö.Y./Bıkmaz Mı, s.23*)*

5. SUNULUŞ

Doğan Aksan'a göre sunuluş, "…Şiirin özündeki duygu, düşünce, imge ve tasarımların dilde anlatım bulması, şiirin sözcüklere dökülerek okuyan/dinleyene iletilecek biçimini almasıdır. "…Şiiri oluşturan, kuşkusuz tek bir öge değildir. Birçok öge ya ayrı ayrı ya da bir arada gerçek şiirin ortaya çıkmasını sağlar."[113] Yine Aksan'a göre "Sunuluş öbeğinde, şiirde ağırlığı olan ögeler, imgeler, betimlemeler, söz sanatları, ses açısından etki sağlayan uyak, ölçü, ritm gibi kavramlar ve yinelemeler ele alınabilir." [114] Çalışmamızın bu kısmında ise Tahsin Saraç'ın şiirlerinde sunuluş ögelerinden pek çoğunu incelemeye çalışacağız. İncelemede bu ögelerin dışında da başlıklar olabileceğini, her şiirde ise bu ögelerin tamamının olmadığını da belirtmek isteriz.

5.1. Konuşulan Dilden Yararlanma

Şairin anlatımını güçlendiren ve doğallaştıran yönlerden biri, konuşulan dilin ögelerine yer vermesidir.[115] "Şiiri çekici kılan, ona içtenlik getirerek etkileyici ve kalıcı olmasını sağlayan özelliklerden biri, bizce doğal söyleyiştir. Bu doğal söyleyiş çoğu zaman konuşulan dilden günlük konuşma dilinde yerleşmiş anlatım biçimlerinden, kalıplaşmış ögelerden yararlanılarak gerçekleştirilir."[116] Tahsin Saraç'ın şiirlerinde de günlük konuşmadaki doğallığı yansıtan örneklere rastlamak mümkündür.

Örneğin :

Kanlı kasap kurşunlarıyla taranmış
Yatıyor yirmi yaşın tüm filintalığıyla.
Her şeyin genci güzel, ölümün bile
Bir yeşil dal kırılmışlığıyla. (...)
(T.Ş./GÜV.KA./Halkım Muştular Sana, s.130.)

---

[113] Doğan Aksan, **Şiir Dili ve Türk Şiir Dili**, (Ankara: Bilgi Yayınevi, 2013) s. 48-49.
[114] Doğan Aksan, **Cumhuriyet Döneminden Bugüne Örneklerle Şiir Çözümlemeleri**, (Ankara: Bilgi Yayınevi, 2011.)s.24.
[115] a.g.e. s.62.
[116] Doğan Aksan, **Şiir Dili ve Türk Şiir Dili**, (Ankara: Bilgi Yayınevi, 2013) s. 51-52.

Saraç, gündelik dildeki o doğallıkla "*her şeyin genci güzel*…" ifadesini şiirinde yansıtmıştır.

Ozan Ata Pir Sultan'a şiirinde de "*kül bakış, salkı gelmiş*" şeklinde bir kullanım görülür:

Bir suskunluk yörede bir donuk kül bakış
Dersin otağ basılmış
Salkı gelmiş sanki Sivas ilinden
Pir Sultan asılmış(...)
(T.Ş./ Dİ./Ozan Ata Pir Sultan'a, s.66)

Saraç'ın "Ana Öğüdü" şiirinde tam manasıyla bir gündelik konuşma görülür.

Çiçekleri ezme yavrum
Çiçek bir yüreğe benzer
Çiçek ezen insan ezer
...
Tüfekle oynama yavrum
Şakacığı bile çirkin
Bir canlıyı öldürmenin
(T.Ş./GÜV.KA./Ana Öğüdü, s.145.)

Tahsin Saraç'ın "Ozan Ata Pir Sultan'a" şiiri de seslenme ve karşılıklı konuşma havasını yakaladığı için konuşma diline yakınlığıyla dikkat çeker.

Ve de duy Pir Sultan ozan ata
Anadolu bildiğin Anadolu
Derdi çoktur hangisini yazayım?
Gavur gölgesi şimdi koyağında, dağında(...)
(T.Ş./Dİ./Ozan Ata Pir Sultan'a, s.66-67-68)

5.2. Göndergesel Anlam

"Geleneksel dilbilimde temel anlam olarak nitelenen şey, göstergelerin ilk önce dile getirdikleri çeşitli aktarmalar ve yan anlamlar dışında kalan kavramdır."[117] der, Doğan Aksan. "Göndergesel anlamlardan yararlanılarak ancak içtenlik, yalınlık ve bilgelikle ne ölçüde etkili şiir yazılabileceğini[118] göstermektedir."

[117] a.g.e. s.82.
[118] a.g.e. Yunus Emre, İlim İlim Bilmektir… s. 88.

Saraç'ın şiir dilinin genel manada anlaşılır olması şiirlerinde göndergesel işlevin olduğunun bir göstergesidir. Yani okuyucuya anlatılmak, verilmek istenen mesajın ulaştırılabilmesini ifade eder. Saraç'ta basit gibi görünen ama arka planda derin bir anlam yapısı barındıran söyleyiş özelliği pek çok şiirinde kendini gösterir.

Saraç'ın bu şiirinde okuyucuya anlatılmak istenenler gayet net bir şekilde ortaya konmuştur. Bu yönüyle açıklık veya anlaşılabilirlik açısından dilin göndergesel işlevi de kullanılmıştır, diyebiliriz.

Güneş Anadolu'da güneştir
Başka bir yerde sarı bir nokta, üvey.
Güneş mi, narçiçeği gülüşlü
Yarlardan o dağ düdenlerine
Diri demet ışınlarla vurmalı, dikey.

...

(T.Ş./Dİ./Anadolu'da, s.63.)

Anlatımındaki sadelik ve karşı tarafa aktarılabilirlik kullanılan kelimelerde ilk anlamların birer göstergesidir.

Ozan Ata Pir Sultan'a şiirinde de anlatımın yalınlığı açıkça göze çarpmaktadır:

Ve sen ozan ata akardın hep coşkun
Sana da Banaz'da Pir Sultan derlerdi
Ve de duy Pir Sultan ozan ata
Anadolu bildiğin Anadolu
Derdi çoktur hangisini yazayım?
Gavur gölgesi şimdi koyağında, dağında(...)

(T.Ş./Dİ./Ozan Ata Pir Sultan'a, s.66-67-68)

Saraç, okuyucuya vermek istediklerini açık ve net bir şekilde sunmuş, ağır sanatlara ses yinelemelerine ya da sapmalara başvurmamıştır. Seslenmeler ve karşılıklı konuşma havası şiiri hem günlük konuşma diline yaklaştırmış, hem de anlaşılırlığı kolaylaştırmıştır.

Saraç'ın göndergesel işleve dahil edebileceğimiz en açık şiiri ise belki de "Ana Öğüdü" şiiridir. Şiir, çocuklara bir sesleniş ve öğüt özelliği taşıdığı için anlaşılırlık bakımından zorlayıcı değildir.

Çiçekleri ezme yavrum
Çiçek bir yüreğe benzer
Çiçek ezen insan ezer

...
Tüfekle oynama yavrum
Şakacığı bile çirkin
Bir canlıyı öldürmenin
(T.Ş./GÜV.KA./Ana Öğüdü, s.145.)

5.3. İmge

İmgelem, hayal gücü, hayal, tahayyül, muhayyile, resim, timsal, sûret, sûret-i hayaliye, sûret-i zihniye, sûret-i mahsusa, sûret-i akliye, sûret-i ihsâs, bir şeyin veya bir kimsenin kavranışı, görsel çağrışım ve benzetme. En genel anlamıyla imge, dinleyici ya da okuyucunun zihninde oluşturulan, üretilen ve çizilen görüntü ve duygulardır.[119]

Şiiri şiir yapan, onun özünü oluşturan ögelerden biri imgedir (imaj, hayal). Rus incelemecisi Alexander Potebnya bu konuda:"*İmgesiz sanat olmaz, şiir ise hiç olmaz*." demiştir. Perrine imgeyi "*duyuyla edinilen deneyimin dil aracılığıyla sunulması*" olarak tanımlamakta, şiirde en çok rastlanan türün görsel imge olduğunu ileri sürmektedir. J. Knobloch ise imgenin doğanın bir kopyası olmadığını belirtmekte, onu bir tasarının yeniden biçimlendirilmiş bir anlatımla apaçık dile getirilişinde kullanılan bir simge olarak görmektedir. Şklovski ise "*İmgenin görevi, taşıdığı anlamı anlayışımıza daha yakın kılmak değil, görüntüsünü yakalamaktır.*" diyor. Reverdy de "*Yaklaştırılmış iki gerçeğin arasındaki bağıntılar ne kadar uzak ve yerindeyse imge o kadar güçlü olacak ve o kadar heyecanlandırma gücü ve şiirsel gerçeklik taşıyacaktır.*" görüşündedir. Emin Özdemir, imgeyi şiirin ana yapıtaşı saymakta "*Çünkü duyulanla algıladığımız varlıkların, durumların zihnimizdeki görüntüleri bunların şiire yansımış biçimleridir imgeler.*" demektedir.[120] Doğan Aksan ise imgeyi " *…sanatçının çeşitli duyularıyla algıladığı özel, özgün bir görüntünün dille aktarılışıdır, bir betimleme değil, öznel bir yorumlama sayılabilir.*" şeklinde açıklar.[121]

Şiirin en temel unsurlarından birisi imge üretmedir. Bu bağlamda dilin söz anlam ve heyecan sanatlarından yararlanılarak okuyucunun gözü önünde hayali

[119] Nurullah Çetin, **Şiir Çözümleme Yöntemi**, (Ankara: Öncü Basımevi, 2006)s.84.
[120] Doğan Aksan, **Şiir ve Türk Şiir Dili**, (Ankara: Bilgi Yayınevi, 2013)s.35-36
[121] a.g.e. s.38

görüntüler oluşturulur. Bunun Klasik Türk edebiyatındaki adı 'mazmun' yeni Türk edebiyatındaki adı da 'imge'dir. Mazmun aynı kültürel havayı teneffüs eden, aynı inanca sahip aynı malzemeyi aynı sabit kurallar içinde kullanan şairlerin ortak mecazlarıyla örülen ve kalıplaşan bir şeydir. Bir anlamda kolektif, genel, ortak mecazlara dayanır. İmge ise farklı dünya görüşlerine sahip farklı kültürel havaları soluyan farklı yapı ve malzemeyle çalışan modern zamanlarda farklı adacıkların mensubu olan şairlerin bireysel, yeni, özgün mecazlarıyla kurulur.[122]

İmgenin nasıl oluşturulacağına dair Nurullah Çetin "Şiir Çözümleme Yöntemi" kitabında "…imge oluştururken benzetme, istiare gibi sanatlardan yararlanılır."[123] derken, Doğan Aksan, "Şiir Dili ve Türk Şiir Dili" adlı kitabında " Türk şiirinde imgelerin kimi zaman deyim aktarmaları ve alışılmamış bağdaştırmalar…"[124] ile oluştuğunu ifade eder. Nurullah çetin'e göre bir imgenin oluşum aşamaları şunlardır:

1. Şair dış dünyayı gözlemler
2. Zekâsı ve sezgi gücüyle gözlemlediği unsurlardan kendine göre bir seçme ve eleme yapar.
3. Bilincinde, şair duyarlığında bunlar arasında değişik ilişkiler ve bağlantılar kurar.
4. İlginç gelebilecek anlamlı, hayret ve hayranlık uyandırıcı soyut bir görüntü oluşturur.
5. Bu özgün görüntüyü etkili, çarpıcı ve vurgulu bir dik dizgesine döker.[125]

İmge ile ilgili olarak Özdemir İnce, "*Şiir ve Gerçeklik"* adlı kitabında *"…bir heyecan yaratıyor ve ikinci kişiler tarafından yeniden üretilebiliyor. Öyleyse imgeyi yeniden üretilen bir şiir birimi olarak görebiliriz."* İnce, imgenin peşinden başka şeyleri de '*çağrışım'* yoluyla getirdiğini söyler. "Servi sevgilim" ya da Sevgilim, servi gibi artık bayağı sayılması gerekli ve zorunlu bir imge ama olsun, biçimsel olarak iyi bir örnek. Bu örnekten de anlaşılacağı gibi serviye ait olan salınma, sallanma ve narinlik özelliklerini sevgiliye taşıyıp başka bir şey çağırıyoruz."[126]

Tahsin Saraç'ın şiirlerinde de 'imge' denilen bu çağrışımlara pek çok şiirinde rastlamak mümkündür. Örneğin:

---

[122] Nurullah Çetin, **Şiir Çözümleme Yöntemi**, (Ankara: Öncü Basımevi, 2006)s.83.
[123] a.g.e. s.85.
[124] Doğan Aksan, **Şiir ve Türk Şiir Dili**, (Ankara: Bilgi Yayınevi, 2013)s.47.
[125] Nurullah Çetin, **Şiir Çözümleme Yöntemi**, (Ankara: Öncü Basımevi, 2006)s.85
[126] Özdemir İnce, **Şiir ve Gerçeklik**, (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ekim 2001.) s.20-21.

Saraç'ın "Tiksinti" şiirinde ise şu kullanımlar görülür:

Kum kum gözlerimde, kum kum

dizelerinde ise uyanamama durumu kişinin üzerine çöken ağırlık ve bunun yoğunluğu her yere dağılmış ve üst üste yığılmış kum görüntüsünü zihinde canlandırır.

Sağır mağaralarında unutulmuşluğun
Dolaşır ılık bir şaşkınlıkta
Mezarlarını yitirmiş ölüler

Mağaralar normalde ses çıkarıldığında bu sese bir karşılık olarak yankı yapar, cevap verir. Ölüler ise bu seslenmeye bir karşılık bulamadığı için tıpkı yolunu kaybetmiş bir insanın ruh halini zihnimizde somut görüntüler şeklinde oluşturur.

Sonra yurur ofke burunlu fırtınalarla
Sel sel ceriler kentler uzerine
Önde o en usta ölüm biçenler

Bu dizelerde ise ot biçen insan görüntüsü yerini insanları ot gibi biçen asker görüntüsüne bırakmıştır. Askerlere biçerdöver veya bir tırpan görüntüsü verilerek çiftçilerin hasat zamanı yaptıkları ot biçme işi ile birleştirerek özgün bir imge oluşturulmuştur.

(T.Ş./B.Ö.Y./Tiksinti, s.11)

Saraç'ın "Bozgun" şiirinde ise benzetmeler yoluyla şu şekillerde imgeler kullanılmakta:

Mavi mağaralarda ter soğutur atlarım, sıcak savaşlardan

Bozulmuş güneş dengesi kentlerimin, utanç sabahlı

Mavi bilindiği üzere pek çok şairin yine pek çok şiirinde kullandığı bir renk olmuş, genellikle de olumlu duyguları ya da huzur yansıtan bir ifade içinde kullanılmıştır. Huzurun ve sakinliğin somutlaştırılması söz konusudur.

Saraç'ın "Utanç" şiirinde ise dize dize ayrı ayrı imgelemeden ziyade şiirin bütünü zihinlerde bir görüntü bir savaş sahnesi canlandırmaktadır:

Kum kum bir uykusuzluk, bekler silah elde
Donmuşken yıldız ışıkları mavi cam gecede.
Yarıda koyduğu çorba tüter sıcacık buğulu
Tüy tüy düşü yatakların yeşil pirinç kokulu.

Yurt tutmuş artık dağları, acıyı, aclığı, karı
Vuruşur en ustura bilinciyle çağının
Mavi kurtuluş için en kara düşmana karşı...
Ve bir gün papatyalarda yansır artık son gülüşü
Ve ölümü ölümsüzleştirir toprağı ısıtan kanı.

Ay aydınlığında başak gibi biçilen
Gencecikler adına yaşamadan utanç.

Yukarıdaki bu dizelerin tamamı her an bir saldırıyı bekleyen dağa çıkmış ve kendisine düşman olarak belirlediği bir güce karşı direnmenin, savaşmanın sahnesini yansıtmaktadır. Geceden sabaha tutulan nöbet, bastıran uyku, karın doyurmak için pişirilen bir çorba ve bu sürecin sonunda yaşanan ölüm tam manasıyla film sahnesi gibi bizlere yansıtılmaktadır. Bu bakımdan en canlı imgelerden biri olduğu söylenebilir.

Ve biz artık yan yana iki tarla
Göverecek yoncalarımız ayrı
Özsuyu çekilmiş buruşuk mor gecelerde
Duysak da vuruşunu atardamarlarımızın
Suskunluğun gozleriyle bakışırız gayrı.

Sevgiliyle yan yana bulunmaları yine yan yana bulunan fakat tellerle ayrılmış iki ayrı tarla görüntüsüyle somutlaştırılmıştır. Bir arada olup da birlikte olamamanın getirdiği acıya bir gönderme vardır. Yine yoncalar ile sonraki süreçte yeni bir ilişkinin kastedilmesi veya yetişecek çocuklara gönderme durumu vardır. Yetişecek çocukların ise farklı kişilerden meydana geleceği intibası uyandırılıyor.

(T.Ş./Dİ./Ayrılık Ya Da Öyle Bir Öykü, s.94-95)

Bir yazsonu akşamı
Gökte yengeç ayaklı
Ak yıldız kümeleri
Ve bir ay, testekerlek.
(T.Ş./B.S.G./ Yaşamak Ya Da Anı Gibi, s. 171)

Bu dizelerde ise çimlere ya da kumlara uzanmış birinin gece yarısı gökyüzüne baktığında gördüklerinin bir tablosu çizilmiştir. Yıldızların sıralanışları bir yengeç

imgesi, ay'ın kendisi ise yuvarlaklığı yönüyle bir araba tekerleği imgesi oluşturularak zihnimize o gecenin bir yansıması verilmiştir.

5.4. Benzetmelerden Yararlanma

" Bir nesnenin, bir olayın ya da durumun özelliğini anlatabilmek için insanoğlu her dilde benzetmelerden yararlanır. Böylece niteliği belirlenmek istenen şey, bir başka nesneye dayanılarak onunla benzerliği ortaya konarak daha canlı daha güçlü bir biçimde söze dönüştürülmüş olur."[127] der, Doğan Aksan. Benzetmeler, " …günlük konuşma dilinde olsun şiir dilinde olsun anlatımı daha somut kılmak, dinleyene kavramları daha etkileyici biçimde aktarmak…"[128] maksadıyla kullanılmaktadır.

Tahsin Saraç'ın şiirlerinde de göz ardı edilemeyecek kadar benzetmelere rastlanmaktadır.

Sıcak somun gibi hakka uzanan ellerine
Candarmalar çift kelepçe kaktılar.

(T.Ş./B.Ö.Y./ Kıya, Kan, Hak ve Sevi, s. 31-32)

Sevgilinin elleri temizliği, tazeliği ve kokusu yönüyle fırından henüz çıkmış bir ekmeğe benzetilmiştir.

Süt gibi ak uykularda akıp gitmek sen
Sen yürek patlattığım yoluna kaç kez.

(T.Ş./G.K./Senleme, s.36.)

Bu satırlarda ise uykunun saflığı, uyku anındaki rahatlık belki de görülen güzel düşler "ak" sıfatıyla betimlenmiş, bu ise yine rengi itibarı ile süte benzetilerek anlatım güçlendirilmiştir.

Bir Bursa bıçağı gibi işler taaa kemiğe
Gürül gürül bir sevide, kara kurallar yüzünden
Bakışamadan ayrılıştaki o suskun sızı.

(T.Ş./ G.K./ Çıplak Bir Sevi Üzre, s.40)

[127] Doğan Aksan, **Cumhuriyet Döneminden Bugüne Örneklerle Şiir Çözümlemeleri**, Ankara: Bilgi Yayınevi, 2011.) s. 43.
[128] Doğan Aksan, **Şiir ve Türk Şiir Dili**, (Ankara: Bilgi Yayınevi, 2013)s.121.

Bu dizelerde ise çekilen acının duyumsattığı sızı "Bursa bıçağı"na benzetilerek bıçağın meşhurluğu, deliciliği ve bıraktığı etki kişide oluşan sızıyı anlatmada bu duyguyu somut hale getirmiştir.

Ak dut gibi süzgün şimdi sayrılarevinde
Yorgun suskunluğunda ıpılık düşler diker

(T.Ş./ G.K./ Çatlayan Yalnızlık, s.41)

Burada ise kişinin hastanedeki bitkin ve solgun halleri duta benzetilmiştir. Yalnız buradaki benzetme renk olarak kızıl veya daha başka çeşit bir dut değil özellikle beyaz duta benzetilmiştir. Beyaz dutlar ise suyu çekildiğinde tıpkı diğer meyveler gibi büzüşür ve kötü bir görüntü ortaya çıkar. Bu durum ise özellikle görüntü yönüyle hasta olma haline benzetilmiştir.

Su, Kızılırmak'ta sudur
Fırat'ta, Seyhan'da su
Çullanırken azgın aygırlar gibi
Kısrak ovalara doğru.

(T.Ş./Dİ. /Anadolu'da, s.63)

Bu dizelerde ise "su" gücü ve hayat verici özellikleri bakımından aygır ile bağdaştırılarak benzetme oluşturulmuştur. Hayat verme özelliği ise aygır ile kısrağın çiftleşmesi üzerinden okuyucuya düşündürülüyor.

Yine bir açlık üstüne kapanır göz kapakları
Yine eski sokaklar gibi dökük ve acılı.

(T.Ş./ Dİ./ Utanç, s.73)

Burada göz kapakları yorgunluk ve bitkinlik sebebiyle ağırlaşmış, şişmiş, canlılığını kaybetmiştir. Bu özellikleri de şairde yıkık ve talan olmuş bir sokak görüntüsüyle birleşmiş, göz kapaklarının sokağa benzetilmesiyle de anlatım daha da güçlenmiştir.

Yirmisinde yaşlanır daha dunun gelini.
Ve boşalır bir çürük ceviz gibi yüreği.

(T.Ş./ Dİ./ Utanç, s.74)

Bu dizelerde ise genç yaşta omuzlara binen yükün; insanın hayat enerjisini alması yılların yorgunluğunu kişiye yüklemesi şeklinde düşündürtülmüş. Bununla birlikte genç birinin kalbi henüz o yaşlarda heyecanlara açık ve kişi neşeyle doludur. Fakat burada ise bu ağır yük kişinin yüreğini hissizleştirerek bir çürük cevize benzetmiştir. İçi çürük ve çekilmiş olan ceviz de açıldığı zaman gerçekten de kalan o son kırıntılar kendiliğinde kabuktan düşüverir. Bu da kişinin hayat karşısındaki tükenmişliğini yansıtması açısından etkili bir benzetmedir.

Yorgun bir deve gibi çöktü koyağa akşam
Bungunluk buğu buğu tütmektedir
Kul-mavi kayalarda bir yaban üveyik
Acıyı can evinden ötmektedir.

(T.Ş./ Dİ./ Bir An Karamsar, s.104)

Bu dizelerde ise akşamın ağır ağır gökyüzüne gelip yerleşmesi uzun bir yürüyüş sonrası yorulan develerin dizlerini kırarak dinlenmek için oturma şekliyle ilişkilendirilerek aralarında benzerlik ilişkisi kurulmuştur.

Kocamış kor bir arslan gibi bakan bir güneş
Eprimiş bulutlar arasında
İkindi ölüm.

(T.Ş./ Dİ./ Ölüm Sergeni, s.112)

Güneşin sönüklüğü ya da ışınlarının cılızlığı ile yaşlanmış bir aslanın duruşu ve bakışları arasında benzerlik ilişkisi kurulmuştur. Her ikisinde de bir cansızlık durumu söz konusudur.

Soğuk bir Kars gecesinde gürül gürül
Yanan bir soba gibisin içimde.

(T.Ş./ GÜV.KA./ Dudakların Gül Şenliği, s.133)

Burada ise sevgilinin aşıkta uyandırdığı coşkulu durum içi içine sığmama hali yanmakta olan bir sobanın verdiği sıcaklığı anlatmak için kullanılmıştır.

Ne ki, suçüstü yakalanacak bir hırsız gibi
Çekip gidiyor mutsuzluk
Sen geldiğinde.

(T.Ş./ GÜV.KA./ Dar Sular, s.138)

Mutsuzluğun hızlı bir şekilde kişiden uzaklaşması ve bunun yerini mutluluğa bırakması sevgili sayesindedir. Bu hızlı gidiş ise "hırsız" ile ilişkilendirilmiştir. Hırsızların da yakalanma korkusu ile çabuk hareket ettikleri ve iz bırakmamaya çalıştıkları bilinir.

Kilitlenip kalmışım sevgine
Zincirde bir tanrı gibi

(T.Ş./B.S.G./ Sevgine Kilitlenmek, s.156)

Antik Yunan'daki anlatılarda yer alan "Tanrı"nın zincire vurulması ve çaresizliği sevgilinin duygu dünyasının yoğunluğu ve coşkusunu anlatmak için kullanılmıştır. Sevgiliye olan takıntılı durum ve bundan kurtulamama zincire vurulmuş Tanrılar ile ilişkilendirilerek özgün bir benzetme oluşturulmuştur.

5.5. İstiarelerden Yararlanma

Ödünç alma, bir şeyi özelliği adı vs. eğreti olarak alıp bir süre içinde belli bir amaç için kullanma. Bir şeyi aradaki benzerlik ilgilerinden dolayı başka bir şeyin adıyla anma.[129] Tahsin Saraç'ın anlamı etkili kılmak maksatlı istiarelerden yararlandığı pek çok şiirinde görülür.

Kemirir kaya kovuklarını gece
(T.Ş./B.Ö.Y./Tiksinti, s.9)

Saraç, burada "kemirir kaya kovuklarını gece" ifadesiyle *gece* ve *kemirmek* kelimelerini bir araya getirerek zihinlerde iki farklı kavram üzerinden yeni bir görüntü oluşturuyor. Geceye kemirme özelliği yüklenerek ısırgan, kemirgen bir hayvan kastedilerek istiare oluşturulmuştur.

Gecenin karnı evet iyice yumuşadı
Kurtuluş, doğdu doğacak bir çocuk başı
Doğdu doğacak artık, eli kulağında (T.Ş./ Dİ./Anadolu'da, s.69)

Saraç, burada ise çekilen sıkıntıları ve dertleri bir gebelik sancısına benzetmiş, doğumun gerçekleşmesi ve gecenin ardından ortaya çıkan güneş ile çocuk başı arasında da bağlantı kurularak somutlama yoluyla istiare oluşturmuştur.

Ne ki, çimlenir yüreğim

[129] Nurullah Çetin, **Şiir Çözümleme Yöntemi**, (Ankara: Öncü Basımevi, 2006)s.86

Çıplak kayada bile olsa.

(Ç.K.Ç, s.24)

Saraç, bu şiirinde ise umudun insan içinde tekrar ortaya çıkmasını, "yüreğin çimlenmesi" ile karşılamış, yürek ile kastedilen toprak olduğu için istiare oluşturmuştur.

Saraç'ın "Tiksinti" şiirinde ise şu kullanımlar görülür:

Sağar sarı yıldızları ışın ışın

Sağma olayı ise burada genellikle varlığın özelliği üzerinden "ışın ışın" şeklinde düşünülmüştür. Örneğin süt sağma olayında ya da suyun yani sıvıların akmasında gürül gürül, şırıl şırıl gibi karşılıklar kullanılırken yıldızlar için ışın ışın ifadesi de gayet güzel ve değişik bir istiare oluşumu göze çarpıyor.

(T.Ş./B.Ö.Y./Tiksinti, s.9)

Kafanızda çakmamış yıldırımlar, şimşekler

Bir şeylerin farkına varma, aniden meydana gelen yeni bir fikrin kafada oluşması şimşek çakmasına benzetilerek istiare yapılmıştır.

Yenik, ülkem dolgun göğüslerinde kadınların ışık kalçalı
Bir ezikliği dalgalanır burçlarımda kara bayraktar

Soyut bir kelime olan "***eziklik***" dalgalanma özelliği yüklenerek bir nesneye yani bayrağa dönüştürülmüş, bu benzetme yoluyla da somutlama yapılarak istiare oluşturulmuştur.

Vurmuş alıcıkuş hep güvercin yürekleri

Burada istiare yöntemiyle ***alıcıkuş*** *zalimleri* ve *gaddarları* ifade ederken ***güvercin yürekler*** ise daha çok *mazlumları* ifade etmektedir. Alıcıkuş ve güvercin yürekler ifadeleri ile özgün bir istiare oluşturulmuştur.

Ve umut sallanıyor hiçlikten boşluğa

Umut, bir bayrak gibi belki de idama mahkûm biri gibi düşünülmüş ve somutlaştırılarak istiare yapılmıştır.

(Ç.K.Ç./Soyut Saptama, s.16)

Dokunmuş hep aynı kan, aynı açlık aynı kıyım

Çağlar gergefinde, ne mekik değişmiş ne el.

Burada ise "***kan, açlık ve kıyım***" ise dokunması yönüyle bir iplik kastedilerek istiare yapılmıştır.

(T.Ş./G.K./Gök Gök Olalı Tanık, s.29)

Çiseler göğüs kafesinde serin bir acı

Acının insanın yüreğini yavaş yavaş doldurmasını yağmur çiselemesi ile ilişki kurularak istiare oluşturulmuştur.

Bulanık gözlü bir sabah

Güne başlarken sabahın kişide yarattığı hissi '***bulanık'*** kelimesiyle karşılaşmıştır Saraç. Fakat burada gerçekten de sabah vaktinde ortaya çıkan "sis"in de kastedilebileceği düşünülürse bu yolla da istiareye başvurulmuştur diyebiliriz.

(T.Ş./G.K./Çatlayan Yalnızlık, s.41)

5.6. Kişileştirmelerden Yararlanma

Tahsin Saraç, şiirlerinde özellikle olumsuz durumlar üzerinden kişileştirme yoluna gitmiştir. Yermek istediği kişileri olumsuz nesneler üzerinden somutlaştırarak okuyucuya yansıtmıştır. Bu yöntem, Saraç'ın şiirlerini incelediğimiz bütün kitaplarında görülebilir.

Tahsin Saraç'ın birinci kitabı olan *Bir Ölümsüz Yalnızlık*'taki "Bir Ölümsüz Yalnızlığa Şimdi Otağ Kurduğumuz" şiirinde de bu tarzda kişileştirmeler görmek mümkündür.

*İlk soluğunca **evrenin** bir serinlik*

Serpilir yirmi çağlar ötesinden çölümüze

Evren doğrudan soluma özelliği yönüyle kişileştirilmiştir. Soluma özelliği her ne kadar tüm canlılara ait bir özellik olsa da şiir bağlamında insanın kastedildiğini anlıyoruz.

(T.Ş./B.Ö.Y./Bir Ölümsüz Yalnızlığa Şimdi Otağ Kurduğumuz, s.15)

Saraç'ın genel olarak olumsuz duygu değerinin olduğu şiirlerinden "Bozgun"da da kişileştirmeler şu şekilde karşımıza çıkıyor:

Bozulmuş güneş dengesi kentlerimin*, utanç sabahlı*

Unutmuş son soluğu yuvada kaçışan kuşlar

Bakamaz olmuş başağa, asmaya dağ yellerim

Şiirin bu bölümünde "utanç, unutmuş ve bakamaz" kelimeleri bir insandan ziyade kuşa, sabaha, başağa ve rüzgâra atfedilmiştir.

Susar da sessizlikler, susar da yankı yankı

Tan söker tüm karanlığıma gözbebeklerimin

Susma eyleminin sessizliğe atfedilmesi de yine kişileştirme yapıldığını göstermekte.

Öper de uykunu yeller, dağınık saçlarında

Isıtır tüm donmuşluğumu uzak ellerin

Rüzgârın öpme eylemini gerçekleştirmesi burada da kişileştirmenin yapıldığını göster.

(T.Ş./B.Ö.Y./Bozgun, s.18)

Saraç'ın "Boğuntu" şiiri de adından da anlaşılacağı üzere yine melankolik bir duyarlık üzerinden kişileştirmeleri üzerinde toplamıştır:

Bıkmaz mı
Dağlar ***oturmaktan****, sular akmaktan*
Ve güneş ***doğrulup*** *her gün aynı yöne*
Doğudan doğup batıdan batmaktan?

Dağların oturması ve güneşin doğrulması insanî özelliklerin diğer varlıklara aktarıldığını gösterir. Bıkmak ifadesi de yine insana has bir durum olup dağa ve güneşe atfedilmiştir.

Bıkmaz mı

Konuşmayacak mı hiç şu kayalar

Burada ise bıkma durumu ve kayaların konuşturulmaya çalışması yine kişileştirme sanatına bir örnektir.

Bıkmaz mı
Anlamsızlıktan şu sonsuzluk
Gizi çözülmeyecek mi oluşun

Hiç mi bilinmeyecek şu evren
Yıldızlar ***sırıtacak*** *mı hep uzaktan?*

Yıldızların sırıtması ve sonsuzluğun bıkması ifadeleri de yine kişileştirmeye güzel birer örnektir.

Bıkmaz mı ama hiç bıkmaz mı
Yaratan, yaratılan aynı kalmaktan?

(T.Ş./B.Ö.Y./Boğuntu, s.23)

Tahsin Saraç'ın olumsuz duygu değerinin hâkim olduğu" Güçlü Ölüm" şiirinde de benzetmeler bu olumsuzluklar üzerinden oluşturulmuştur:

Işıtır bir ak ***ceylan*** *bakışı tüm ormanı*
Gülen*, kan sıcaklığında donup kıyıcısına*

Ceylanın gülümsemesi de yine kişileştirme örneği olarak karşımıza çıkmakta.

Ne var ki daha bir güçlü olur ölümü

Söyler söylenmeyeni çok kez suskunluklar

Suskunluk burada konuşma özelliği kazandırılarak kişileştirilmiştir.

(T.Ş./B.Ö.Y./Güçlü Ölüm, s.24)

Tahsin Saraç'ın ikinci şiir kitabı olan *Güneş Kavgası* da genel manada olumsuzlukların hâkim olduğu eserlerindendir. Saraç, bu olumsuz duygular üzerinden de kişileştirmelerini meydana getirmiştir.

Saraç'ın "Gök Gök Olalı Yer Tanık" şiirinde "Gök" kavramı üzerinden kişileştirmeye gidilmiştir:

Gök gök olalı tanık yer yer olalı
Çizmiş soluk bir açlığı, yazgısınca toprağa

Burada ise *gök ve yer* kavramları *tanık olma özellikleri* üzerinden kişileştirilmişlerdir. (T.Ş./G.K./Gök Gök Olalı Yer Tanık, s.29)

Saraç, "Ak Avrupa Ya Da Isırgan Uygarlık"ta aktarmalar çok fazla olmasına rağmen kişileştirmeye az rastlanır:

Kara yontularda ***baktıkça gece***
Bronz bakışlarla zenciler güneşe

Gece kelimesi bakma ve görme özelliği üzerinden insansı bir vasıf kazanmıştır.

(T.Ş./G.K./Ak Avrupa Ya Da Isırgan Uygarlık, s.32)

Saraç'ın uzun bir şiiri olan "Senleme"de ise yalnızca bir yerde kişileştirmeye rastlıyoruz:

Su yeşili su mavisi aydınlıklara
Omuz omuza ***gecemiz***

Gecenin omuz omuza olması ilerlemesi kişileştirmeyi göstermektedir.

(T.Ş./G.K./Senleme, s.35-36-37)

"Kanarya Sabahında Erinç" şiirinde ise birkaç dizede kişileştirmeye rastlanır:

Diri vişne **dudaklarıyla** ısıran ***bahar***

Bahara dudak unsurunu verme yoluyla gerçekleştirilmiştir.

Tembel tozu törelerin ve o ***kör yargıların***

Yargılar ise körleştirilerek kişileştirme yoluna gidilmiştir.

(T.Ş./G.K./Kanarya Sabahında Erinç, s.39)

"Çatlayan Yalnızlık" şiirinde de birkaç yerde kişileştirme kullanılmıştır:

Kısmış ince kemiklerini ilkel bir erinç

Burada "*erinç*" kelimesi rahatlık anlamında bir kelimedir. *Kemiklerini kısma durumu* eylem yönü itibarı ile kişinin yapabileceği bir durumdur.

Yine *çadırların yağmurlar tarafından dövülmesi* ve *sessizliğin sağırlığı* bağdaştırmaları da kişileştirmeyi oluşturan yapılardandır.

(T.Ş./G.K./Çatlayan Yalnızlık, s.41)

Saraç'ın üçüncü şiir kitabı olan *Direnmeler'*de kişileştirmeye örnek olarak "Ben Ozanım" şiirini örnek gösterebiliriz:

Kaç seviden kurşun yesem
Göveririm kendi külümden, yeniden.
Sevi kelimesi somutlaştırılarak kurşun atabilir bir duruma sokulmuştur.

Kısa çöpün uzun çöple kavgası
Süre gelmiş çağlar boyu
Burada da kavga imgesi kısa çöp ve uzun çöp üzerinden kişileştirme yoluyla somutlaştırılmıştır.

(T.Ş./Dİ./Ben Ozanım, s.64)

Saraç'ın dördüncü şiir kitabı *Güvercin Kasapları*'nda da kişileştirmelere rastlanmakta. Kitap genel anlamda olumsuz durum, olgu ve varlıklar üzerinden kişileştirmeleri içinde barındırır.

Saraç'ın "Bir Senleme" şiirinde bir dizede kişileştirme görülür:

Ve töre tanımaz bir mutlulukta
Deli bir kan dolaşımıdır içimde sevgin
Sen kavgam
Yüreğimde taşıdığım yasak tabancam
Ve ***töre tanımaz bir mutlulukt****a*
Deli bir kan dolaşımıdır içimde sevgin

Mutluluk burada töreyi tanımama, dikkate almama gibi özellikleri ile şahsiyete büründürülmüştür.

(T.Ş./GÜV. KA. /Bir Senleme, s.136)

"Dar Sular" şiirinde de mutsuzluk kavramına doğrudan doğruya insanî özellikler verilmiştir:

Ne ki suç üstü yakalanacak bir hırsız gibi
Çekip gidiyor mutsuzluk
Sen geldiğinde

Bir dar sulara girdik ki artık
Ölünüyor ancak sevgilerle
Ne ki suç üstü yakalanacak bir ***hırsız*** *gibi*
Çekip gidiyor ***mutsuzluk***
Sen geldiğinde

Mutsuzluk suçüstü yakalanma yönüyle hırsızla ilişkilendirilerek kişileştirme sanatı kullanılmıştır.

(T.Ş./GÜV. KA. / Dar Sular, s.138)

Saraç'ın beşinci şiir kitabı "Bir Seviyi Görüntüleme" de yer alan "Gün Doğumu" şiirinde benzetmelerle birlikte daha çok umudu aşılayan kişileştirmeler de kullanılmıştır:

Yeni doğan bir çocuk başı gibi

Başlattı bir yeni yaşamayı güzelliğin
Güneş bir al ışıltıya uç verdi
Ve yüreğim göğsündeki o dağ gülü sevgiye
Başlattı bir yeni yaşamayı güzelliğin
Güneş bir al ışıltıya uç verdi
Ve yüreğim göğsündeki o dağ gülü sevgiye

Güzelliğin, bir yaşamı başlatması, güneşin uç verme eylemleri, kişileştirme sanatının kullanıldığı örneklerdendir.

(T.Ş./B.S.G./ Gün Doğumu, s.138)

5.7. Karşıtlıklardan Yararlanma

"Düşünce ve duyguların dile getirilişi sırasında birbirine karşıt kavramların olay ve durumların bir araya getirilmesiyle de şiirde güçlü ve etkileyici bir anlatım sağlanabildiği…"[130] görülür der, Doğan Aksan.

Saraç, şiirlerinde anlamı yukarı taşıma ve etki gücünü artırma amacıyla zıtlıklardan da çokça yararlanmıştır. Bunları isimler, renkler, eylemler üzerinden bazen de ruhsal durumları yansıtacak şekillerde kullanmıştır.

Saraç'ın, "B.Ö.Y" eserinde de zıtlıklar yoluyla anlatım kuvvetlendirilmiştir. Bunlardan biri olan "Tiksinti" şiirinde ise:

Islak *diriliğini yaban bitkilerin;*
Uykulu bir sıcakta ***kurur*** *oysa bir bir*

Islaklık ve kuruluk kavramları mecazlı kullanımlarla karşıt ifadeler olarak kullanılmıştır.

(T.Ş./B.Ö.Y./Tiksinti, s.9-10)

Saraç'ın "Çağlar Boyu" şiirinde ise

Soğur sıcak *yatakları o elma kokulu*

(T.Ş./B.Ö.Y./Çağlar Boyu, s.11)

Saraç'ın "Değil Ki" şiirinde çok daha farklı karşıtlıklar kurulmuştur:

Ve siz ey ***körler*** *o* ***bakıp*** *bakıp*

Görme ve bakma eylemleri üzerinden mecazlı bir kullanıma giderek "kör"lük kavramıyla güçlü bir anlamsal ilişki kurulmuştur.

[130] Doğan Aksan, **Şiir ve Türk Şiir Dili**, (Ankara:Bilgi Yayınevi, 2013.) s. 115

Yemediniz açlığını *düşünü paylaşmadınız*

Açlık ve yemek kavramları da aynı şekilde karşıt olan kavramlardandır. Burada ise yeme eylemi doğrudan açlık üzerinden ele alındığı için daha da etkileyici bir bağdaştırma ortaya çıkmıştır.

(T.Ş./B.Ö.Y./Değil Ki, s.12)

Saraç'ın bir başka şiiri olan "Bozgun" da ise

Mavi mağaralarda ter ***soğutur*** atlarım, ***sıcak*** savaşlardan

Savaş ve hareketliliğin getirmiş olduğu sıcaklık, soğuma ve soğutma kelimeleri üzerinden dinlenme ve normal düzeye dönme olarak aktarılmıştır.

Susar da sessizlikler, **susar** da ***yankı yankı***

Burada ise birden fazla anlam ilişkisi bulunsa da susma eylemi ve bu eylemin yayılması, dağılması "yankı" kelimesi üzerinden karşılık bulmuştur. Sessizliğin etrafa yayılması "yankı" kelimesiyle daha da etkileyici bir hale bürünmüştür.

Öper de uykunu yeller, dağınık saçlarında

Isıtır tüm ***donmuşluğumu*** uzak ellerin

Burada ise doğrudan doğruya herhangi bir anlam yoğunluğuna girilmeden zıtlıklar kullanılmıştır.

(T.Ş./B.Ö.Y./Bozgun, s.18)

Saraç'ın ikinci kitabı *Güneş Kavgası*'nda da doğrudan doğruya herhangi bir anlam yoğunluğuna girilmeden verilmiş karşıt kavramları görmek mümkündür. Çalışmamızda şiirlerinin tamamı değil belli başlı olanları ele alınmıştır.

Saraç'ın "Kör" şiirinde ise birkaç yerde karşıtlıklar karşımıza çıkar:

Kalkıp inen *kapıları kara katran gecenin*
Uyanmak açılmaktır bir ***ak karanlık*** *üzre*

(T.Ş./G.K./Kör, s.55)

"Kara Kısrak" şiirinde ise:

Alıp verdi *tüm geceyi soluduğunda şöyle bir*
Tutuşturan *o en* ***donmuş*** *kanı damarda*

(T.Ş./G.K./Kara Kısrak, s.52)

Almak ve vermek üzerinden doğrudan, donan kanı ise tutuşturma kelimesi üzerinden "ateş" kavramıyla karşılamıştır.

*Sevi**, özgürlük**, onur, **prangaya** vurulmuş*

Özgürlük ise karşıt olarak esaret kelimesine denk gelse de kelime doğrudan kullanılmamış, buna denk gelen "pranga" kelimesi ile gönderme yapılmıştır.

*Düşman **dıştan** vururken Çaloğlu **içten** vurmuş*

İç ve dış kelimeleri ise doğrudan zıt kavramların kullanımıyla oluşturulmuştur.

Saraç'ın üçüncü şiir kitabı olan *Direnmeler'*de de karşıt kavramlar pek çok şiirde kullanılmıştır. Çalışmamızda ise Tahsin Saraç'ın belli şiirleri ele alınmıştır.

"Ben Ozanım" şiirinde bu karşıtlıklar fazlasıyla kendine yer bulur:

Yıkık tapınaklara döner kimi kez içim
Eski, sağır bir sızıyla balkıyan, inceden;
Işıdı mı ala bir tan

Yıkık tapınaklar ile ışıyan tan, seviden kurşun yemek ile kendi külünden gövermek, ak yellerle dorukta kavak kavak ile al bahar yeşil yaprak, suskunluğun o sarı öfkesi

Kısa çöpün uzun çöple kavgası
Süre gelmiş çağlar boyu

ile kınında bekleyen soğuk bir bıçak, kısa çöp ile uzun çöp gibi ikili yapılarda

Kınında bekleyen soğuk bir bıçak.

birbirine karşıt bazen de olumlu ve olumsuz duygu durumlarının birlikte kullanılmasıyla anlam güçlendirilmiştir.

(T.Ş./Dİ./Ben Ozanım, s.64)

"Anadolu'da" şiiri de bölüm bölüm zıtlıkları içinde bulundurur:

İlk bölümde güneş sarı bir nokta olarak nitelendirilirken dizenin sonunda "diri" kelimesi ile zıtlığı çağrıştırmaktadır.

Başka bir yerde sarı bir nokta, üvey.
Güneş mi, narçiçeği gülüşlü

Yarlardan o dağ düdenlerine
Diri demet ışınlarla vurmalı, dikey

Üçüncü bölümde ise yürek hem bir kılıç hem de bir kadifeye benzetilerek zıtlıklar oluşturulmuştur.

Yürek, Anadolu'da yürektir
Benimkincek, yeniçeri kazanı
Vuruşu, bir kadana dörtnalı
Bir ağzı, ipek dilen bir kılıç
En okşayan kadife öte ağzı.

Son bölümde ise ak düşlü- kara soluklu ifadeleri de doğrudan olmasa da zıtlıklar oluşturmaktadır.

Acı, Anadolu'da acıdır, suskun ve titrek
Zından güzel değil evet, ölüm kara soluklu
Zından ve ölüm de olsa ama bir gün yazgıda
Yine Anadolu'da

(T.Ş./Dİ./Anadolu'da s.63)

"Uzarım Uzay Boyu" şiirinde ise:

İlk bölümde " *kar*", "*bahar*" ve "*güneş*"

Yıkık kaşla geldi kapıya bahar

Bir çiçekle

Gün ortası gözlerime kar yağar

üçüncü bölümde ise "*gece*" ve "*tan*"

Uçurum
Gecenin en karasından
Tan üzre

son bölümde ise "*öl*-" ve "*göver*-" ifadeleri arasında karşıtlıklar görülmektedir.

Taaa Mansur'dan, Nesimi'den, Pir Sultan Abdal'dan gelirken

Bir ölümle bincek göveririm ben.

Ozan Ata Pir Sultan'a şiirinde çok daha ince bir söyleyiş üzerinden zıtlıklara yer verilmiştir:

Şiirin ikinci bölümünde " *gül boyun*" ile " *yağlı ilmik*" arasında karşıtlık ilişkisi kurulmuştur.

Kirli elleriyle senin o gül boynuna
Yağlı ilmik dolayanın

Boynun inceliği ve kibarlığı yağlı ilmik ile bağdaştırılarak anlam ilişkisi güçlendirilmiştir. Üçüncü bölümde ise "*uyumak"* ve "*uyanmak" "yüreklerin kan göleğinde yıkanması"*

Uyur iken uyandık, diriye saydırdık kendimizi

Ve işte bundan bugün yıkanır kan göleğinde

Dördüncü bölümde ise *"yakın" ve "uzak"* ile *"yıldız ışığı"* ve *" kara toprak"* kelimeleri arasında gerek doğrudan gerekse dolaylı yollardan zıtlık ilişkileri kurulmuştur.

Öylesine yakınsın ki içimize
En uzaklığında sanki dün oldun
Ve kavganın o soy damarını tuttuğundan
Ve ezilenden, emekten yana olduğundan
Yarıp yıldız ışığında çağlar gecesin
Kara topraktan üstün oldun
(T.Ş./Dİ./Ozan Ata Pîr Sultan'a, s.66-67-68)

Saraç'ın "Gecenin Karnı" şiirinde ise:

Gecenin karnı iyice yumuşadı
Aydınlık, doğdu doğacak bir çocuk başı

Bu dizede 'gece ve aydınlık' kelimeleri sıkıntıdan feraha ulaşma anlamıyla karşıtlık yaratmaktadır.

Bilgemsi bir aptallıkla geciken diriliş

Bu dizede 'bilgelik ve aptallık' anlam bakımından karşıtlık içermektedir.

Karanlığı kürek kürek ateşe verenler
Sayrılar, uykusuzlar üstüne gök gerilenler
Işır bin yılları ölmezlik otağında.

Bu dizede ‘karanlık ve ışımak’ kelimeleri anlamsal bakımdan karşıtlık içermektedir.

(T.Ş./Dİ./Gecenin Karnı, s.69)

Saraç’ın”Kavga” şiirinde:

Ölüm bir ak çiçek taa ötelerde

Aslında ölümün temsil ettiği renk siyahtır anca bu dizede şair ölüme beyaz bir renk ve mana yüklemiştir.

(T.Ş./Dİ./Kavga, s.72)

“Sürüngenler Yılkısı” şiirinde ise:

Yarısı İsa yüzünün
Yarısı tam Yehuda

Kişinin içinde bulunduğu durumları Hz. İsa ve Yehuda üzerinden iki zıt kişilikle karşılamıştır Tahsin Saraç.

Dişi, soğan erkeği
Mayası yaş tuzu kuru

Dişilik ve erillik ile yaş ve kuru kavramları ise birbirinin doğrudan karşıtı ve birbirini tamamlayan anlamsal ilişkiye sahip sözcüklerdir.

Yarısı İsa yüzünün
Yarısı tam Yehuda
Dişi, soğan erkeği
Peynir ekmekle bir güzel
Yemiş bitirmiş erdemi
Mayası yaş tuzu kuru

(T.Ş./Dİ./Sürüngenler Yılkısı, s.80)

“Buruk Sevi” şiirinde ise:

Şiirde bire bir olarak bir karşıtlık bulunmasa da ***“Yalnızlığımız kol kola…”*** ifadesinde zıt durumlar bir araya getirilmiştir. Zira kol kola olmak durumu birlikteliği de beraberinde getirmektedir. Fakat kolunda olanın yalnızlık olması da kişinin içinde bulunduğu zor durumu göstermesi bakımından güçlü bir bağdaştırma olmuştur.

(...)
Yalnızlığımız kol kola

İki demek anlamsızca
Öyle yakınsın bana!..

(T.Ş./Dİ./Buruk Sevi, s.69)

Tahsin Saraç'ın dördüncü şiir kitabı olan *Güvercin Kasapları'*nda ele aldığımız şiirlerde genel olarak doğrudan doğruya zıtlıklara yer verilmiştir. Saraç'ın "Halkım Muştular Sana" şiiri de bunlardan bir tanesidir:

Ve erdişi İsa bilgemsiliğiyle
Yanak uzatmayacak artık kıyıcıya
Bu al kan yunulacak yine kanla.
(...)

Kıyıcı ve yanak uzatma eylemleri de ***mazlum*** ve ***zalim*** imgelerini zihnimizde canlandırmaktadır.

(T.Ş./GÜV.KA./Halkım Muştular Sana, s.130)

"Kirli El" şiirinde ise:

Sen, kirli kara gölge
Gece seviştiğim yatağa
Gündüz yediğim aşa
Vuran.
Sen, kötülükler balçığı
Yöneldiğim her güzellikte
(...)

Gece ve ***Gündüz*** ile ***kötülük*** ve ***güzellik*** kavramları arasında zıtlık oluşturulmuştur.

(T.Ş./GÜV.KA./Kirli El, s.130)

" Dar Sular" şiirinde ise:

Sol böğrüm türkülenir yine de gül kırmızı
Sabahtan akşama *dek*

Cam mavi ***soğuklarda*** *yansır* ***sımsıcak***
Granitten örülmüş ***yalnızlık*** *duvarım*
Öylesine ***kalabalığım*** *ki ben kendimle*

Saraç'ın beşinci kitabı olan "Bir Sevgiyi Görüntüleme" de ise yine bazı şiirlerinde görülen kavram karşıtlıkları incelenmiştir:

Sevginin denklemi iki üstüne kuruludur

Acınınki bir…

Sayılar üzerinden ahengi sağlama amaçlı olarak kavramlar arası zıtlık oluşturulmuştur.

Sen, acının görkemi
Ben sevginin gizemi

Burada ise sen ve ben kavramlarıyla birlikte bunları karşılayan görkem ve gizem kavramları arasında ise karşıtlık ilişkisi oluşturulmuştur.

(T.Ş./GÜV.KA./ Sevginin Denklemi, s.153)

"Seni Tanımlamak" şiiri ise çok daha mevsimsel zıtlıkların eşleştirilmesiyle oluşturulmuş karşıtlıklar yer alır:

Sulanmış çayır yeşili sabah bakışın
Baharlanmaktır
Taze yumurta kalçaların sıcaklığı
Yazlanmak
Mutlulukta o bal sarı süzgünlüğün
Güzlenmektir
Kurallara çengelli direngen usçuluğun
Kışlanmak

Mevsimler arasında yani bahar ile güz, yaz ile kış kelimeleri arasında doğrudan karşıtlık ilişkisi kurulmuştur.

(T.Ş./GÜV.KA./Seni Tanımlamak, s.158)

Tahsin Saraç'ın altıncı şiir kitabı olan "Ç.K.Ç"de de zıt kavramlar yer yer görülmektedir.

Saraç'ın "Dar Geçit" şiirinde:

Yaz *ortası* ***güz*** *gölgeli yüzünde*
Kendinde ***başlıyor*** *insan, kendinde* ***bitiyor*** *yine*

Yine mevsimler arasındaki tezatlıklardan ve anlamsal ilişkilerden yararlanan Tahsin Saraç, yaz mevsimini "başlangıç" güz mevsimini ise bir "bitiş" ile ilişkilendirerek zıt kavramları da diğer başka zıt kavramlara bağlamıştır.

(Ç.K.Ç./Dar Geçit, s.11)

"Ç.K.Ç" şiirinde ise bireysel duyguların öne çıktığı zıtlıklar bulunmaktadır:

Ölümü hiçlemektir ölümsüzlük
***Ölüm gülücüklü** bir satkınlık sızmıştı*
*Ne ki **çimlenir** yüreğim*
***Çıplak kayada** olsa bile*

Tahsin Saraç, şiirde ölüm gibi zor bir durumu gülme ile bir araya getirirken çimlenme toprakta olmasına rağmen bunu da çıplak bir kaya ile iliştirerek güçlü bir anlatım yakalamıştır.

Tahsin Saraç'ın "Acılı Işık Dilinden" şiirinde anlama kuvvet kazandırma amaçlı olarak sıkça karşıt kavramlar kullanılmıştır:

*Havanın, toprağın, **ateşin, suyun** bu kıyımlar, kıyınçlar, kırımlar arasında*
***Korkusu** şu sırtıma saplanan kurşun.*
*İnsana çiçekçe açılan **sevgidir***
Ateş ile **su; korku** ve **sevgi** arasında zıtlıklar kullanılarak etkileyici bağdaştırmalar oluşturulmuştur.

(Ç.K.Ç./Acılı Işık Dilinden, s.54)

5.8. Alışılmamış Bağdaştırmalardan Yararlanma

Doğan Aksan, "…şiir dilinde etkili ve coşkulu anlatımlarda anlambirimcikleri birbiriyle uyum içinde olmayan kimi zaman biri soyut biri somut kavramlar bir araya getirilmektedir ki …dilin sınırlarını zorlayan ve onun anlatım gücünü gösteren bu birleştirmelere alışılmamış bağdaştırmalar adı…"[131] verilir şeklinde bir açıklama yapmıştır. Tahsin Saraç'ın şiir dilinin belki de en etkileyici yönlerinden birisi de kullanmış olduğu bağdaştırmalardır. Bir arada kullanılması gerçekten zor görünen ifadeleri kullanan Saraç, bu noktada okuyucunun da zihin dünyasını anlam ilişkilerini görebilme yönüyle zorlamıştır. Pelte mutluluk, alabalık yıkanmışlığı, ılık şaşkınlık, öfke burunlu fırtına, kabuklu gölge, polis

[131] Doğan Aksan, **Cumhuriyet Döneminden Bugüne Örneklerle Şiir Çözümlemeler**, (Ankara: Bilgi Yayınevi, 2011.) s.38.

burunlu gibi ifadeler zorluk derecesi yüksek bağdaştırmalar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Saraç'ın birinci kitabı "B.Ö.Y." ta yer alan pek çok şiirinde bu bağdaştırmalar kendine yer bulmuştur.

Saraç'ın "Tiksinti" şiirinde şu bağdaştırmalar görülür:

*Bir o **taş dilsizliğinde**, derin…*

Suskunluğun ne kadar sert ve katı olduğuna bir gönderme vardır.

***Kum kum gözlerimde**, kum kum*

Gözlere çöken ağırlık ve bunun yoğunluğu ise kum kelimesi ile karşılanmıştır.

Sağar sarı yıldızları ışın ışın

*Damarlarında bir o **ılık salınmışlık***

Kanın sakin bir şekilde akması vücuda rahatlık vermesi ise ılık sözcüğü ile karşılanmıştır.

*Kudururken çayırlarda **al boğalar**, doru taylar*

Pelte mutluluğundan döşeklerin

***Boynuzlar bulutunu yücelerin**;*

***Uykulu bir sıcakta** kurur oysa bir bir*

Al boğalar ifadesinde ise renkten ziyade coşkunluğa atıf yapılmıştır. Pelte mutluluklar ise tam zıttı bir duruma işarete ederek, standartlaşmayı ve sıradanlığı anlatır. Sıcaklığın yoğunluğu kişide genellikle bir uyku hali meydana getirir burada ise sıcaklığın kendisi kendi özelliğinden dolayı bir uyku haline girmiştir.

***Yemyeşil sürüngenleri** gencecik yüreğin*

***Alabalık yıkanmışlığına** pırıl pırıl*

Alabalık yıkanmışlığı ise bilindiği üzere balıkların dış yüzeyi suyun içinde parıldar, burada parlaklık kavramı alabalığın parlaklığı üzerinden verilmiştir. Genellikle bu kavramlar güneş veya ay gibi nesneler üzerinden gerçekleştirilmektedir.

(T.Ş./B.Ö.Y./Tiksinti, s.9-10)

Saraç'ın "Çağlar Boyu" şiirinde ise:

Sağır mağaralarında *unutulmuşluğun*

Dışarıdan seslenildiğinde kapalı bir alana sesin ulaşması mümkün değildir eğer ki çok sağlam bir katmanı da varsa. Bu sebepten duyulmayan seslerin karşılığı sağırlık olarak verilmiştir.

Dolaşır ***ılık bir şaşkınlıkta***

Bir sıcaklık kavramı ile bir duygusal ya da fiziksel durumu bir arada kullanarak duyular arası aktarım da denilen bir bağdaştırma örneği diyebileceğimiz kullanım söz konusudur.

Ilık şaşkınlık

Kıpırdar kör kuyuların yosun uykusu

Ve ***salkım sakallı taş yontularda***

Taşları şeklen sivri ya da parçalı kelimeleri ile değil salkım ve sakal kelimeleri üzerinden giderek bir bağdaştırma yapmıştır. Yontu kelimesi ise doğrudan bir heykel görüntüsü oluşturmaktadır.

Bir asur gecesinden çatlar zaman.

Sonra yürür ***öfke burunlu fırtınalarla***

Burada ise bu ifadeyi okuduğumuzda aklımıza ilk gelen şey öfkesinden dolayı *burnundan solumak* deyimi önümüze çıkıyor. Burada sinirli olma durumu fırtınanın kendi özelliğini de yansıtması bakımından gayet başarılı bir bağdaştırma örneği olmuş.

Önde o en usta ölüm biçenler.

Gelir bir acı gök tüm yuvalara

Bir şimşek kılıçla bölünmüş gerçeğin.

(T.Ş./B.Ö.Y./Çağlar Boyu, s.11)

Saraç'ın "Değil Ki" şiirinde:

Nice çemberler içinde kabuklu gölgeniz

Duymamışsınız kan sıcağını kardeşlikle öpüşen

*Sokak sokak koşmamışsınız hiç **yürek koltukta***

Bu ifadenin genele yansımış kullanımı "kelle koltukta" şeklindedir. Saraç ise bu kullanımı yürek koltukta şeklinde bir kullanımla bambaşka anlam sahalarına geçiş yapmıştır. Burada sürecin sonunda elden giden kelle değil yürek olacaktır. Aynı zamanda girmiş olduğu yolun da tehlikelerle dolu olduğunu anlatır.

Yediniz güneşlerde sofra kurmadan

Samanyolundan hiç çakıl toplamadınız

Yıkanmadınız gündüz hiç o ay göllerinde

*Siz hiç **ölümlerle kayak kaydınız** mı*

Sürekli olarak bir ölüm üzere yaşamak ölümle iç içe olmak anlamına gelen bir kullanım.

Yemediniz açlığını düşünü paylaşmadınız

Renk ve inanç ötesi insan sıcaklığına

Gerip tüm antenlerinizi derin karanlıklarına

Kol uzatmadınız hiç ulu bir yalnızlığa

Tutup okşayamadınız mutlu çılgınlıkları

*Ve siz **polis burunlu**, o kuşku torbanızda*

Burada ise "polis burunlu" ifadesi ile her zaman pis ya da kötü kokulara odaklanmış olan bu görevlilerin bu özelliği diğer insanlara atfedilmiştir.

Ve baş alıp apışından kadife kadınların

Tutsak iniltilerine kulak vermediniz hiç

Soylu ezgileriyle halkımın harman sonu

Ezim ezim ezilmedi fındık yüreciğiniz

Dağca konuşmadınız** siz **ovaca konuşmadınız

Yıldız içip de evren türküsü söylemediniz

Burada hem doğanın dili hem de buralarda yaşayanların diliyle, gözüyle olaylara bakma durumu anlatılmaya çalışılmıştır.

(T.Ş./B.Ö.Y./Değil Ki, s.12-13-14)

Saraç'ın ikinci kitabı *Güneş Kavgası*'nda da alışılmamış bağdaştırmaların kullanıldığı görülür.

Bu şiirlerden biri olan "Gök Gök Olalı Tanık"ta:

Dokunmuş hep aynı kan, aynı açlık aynı kıyım

Çağlar gergefinde, ne mekik değişmiş ne el.

Burada var olan acıklı durumları doğrudan meydana gelmiş, gerçekleşmiş demek yerine bir gergefte dokunulmuş ifadesi kullanılarak anlatımda etkileyicilik seviyesi üst düzeye çıkmıştır.

(T.Ş./G.K./Gök Gök Olalı Tanık, s.29)

Tahsin Saraç'ın bir medeniyet tasviri yaptığı "Ak Avrupa Ya Da Isırgan Uygarlık" şiirinde de sıkça bağdaştırmalar görülür:

Isırgan bir uygarlık ya da Orta Çağ kaçkını

Uygarlık genellikle gelişmişliğin ifadesi olarak kullanılırken Saraç, Batı uygarlığını bir canavar gibi göstermiştir.

Saz benizlere çikolata tenlere

Yüz ve ten doğadaki diğer nesnelerin rengiyle anlatılmıştır. Diğer ırklara bu tamlama ile bir gönderme yapılmıştır.

(T.Ş./G.K./Ak Avrupa Ya Da Isırgan Uygarlık, s.32)

"Senleme" şiirinde ise bakır ve su kavramları arasında ilişki kurmuştur Tahsin Saraç:

Ve de ***bakır sularında*** şu güz koyaklarının

Sonbaharda yaprakların ve ağaçların sarımsı ve kızılımsı renginin suya yansıması bakır rengiyle karşılanmıştır.

(T.Ş./G.K./Senleme, s.35-36-37)

Saraç'ın "Kanarya Sabahında Erinç" şiirinde:

Kendi ***yürek yelkeniyle*** açılmış gider artık

Burada ise iyisiyle kötüsüyle her şeyi göğüsleme ve kendi yolunda ilerleme anlamları çağrıştırılmaktadır.

Tembel tozu törelerin ve o kör yargıların

Belli bir nesnenin uzun süre hareketsiz durması veya uzunca bir süre kullanılmaması sonucunda üzerlerinde toz birikir. Aynı şekilde törelerin de bazıları zamanla olumlu özelliklerini ve işlevlerini kaybeder kullanılamaz hale gelirler.

(T.Ş./G.K./Kanarya Sabahında Erinç, s.39)

"Çatlayan Yalnızlık" şiirinde ise daha çok duygusal durumlar üzerinden bağdaştırmalara yer verilmiştir:

En kızıl karanlıkta o ***mızrak çığlığıyla***

Mızrağın deliciliği çığlığın etkisini göstermek amacıyla kullanılmıştır. Klasik benzetmelerin dışına çıkmıştır.

Bir ***bıçak duygu*** ki korur her şeye karşı

Mızrak ve çığlık ilişkisinin bir benzeri bıçak ve duygu arasında da bulunmaktadır. Duygunun kesicilik ve can acıtıcılığı bakımından bıçağa benzetilmiştir.

(T.Ş./G.K./Çatlayan Yalnızlık, s.41)

"Kör" şiirinde de duygusal durumların somutlaştırılması yoluyla imgeler oluşturulmuştur:

İki çürük ceviz sanki iki göz boşluğunda

Gözlerinin donuk bakması, hayattan bir beklentisinin olmaması ve umutsuzluk iki çürük ceviz ile bağdaştırılmıştır.

Kalkıp inen kapıları ***kara katran gecenin***

Gecenin veya gelecek günlerin karanlığı katran ile bağdaştırılmıştır.

Bakar bir iç yarası iki ***sızılı oyuncaktan***

Yitip giden çocukluk yılları ile sızılı oyuncak bağdaştırılmıştır.

Gülpembesi günaydınını *gülen günün*

Mutlulukla uyanılan sabahlar ile gülpembesi günaydın bağdaştırılmıştır.

Bu ***ışıksız evrenin*** *uyumu yıllar yılı*

Geçmişten günümüze değişmeyen, insanların hep kötü şartlarda yaşam mücadelesi vermesi ile ışıksız evren bağdaştırılmıştır.

(T.Ş./G.K./Kör, s.55)

Saraç'ın "Kara Kısrak" şiirinde ise diğerlerine göre çok daha fazla bağdaştırmaların yer aldığını söyleyebiliriz:

*Kurulup lök gibi **kutsal aptallıklar** üstüne*

Süre gelen ve değişmeyen insanların saçmalıkları kutsal aptallık olarak bağdaştırılmıştır.

*Ve yer altı geçitlerinde o **loş bedenlerinin***

Aydınlığa yani özgürlüğe ulaşamayan köle bedenler loş beden olarak bağdaştırılmıştır.

*Kanat dolusu **mavi mutluluklar** taşıyan*

Mavi renk olarak huzurun rengi olarak ifade edilir. Burada özgürlüğün getirtiği huzur mavi renk ile bağdaştırılmıştır.

*Yansıdı **kof görkeminde** kalenin tüm utançlar*

Tapınılan veya korkulan insanlar vardır unutulmamalıdır ki onlar sadece insandır. Çeşitli unvanların birer hiç olduğunu kof görkemler kelimeleriyle bağdaştırmıştır.

*Ve iftar sofrasından sonra **Sömürüağa***

Köylerdeki insanların maddi manevi sömürülmesi ve sömüren kişiye sömürü ve ağa kelimeleriyle bağdaştırılmıştır.

***Aç soluklar** gölgelendi gözlerinin önünde*

Açlıktan nefesleri kokan fakir kalmış köylü halk aç soluklar kelimeleriyle bağdaştırılmıştır.

*Kara Kısrak yıkarak **Soygun kalelerini***

Sömürülen köylünün parasıyla yapılan evler soygun kale kelimeleriyle bağdaştırılmıştır.

*Tüm Sömürüağaların **göbeğini nallayacak**!*

Gerçek anlamda bakarsak atın çiftelemesi ile bağdaştırılmıştır. Düzenin yıkılması sömürü düzeninin bitirilmesi kastedilmiştir.

(T.Ş./G.K./ Kara Kısrak, s.52-53)

"İşte O Atatürk" şiirinde ise daha çok güzelleme diyebileceğimiz bir dil kullanımı ve buna bağlı olarak oluşturulmuş bağdaştırmalar yer almakta:

Sarı kemiklerde, kara derilerde

Savaşlarda şehit düşenler sarı kemik, arda kalanlar ise kara deri kelimeleriyle çağrışım yapılmıştır.

Tutsaklığın utanç duvarını *yıkmış ülkelerde bugün*

Özgürlüğe kavuşma ile tutsaklığın utanç duvarı arasında çağrışım yapılmıştır.

Kurtuluş baharında *bütün insanlığın*

Savaşın bitimi vatan ve milletin rahat nefes alışı bahar kavramıyla çağrışım yapılmıştır.

Güvercin sevgilerle tüy tüy ve mavi

Mavi, huzur kavramıyla güvercin ise barış kavramıyla çağrışım kurmuştur.

Tüm yeryüzünde kurdun ***kuşun kardeşliği***

Barışın simgelendiği bir unsurda kuştur(beyaz güvercin). İnsanların el ele vermesini kuşların kardeşliği cümlesiyle bağdaştırma yapmıştır.

(T.Ş./G.K./İşte O Atatürk, s.47-48)

"Bir Seine Gecesi" şiiri ise daha çok anlık bir durumu yansıtan benzetmeler ve aktarmalarla bezelidir:

Yıldız güzelliğinde ***titreşir şimdi sevgi****.*

Cinsellik ile sevginin titreşmesi bağdaştırma yapılmıştır.

Mermer kadifeliğinde kolların

Mermerin pürüzsüz yüzeyi ve kadifenin yumuşak dokusu sevgilinin kollarıyla bağdaştırma yapılmıştır.

Çağırır paylaşmaya ***yeşil uykusunu***

Nehrin rengi ile uyku arasında bağdaştırma yapılmıştır.

Nakışlı kör kulelerinde ***kapkara papaz hıncı***

Orta çağadaki kilisesi ve baskıcı papazlara gönderme yapılmıştır.

*Yayılır **tunç katılığı**, çan seslerinde.*

***Kirli, kanlı dişleri sömürmüşlüğün tutsak kemiklerden** özgürlük çün dikilmiş*

Sömürüye uğrayan halk 'kirli, kanlı dişleri sömürmüşlüğün tutsak kemikler' olarak nitelenmiştir.

*Ki biter **Ak Avrupa** ötesine*

Sürekli özgürlük kavramını savunan Avrupa'nın sömürü yapmasına gönderme yapılmış.

*İlk **günah çizgisinden dal sürmüş***

Adem'in elmayı koparması ile ilk günah çizgisi bağdaştırma yapılmıştır.

Yürek gözbebeğinde.

Sevgilinin gözlerinde aşkı görmesi ile yürek gözbebeği arasında bağdaştırma yapılmıştır.

(T.Ş./G.K./ Bir Seine Gecesi, s.45-46)

Tahsin Saraç'ın üçüncü kitabı *Direnmeler* ise genel anlamda hem şiir sayısı hem de söz sanatları yönüyle en fazla yoğunluğa sahip eseridir, denilebilir.

"Ben Ozanım" şiirinde "sağır sızı" bağdaştırması öne çıkmaktadır:

*Eski, **sağır bir sızıyla** balkıyan, inceden;*

Sızının sağır olması ile kastedilen şey daha çok çekilen acıdan dolayı diğer durumların duyulmaması, farkına varılmamasıdır. Unutulma, umursanmama gibi imgeleri de zihinde uyandırır.

(T.Ş./Dİ./ Ben Ozanım, s.64)

"Türkmen Çeliği" şiirinde ise daha çok bir sistem eleştirisi üzerinden bağdaştırmalara yer verilmiş:

Güvercinliği bitti

Güvercinliği bitmek derken tükenen özgürlüğe gönderme yapılmıştır.

Balkıyan bozkır sıcağında

Balkıyan 'ağrılı' bozkır sıcağı derken bozkırdaki yaşamın zorluğunu kastedilmiştir.

(T.Ş./Dİ./Türkmen Çeliği, s.70)

"Senden Ey Karanlık Senden" şiiri de bir düzen eleştirisi bağlamında bağdaştırmalara sahiptir:

Ölümsü boyun buruşumuz: Burada boyun bükme durumunu normalinden daha da öteye taşıyan Saraç, genellikle bir mazlumluk ve çaresizlik durumunu ölümle bağdaştırarak vaziyeti daha da acıklı hale getirmiştir.

Başakların horonu: başakların rüzgârda sağa sola veya öne arkaya doğru hareketleri horon oyununa benzetilmiştir.

(T.Ş./Dİ./Senden Ey Karanlık Senden, s.71)

"Kavga" şiirinde ise insanla, düzenle ve sistemle olan mücadelenin yansıması şeklinde bağdaştırmalar vardır:

Kül uykular üstünden

Kül uykular: Savaş ortamındaki silah ve çatışmalardan kaynaklı çıkan küllerin toprak kadar çok ve yoğun olduğunu betimlemiştir.

Sıcamıştı öçler, alınmadık alınacak

Sıcamıştı öçler: Savaşanların birbirlerine karşı duyduğu öfkeden bahsetmiştir.

Açlık ve kemiklerden sızan bir yorgunluk: Uzun zaman almasından kaynaklanan yorgunluk hissini kesik bir yaradan sızan kana benzetmiştir.

Suçsuzluğun gelincik tarlası*:* Gelincik çiçeği kavuşulması imkânsız olan aşkı simgeler. Şair de burada askerlerin aslında imkânsız bir şeyi başardıklarından bahsetmiştir.

Kora kesmiş kan ırmağı, yüzyıllar…

Kan ırmağı: O kadar çok kan akmıştır ki akan kanlar adeta bir ırmak olmuştur.

Gülüyordu güneşle bir özgür sabah

Özgür sabah: İnsana özgü bir kavram doğaya aktarılmış aslında burada zaferle sonuçlanan bir savaştan elde edinilen özgürlük hissinin bütün dünyayı kaplamasından bahsetmiştir.

(T.Ş./Dİ./ Kavga, s.72)

" UTANÇ" şiirinde ise sömürülen halk nezdinde bir insan portresi yansıtılır:

***Kum kum bir uykusuzluk**:* Uykusuzluğun yoğunluğu ve dolu dolu oluşu bu bağdaştırma ile sağlanmış.

Mavi cam gecede: Genelde doğanın özellikleri varlıklara aktarılırken burada camın rengi doğaya atfedilmiştir.

***Ustura bilinci**:* Burada ise farkındalığın keskinliği, netliği vurgulanmıştır.

***Mavi kurtuluş**:* Burada ise özgürlüğün rengi olarak mavi rengin özelliklerine gönderme yapılmıştır.

Tam ***çiçeğe duracakken mutluluk***: Çiçeğe durmak ifadesi genelde askeri bir terim olarak kullanılan "***hazır ol***"a durmak ifadesini çağrıştırmaktadır. Genellikle bir şeyi yapmaya ya da bir şeyin gerçekleşmesine gönderme yapar.

Göveren her umudu *bir savaş biçer gider*: Gövermek ifadesi ise daha çok bir şeyin renginin açılmasını ifade etse de Anadolu'da halk bu kelimeyi çamaşırların rengi açıldığında beyaza dönüştüğünde ya da ağaçlar çiçeklendiğinde kullanmaktadır. Tahsin Saraç da ağaçların çiçeklerini beyaz olarak açmasını, yeşillenmesini düşünmüş olacak ki yeşeren ya da canlanan her umudu "gövermek" kelimesiyle bir araya getirmiştir.

(T.Ş./Dİ./Utanç, s.73-74)

"Diriliş" şiiri ise bir direnme, mücadele ve savaşımı ele alır.

Al atlas sağrısı.

Burada tepelerin ölen insanların kanıyla adeta kırmızı topraklara benzediğini söylemiştir. Ayrıca atlas; harita, yurt ve toprak parçası anlamıyla da düşünüldüğünde rengini de kandan alması ifadeyi daha da netleştirmektedir.

Baharla bin dal umut şahlanır deli kısrak

Şahlanan umut: Burada ise umut ile at arasında alışılmamış bir bağlantı kurulmuştur.

Yoksunluğun kara ağrısı

Şair burada yoksunluk kavramını ağrı yapan bir durum olarak bahsetmiş ve kara bir renk vererek durumu ağırlaştırmıştır.

(T.Ş./Dİ./ Diriliş, s.79)

"Sürüngenler Yılkısı" şiiri ise insana dair ve insana ait olan durumların bir yansımasıdır:

Bakışı gök kirletir: Kişideki kirliliğin bakışlarla bile bulaşabileceğini ifade eder.

Boğar dostluğu uykuda: Doğrudan ihanet kavramına gönderme yapmakta.

Maskeli ihanet geceleri: Hainin ikiyüzlülüğü vurgulanır. Hain olanın takması gereken de bir maskedir.

(T.Ş./Dİ./Sürüngenler Yılkısı, s.80)

"Buruk Sevi" şiiri ise adından da anlaşılacağı üzere bir sevgi ve aşk durumunun ifadesi şeklinde oluşturulmuştur:

Ak gülücük: Bu bağdaştırmada gülme eyleminin saflığına bir gönderme yapılmıştır.

Suların uykusu: Burada uyuma eylemi su nesnesine aktarılmış, bir bakıma kişileştirme de yapılmıştır diyebiliriz.

Kol kola giren yalnızlık: Bu bağdaştırmada ise şair zıtlıkların uyumundan yola çıkarak daha da farklı bir bağdaştırma örneği ortaya koymuştur. Yan yana bulunma ama birbirine yabancılaşma durumu gayet güzel işlenmiştir. Aynı zamanda burada da yalnızlığın yani yokluğun bir somutlaştırması söz konusudur.

(T.Ş./Dİ./Buruk Sevi, s.93)

"Yıldızlar Çobanı" şiiri ise daha çok düşsel ve hayali durumları ihtiva etmektedir:

Çeker ***gök boğası güneş arabasını***

Burada Tahsin Saraç'ın "Gök Boğası" olarak ifade ettiği şeyin "Gılgamış Destanı"nda yer alan Gök Boğası olma ihtimali yüksektir. Güneşin gün içerisindeki konumunun değişimi ise "Gök Boğası" tarafından çekilmesi şeklinde bağdaştırılmıştır.

Azalmasın ışığı diye ***ak körpe düşlerin***

Burada ise düşlerin henüz yeni olması tazeliği, saflığı masumiyeti karşılayacak şekilde "ak, körpe" kelimeleriyle bağdaştırılmıştır.

(T.Ş./Dİ./Yıldızlar Çobanı, s.90)

"Değintiler" şiirinde ise yine düzen ve sistem eleştirisi yapar Tahsin Saraç.

Kurutur gülüşünü *dudaklarında*

Gülümsemenin yüzden kayboluşu, ortadan kalkması Saraç tarafından kuruma, suyu çekilme olarak tasavvur edilmiş.

Deşememiş böğrünü ***demir dişli canavar***

Burada şiirin bütününe bakıldığında toprakta çalışan işçiler ve halk tasavvuru ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte toprağın kıraç ve sert olması da "*demir dişli canavar*" ifadesini tarımda kullanılan ve toprağı sürmek için traktörün arkasına takılan gerçekten de dişe benzeyen demirden sivri uçlara sahip açılıp katlanabilen tarım aletini akla getirir.

Saldırır bir dağ boğası ***mor öfke gözlü***

Burada ise sinirden ve hırstan çılgına dönmek, bunun yüzdeki ve gözlerdeki yansıması *mor* ve *öfke* kelimeleri ile bağdaştırılmıştır.

(T.Ş./Dİ./Değintiler, s.83)

"Ayrılık Ya Da Öyle Bir Öykü" şiirinde birkaç bağdaştırma özellikle arkaik kelimelerin kullanılması nedeniyle dikkat çekiyor:

Yıldız çakılması geceme *gözlerinin*

Sevgilinin gözlerinin aniden akla gelmesi gece yarısı gökyüzünde meydana gelen yıldız kayması ile bağdaştırılmıştır.

Hoş
Çiseler göğüs kafesinde serin bir acı
Dev seviler yorar da, birden
Çeker çıkmazlarla, bunalımlarla
Akvaryum mutluluğu *küçük balıkların*

Akvaryumun şekli düşünülerek mutluluğun yapaylaşması, dar kalıplara sokulmasına bir gönderme yapılmıştır.

Bir ağırlıksız gölge mısır püskülü
Değerken kirlenecek o ***yalvaç eller…***

Ellere atfedilen önem peygamberlik seviyesi ile eşdeğer tutulmuştur. Ellerin güzelliği, iyileştirici özelliği, temizliği gibi nitelikler "yalvaç" kelimesi ile karşılanmıştır.

(T.Ş./Dİ./Ayrılık Ya Da Öyle Bir Öykü, s.94-95)

“Bilgemsi” şiiri de kişileştirmeleri ve kullanılan eklerle farklılık gösterir:

Acıyı *daha bir* ***mayalandırır***

Acıyı burada bir yoğurt veya hamur misali zaman içerisinde olgunlaşan bir şey olarak düşünmüştür Saraç.

Sevmek ölüşmektir *bir özge benle*

Sevginin kişiyi mutlu ettiği kadar aynı zamanda birlikte ölüme gidilen yoldaki ilk adım olarak da görebiliriz.

Saraç’ın dördüncü şiir kitabı *Güvercin Kasapları* genel olarak sistem ve düzen eleştirisi yapılmış, bağdaştırmalar da bu bağlamda oluşturulmuştur.

(T.Ş./Dİ./Bilgemsi, s.91)

Tahsin Saraç’ın “Dudakların Gül Şenliği” şiiri ise doğrudan doğruya sevgiliye ithafen yazılmış gibidir:

Bir ***bahar kaçkını*** *yeşil*

Bahara doğru kaçan biri olarak nitelendirilmiştir yeşil rengi.

Dudakların ***gül şenliği***

Güllerle dolu kırmızı pembe yoğunluğunda bir bahçe olarak nitelendirilmiştir dudaklar.

Ateş harmanı dişiliğinde.

Soğuk bir Kars gecesinde ***gürül gürül***

Yanan bir soba *gibisin içimde*

Sevgiliden duyduğu aşk, sıcaklık, özlem belki de cinsel istek kişide oluşan ısınmayı soba ile ilişkilendirmiştir.

(T.Ş./GÜV.KA./Dudakların Gül Şenliği, s.133)

“Halkım, Muştular Sana” şiirinde toplum yanlısı, sistem karşıtı bir söylem söz konusudur. Oluşturulan bağdaştırmalar, ilişkilendirmeler genel olarak olumsuz kavramlar üzerindendir.

Kanlı kasap kurşunlarıyla taranmış

Savaş alanında acımasızca sıkılan mermiler ile kasap dükkânındaki tezgâhta dağınık duran etler arasında bağdaştırma yapılmış.

Ne bıçak bir ***öç çimlenecek***, ne bıçak.

Öç alma kavramı ile toprakta türeyen ot arasında bağdaştırma yapılmış. Bıçak kelimesi ise öcün ne derece sert ve keskin, delici olduğunu ifade etmek amacıyla kullanılmış anlam daha güçlü hale getirilmiştir.

(T.Ş./GÜV.KA./Halkım Muştular Sana, s.130)

"Kirli El" kısa fakat anlam yoğunluğu ve bağdaştırmaları çok olan bir şiir şeklinde karşımıza çıkmaktadır**.**

Sen, ***kirli kara gölge***

Kötülük dolu insanlar içi ve dışının kapkara oluşu kara gölge kelimeleriyle bağdaştırılmıştır.

Sevmezliğin ***kül soğuğunda***

Kirli ve kötü kalpli insanların düşünceleri ve hisleri kül rengi ve soğukluk kelimeleriyle bağdaştırılmıştır.

Deli dana bir öfkeyle

Her şeyin ortası iyidir. Düşünce yapısı kirli olan insanların duyguları hem kirli hem de dengesiz bir yapıya sahip oluşu deli dana bir öfke kelimeleri ile bağdaştırılmıştır.

Seksen sekiz ayaklı çıyan.

Kötü düşüncesi olan kişi aynı zamanda çirkindir, bu bağlama bakılarak çıyana benzetilmiştir, diyebiliriz.

(T.Ş./GÜV. KA./ Dudakların Gül Şenliği, s.127)

"Ruhi Su'da Türkülenmek" daha çok özel bir şahıs açıkça bildirilerek onun nezdinde yazılmış bir şiirdir.

Ve ***boz bulanık acılar***

Acıların kara bir bulut gibi insanların üzerine çökmesi bağdaştırılmıştır.

Bir **bulut kaynar** emekten, Sivas'taki Pir Sultan yalnızlığı çağ deviren bir **umuda türkülenmek**

Toprağı besleyen yağmur gibi insanı besleyen geleceğe adım attırma cesareti verdiren şeyin umut olduğundan bahsetmiştir.

Ak sevgiye ak gül durmak

Sevginin o kadar temiz ve gerekli olduğu ak sevgi kelimeleriyle bağdaştırılmıştır.

Sesle ***ölümleri vurmak***

Bir türküde kendini bulmak ve bütün kötülüklerden uzaklaşıp din, dil, ırk fark etmeden dostluğa yönelmek ile her şeyin hatta ölümün bile üstesinden gelmek anlatılmıştır.

(T.Ş./GÜV. KA. /Ruhi Su'da Türkülenmek, s.133)

Güvercin Kasapları şiirinde ise bir bakıma kitabın da genel bir ifadesi, açıklaması ön sözü olarak düşünülebilir..

Yel ulur kar tozdurur bir kış

Rüzgârın çıkardığı ses kurt uluması gibi güçlü ve ürpertici olması vurgulanmıştır.

Oysa ***sevmelerin ustasıyız*** biz

Sevgiyi bilen ve onu kullanmaktan çekinmeyen bir insan olduğundan bahsetmiştir.

Bir de ***alçaklıklarla kavganın***.

Kötülere karşı göğüs germekten çekinmeyen bir insan olduğundan bahsetmiştir.

Göğsümüzdeki o ***sıcak güvercini***

Sevgi dolu yüreğinin barışı simgeleyen bir güvercin gibi olmasından bahsetmiştir.

Kara dirgen elleriyle

Kötü yürekli birinin içinin ve dışının aynı çirkinlikte olduğundan bahsetmiştir.

Neden, ***Güvercin Kasapları***, barışımıza kan bulasınız

(T.Ş./ GÜV.KA./Güvercin Kasapları, s.121)

Tahsin Saraç'ın beşinci şiir kitabı olan "Bir Sevgiyi Görüntüleme" daha çok sevgi ve ona dair olan unsurlar üzerinden hareket edilerek oluşturulmuştur.

"Üzüm Memeli Eceler Soyu" sevgili üzerine bağdaştırmaların yapıldığı bir şiirdir:

Konuşan bir suskunluğu *gezdirir hep bakışın*

Susmak ve konuşmak anlamsal olarak zıt yapılardır. Bununla birlikte suskunluğun da karşı tarafa anlattığı pek çok şey olabilir. Saraç, aynı zamanda bu iki kavramı kişiselleştirerek bakış tarafından gezdirilme, dolaştırılma anlamında kullanmıştır.

Sevgi uykularına

Uykunun yoğunluğu genellikle ağır, ölü gibi kavramlarla karşılanırken burada uykunun yoğunluğu sevgi kelimesiyle karşılanmış ve olumsuz bir durum olumluya aktarılmıştır.

Üzüm memeli eceler soyundan geldiğinden

Memenin şeklen üzüme benzemesi genel olarak hoşa giden bir benzetmedir. Göz için de çoğu zaman üzüm benzetmesi kullanılır. Ece ise daha çok güzel kadın veya kraliçe anlamlarında kullanılır. Bu bakımdan kendisinden bahsedilen kişi hem soylu hem de alımlı biri olarak kabul ediliyor demektir.

(T.Ş./B.S.G./ Üzüm Memeli Eceler Soyu, s.139)

Tahsin Saraç'ın "Sevgine Kilitlenmek" şiiri de aşk ve hüzün üzerine oluşturulmuştur:

Bakışların boz bulut

Boz bulut daha çok şimşek veya yıldırım bırakmaya ya da yağmur bırakmaya yakın buluttur. Sevgilinin bakışlarındaki hiddet de bu yönüyle boz bulutla bağdaştırılmıştır.

Çökmüştür üstüne bir ***yorgunluk sisi***

Burada vücuda binen ya da yüklenen ağrılar daha da somut bir hale getirilerek kavranması daha da kolaylaştırılmıştır.

Zincirde bir tanrı *gibi*

Buradaki ifade ise Antik Yunan mitolojisindeki zincire vurulmuş olan Prometheus'u akla getirmektedir. Prometheus bilindiği üzere cezalandırılmış ve sürekli acı çeken bir Tanrı olarak tasvir edilmiştir.

(T.Ş./B.S.G./ s.156)

"Seni Tanımlamak" şiiri de diğer şiirlerdeki gibi bir güzelleme üzerinden oluşturulmuştur.

Sulanmış çayır yeşili sabah bakışın

Bakış ifadesi sabah sulanmış çayır yeşiline benzetilmiştir. Anlamsal olarak ise bakıştaki tazeliğe ve canlılığa vurgu yapılmıştır.

Taze yumurta kalçaların sıcaklığı

Kalçaların sıcaklığı ise taze yumurtanın sıcaklığı ile bağdaştırılmıştır.

Mutlulukta o bal sarı süzgünlüğün

Süzgünlük ise doğrudan sarı rengi ile bağdaştırılmıştır.

Kurallara çengelli direngen usçuluğun

Usçuluk ise bir yere takılıp kalan çengelli iğneye benzetilmiştir. Burada ise inatçılık ve zorluk kavramları vurgulanır.

(T.Ş./B.S.G./s.158)

"Acısızlığın Acısı" ise daha çok bir hasret şiiridir**.**

Çağla körpeliğini *gök duruluğunda sürdün*

Yattın ama o gençlik güzelliğinin üstüne

Hem uzak çağrışım hem de bağdaştırma yönü ile yeni olan bir birlikteliği yakalamış Tahsin Saraç. Aslında her iki kelime de anlamsal olarak olgunlaşmamayı ifade ederken ikisinin bir arada kullanılmış olması ise bu olgunlaşmama durumunu daha da yoğunlaştırmıştır.

(T.Ş./B.S.G./Acısızlığın Acısı, s.160)

" Sevgide Ölüm Ve Biz" şiirinde kelimeler arasında değil bütüncül olarak yakalanması gereken bağdaştırmaya sahiptir:

Yaşlandıkça olur yürek

Acı tutmaz bir kuytu

Buradaki bağdaştırma şiirin bütününü kapsayan bir şekilde kurgulanmıştır. Var olan ölümlerin veya sıkıntıların sebebi olarak yüreklerin katılaşması artık acıları umursayan ya da acılara dikkat ala bir mahiyette olmamasından kaynaklı olduğunu ifade eder.

(T.Ş./B.S.G./Sevgide Ölüm ve Biz, s.168)

Tahsin Saraç'ın altıncı ve son şiir kitabı "Ç.K.Ç" önceki şiirlerinden tamamen ayrı tutularak bireyselliğin öne çıktığı bir eser olarak kabul edebiliriz.

Saraç'ın "Dar Geçit" şiiri de bu yalnızlık ve bıkmışlık durumunu yansıtan bağdaştırmalardan vücut bulmuştur:

Sevgi de boğuntuda artık erdemde.

Yaz ortası ***güz gölgeli yüzünde***

Yüzün soluk ve kanın çekilmiş olmasını güz mevsimi ile ilişkilendirerek anlatım güçlendirilmiştir.

Ben ki ozan, söz tanrısı

Bakışsız suskunluğunun *önünde.*

Burada "bakışsız ve suskunluk" ifadeleri tam anlamıyla alışılmamış bağdaştırmaya bir örnektir. Bu tarz kullanımları bizler pek çok kez II. Yeni şiirinde görmekteyiz. Bakışsız olma ile de bakmaya değer bulmama anlamına yaklaşıyoruz. Bununla birlikte bu bakışsızlık kişinin gözleriyle değil suskunluğuyla gerçekleştirilmiştir. Suskunluğun bakışsızlığı ise anlamı daha da kuvvetlendirerek susma eyleminin bile kişinin kendisine doğru yapılmadığı başka bir duruma, nesneye ya da varlığa karşı yapıldığı anlamını vermektedir.

(Ç.K.Ç./ s.11)

"Soyut Saptama" ise daha çok umutsuzluk ve dostluk üzerine oluşturulmuş bir şiirdir:

Acılar zincirden boşanmış boğa
Ölüm tayfunları uğulduyor
Bu sürem soğuk kara.
Puslar aralandı, yarıldı boz bulut
Açlıkla döllenmiş toprakta

Toprağın suya olan ihtiyacı açlık olarak ifade edilmiştir. Döllenme durumu ise daha çok bir şeyi varlama, var etme durumu için kullanılırken burada toprakta açlık var olmuş ortaya çıkmıştır.

(Ç.K.Ç./ s.16)

"Sezinleme" ise ne sevgi ne sistem doğrudan doğruya insanı ilgilendiren ve düşündüren ölüm kavramı üzerine oluşturulmuştur:

***Ölüm mayalanıyor**, ölüm*

Ölümü mayalamak daha çok ölüme anbean yaklaşma manasında kullanılmıştır. Ölüme giden şartları koşulları da oluşturma olarak da düşünülebilir.

(Ç.K.Ç./Sezinleme, s.)

Çıplak Kayada Çimlenmek hem şiirin hem de Saraç'ın son eserinin adını oluşturmaktadır. Şiir, umudun canlanması nerede olursa olsun yeşermesi üzerinedir. Şair bu duygudan hiç kurtulamamıştır:

Bulanık gözlü bir sabah

Sisli bir sabah yerine bulanık kelimesi kullanılmıştır.

***Ölüm gülücüklü** bir satkınlık sızmıştı.*

Ölümün kendisi burada kişileştirilmiştir şeklinde ilk başta her ne kadar düşünsek de aklımıza kimi zaman karşılaşılan bir durum da gelmektedir. Kimi insanların son nefeslerini verdikleri anlarda tebessüm içinde oldukları pek çok kez insanlar tarafından anlatılagelmiştir.

(Ç.K.Ç. / Çıplak Kayada Çimlenmek, s.24)

"Ceyhun" şiiri kişiye özel yazılmış şiirlerindendir Tahsin Saraç'ın.

(birinci ölüm yıldönümünde Ceyhun Atuf Kansu için)

Lacivert Japon saçlı bir gece

Gecenin karanlığı ya da göze geliş şekli siyahtan daha ziyade lacivert ile anlatılmak istenmiştir. Fakat burada Japon ile kastedilmek istenenin gecenin Japonların düz saç şekli ve yine saç rengi olarak da lacivert üzerinden bir bağdaştırma yapılmış olma ihtimali oldukça yüksektir.

(Ç.K.Ç./ Ceyhun s.56-57)

5.9. Sapmalar

Doğan Aksan, sapmanın tanımını "Dildeki ögeleri ses, anlam, biçim ve sözdizimi bakımından farklı duruma getiren şairler aynı zamanda onların örneksemesiyle yeni türetmelere gidebilmekte, şiir diline özgü kullanımlar ortaya koyabilmektedir. Bu tür örneklere sapma adını veriyoruz."[132] şeklinde yapmıştır. Doğan Aksan, "Şiir Dili ve Türk Şiir Dili" eserinde ise sapmalar için "…gerek sözcüklerin ses ve biçim özelliklerinde gerek dilin söz dizimi açısından niteliklerinde bilinçli olarak değişikliklere gitmeyi, dilde bulunmayan yeni sözcük ve anlatım biçimlerini kullanma eğilimini içerir."[133] diyerek sapmanın amacını da ortaya koymuştur.

Şair Tahsin Saraç, okuyucunun algı ve düşünce dünyasını etkileyecek en önemli noktalardan birisi olan sapmalara da şiirlerinde fazlasıyla yer vermiştir. O, özellikle kelimelerin pekiştirilmesinde farklı bir yöntem benimsemiştir. Saraç'ın kullandığı sapmalar daha çok *sözcük düzeyinde* ve pekiştirme şeklindedir.

Pekiştirmeler bilindiği üzere daha çok sıfatlar üzerinden gerçekleştirilen bir dilbilgisi olayıdır. Yalnız bu noktada Saraç, sıfatlar değil tür olarak isimleri pekiştirmiştir. Örneğin, ***çimçiçek*** kelimesi bu duruma en uygun sözcüktür. Yine ***kankara*** pekiştirmesinde ise pekiştirmelerde kullanılan "m-p-r-s" eklerini değil "n" yi kullanarak bir farklılık yaratmayı başarmıştır. Hatta bir kelime oyunuyla burada mevcut olan başkente de bir gönderme yapıldığı düşünülebilir.

Saraç'ın ilk kitabı " B.Ö.Y."ta da sapmalara rastlıyoruz. Saraç'ın "Tiksinti" şiirinde:

Ve bir o buz çağlayanlar ***esrikliğiyle***

Bir o dağ sularında sepserin

Esrik: Bu kelime için sözcüksel sapma demek çok doğru olmayabilir fakat Eski Türkçeden günümüze kadar gelmiş bir kelime olması itibariyle de önemlidir. Kelime "*sarhoşluk*" anlamında kullanılır.

(T.Ş./ B.Ö.Y./s.9-10)

---

[132] Doğan Aksan, **Cumhuriyet Döneminden Bugüne Örneklerle Şiir Çözümlemeleri**, (Ankara: Bilgi Yayınevi 2011.) s.50

[133] Doğan Aksan, **Şiir Dili ve Türk Şiir Dili**, (Ankara: Bilgi Yayınevi, 2013.)s. 165.

Saraç'ın "Değil Ki" şiiri ise hem sözcüksel hem de sözdizimsel bir sapmaya yer verilmesiyle dikkat çeker:

Göre değilsiniz siz gepgeniş ufuklara

Doğan Aksan'ın ardıl biçimbirim olarak ifade ettiği "gibi, göre" edatlarını öncül bir biçimbirim şeklinde kullanıldığı görülüyor. Bunun bir benzerini Doğan Aksan, Cemal Süreya'nın şu dizeleriyle örneklendirmiştir:

"***Gibi*** *bir Erzurumlu yanından geçen minarelerin*

Daracık ıslığına buyur etmiş bütün mavilikleri"[134]

Saraç, tıpkı Cemal Süreya'da olduğu gibi göre edatını öne alarak kullanma yoluna gitmiştir.

Dizenin "Siz gepgeniş ufuklara ***göre*** değilsiniz" şeklinde okuması yapılabilir. Bu şekilde bir kullanım sözcüksel değil sözdizimsel sapmaya aittir.

Ezim ezim ezilmedi fındık yüreciğiniz

İsimlere getirilen *(x)m* eki Saraç tarafından bir isme getirilerek sapma oluşturulmuştur. Kelime okunduğunda akla doğrudan "inim inim" ikilemesi çağrıştırılmaktadır. Bu yönüyle de "ezim" kelimesi sapmanın açıkça yapıldığı bir kelime olarak karşımıza çıkıyor.

(T.Ş./B.Ö.Y./Değil Ki, s.12-13-14)

Saraç'ın "Senleme" şiirinde de kelimelerin farklı kullanımlarına rastlamaktayız:

Yüreklerce: "ce" eki gibi anlamı katmış, yürekler gibi bir anlam ilişkisi oluşmuştur.

Düşlercene: Aynı şekilde burada da "gibi" anlamı öne çıkar. Düşler gibi anlamı oluşmuştur.

Kankara: Burada ise sessel bir sapma da vardır diyebiliriz. Bu sapma kelimenin anlamını da etkilemiştir. Kelime "kapkara" şeklinde olsaydı karalığın yoğunluğunu algılardık fakat burada kankara ifadesi durumu daha da ağırlaştırmış, içinde bulunulan durumun çıkmazlığına bir gönderme yapılmıştır. Bir kelime oyunu da yapılarak kanın karalığından bahsedilebileceği gibi "Ankara"ya da bir gönderme yapıldığı düşünülebilir.

[134] a.g.e. s. 174

(T.Ş./B.Ö.Y./Senleme, s.35-36-37)

Tahsin Saraç, "Kara Kısrak" şiirinde ise daha çok "gibi" edatı üzerinden sapmalara yer vermiştir:

*Vardı **yelcene** önüne vurulacak kalelerin*

Yel gibi anlamına gelecek bir kullanımdır.

Dağcana**, **ormancana** ve şöyle **denizcene

Dağ gibi orman gibi ve deniz gibi manalarına gelen bir kullanımdır.

*Gün **sızıtmaz**, ölüm tenli sularda Kara Kısrak*

"**Sızıtmaz"** kelimesi ise bize doğrudan "***acıtmaz***" kelimesini hatırlatır. Zira fiillere gelen bu "**t**" eki bir isme getirilmiştir.

***Çaloğlu** sömürgenle tatlı ortaklık kurmuş!..*

"Çaloğlu" ise doğrudan bir kişinin adı ya da unvanı olarak düşünülebilir. Fakat burada şairin yeni bir isim türettiğini görüyoruz. Burada hırsızlık yapanların adeta "*çalmanın*" oğlu olduğu anlamı da bizlere yansıtılmakta.

(T.Ş./B.Ö.Y./Kara Kısrak, s.52-53)

Tahsin Saraç'ın üçüncü şiir kitabı *Direnmeler*'de de yer yer gerek sözcüksel gerekse eksel sapmalara yer verilmiştir.

"Uzarım Uzay Boyu" daha çok pekiştirmeler üzerinden sapmaların öne çıktığı bir şiiridir. Şiirde bu tarzda bir örnek olarak "*çimçiçek*" kelimesi gösterilebilir. Genellikle renkler ve şekillerle alakalı olan pekiştirme durumu burada bir nesne üzerinden gerçekleştirilmiştir. Nasıl ki bir rengin ya da bir şeklin yoğunluğu ya da boyutu yansıtılıyorsa burada da çiçeğin yoğunluğu vurgulanmaktadır.

Mavi→ masmavi

Uzun→ upuzun

Çiçek→çimçiçek

(T.Ş./B.Ö.Y./Uzarım Uzay Boyu, s.65)

"Bilgemsi" şiirinde, Saraç'ın diğer şiirlerinde olduğu gibi kelimelere farklı ekler getirilerek sapmalar oluşturulmuştur:

*Sevmek **ölüşmektir** bir özge benle*

Büyütür tanrısalı bir kişi öldü mü

Direnmek solumakta evrene karşı

Dilimdeki gizil güç, tükenmez gömü

"**Ölüşmek**" ifadesi ek'sel bir sapmaya işaret eder. İşteşlik eki olan"**ş**" fiillerde bir eylemin birlikte veya karşılıklı olarak yapıldığını ifade eder. Bu birliktelik ve karşılıklı yapma durumu ise belli başlı eylemler üzerinden gerçekleşir. Fakat bu eylemlerin içinde "ölmek" kelimesi kullanılan bir yapı olmadığından şiirde doğrudan göze çarpmaktadır.

(T.Ş./B.Ö.Y./Bilgemsi, s.52-53)

Saraç'ın *Güvercin Kasapları* kitabında yer alan, "Halkım, Muştular Sana" şiirinde yerel ağız kullanımı vardır:

Topraktaki şu kan **sızağında!**

Sızak daha çok halk ağzından dağlardan akıp gelen, sızan su olarak kullanılır. Burada ise su yerine akan kandır.

(T.Ş./GÜV.KA./Halkım Muştular Sana, s.130)

"Bir Senleme" şiirinde Saraç, daha çok ekler üzerinden kelimelerde farklılık yaratmıştır:

Döllendi ***yoğurgan*** avuçlarımda en son

"**-gan**" eki daha çok duygu durumlarını ve sürekliliklerini ifade etmek için kullanılan bir ektir: sıkılgan, kırılgan gibi… Burada ise duygusal durumdan ziyade bir eylemin devamlılığını ifade etmek için kullanılmıştır.

Okşanmaz, ***kudurganca a***şılır ancak

"**gan**" eki yine bir eylemin devamlılığını göstermek için kullanılmış. Bununla birlikte "**-ca**" eki de daha çok isimlere ve kök halinde olan kelimelere getirilirken burada bir yapım ekinin üzerine getirilerek tasarrufta bulunulmuştur.

(T.Ş./ GÜV.KA./Bir Senleme, s.136)

Tahsin Saraç'ın beşinci kitabı "Bir Sevgiyi Görüntüleme" eserinde yer yer fakat yine eklerin farklı kelime türlerinde kullanılmasıyla farklılık yaratan sapmalar bulunmaktadır.

"Sevginin Denklemi" şiirinde ise isimlere fiil yapan ekler getirilerek farklı kullanımlar elde edilmiştir:

Donmuş çiçeklenir
Sorunsal bilmecelenir
Burada "***bilmece haline gelir"*** kullanımı yerine "**bilmecelenmek"** kullanımını tercih etmiştir Tahsin Saraç.

Yokluğunda mayalanırken mutsuzluk
Gerilmiş bir gök aralığından
Uç verince bakışın
Donmuş çiçeklenir
Sorunsal ***bilmecelenir***
"Bilmece" kelimesi daha önce üzerinde taşımadığı bir eki üzerine alarak bilmece haline gelmek anlamıyla kullanılmıştır.

(T.Ş./B.S.G./ Sevginin Denklemi, s.153)

"Acısızlığın Acısı" şiirinde "tapınçsız" kelimesi kullanım yönüyle dikkat çekiyor:

Tapınçsız*, tapınaksız bir tanrıça olduğunda*

Geçirecek ilmiği boynuna gece

Tap- ınç-sız : Kelime üzerine (ı)nç eki getirilerek "tapma" anlamında kullanılmış, "-sız" eki ise tam tersi bir anlam ilgisi katarak "tapınılmayan" anlamı katmıştır.

(T.Ş./ B.S.G./ Acısızlığın Acısı, s.160)

"Sevgide Ölüm Ve Biz" şiirinde de hem eklerin kullanımı hem de kullanımı çok fazla olmayan eski kelimelere yer verilmesi şiiri zorlaştırmıştır:

Yalnızca bir ***duyultu***

Burada **duyultu** ifadesi söylence tevatür olarak ifade edilmiştir. Bunu inilti kelimesi üzerinden değerlendirirsek eğer inleme daha çok bağıra çağıra değil içten ve

kısık sesle oluşur. **Duyultu** da aynı şekilde bir söylentinin sessiz sedasız yayıldığı anlamına bir gönderme yapıyor.

*Bu **sası** insansızlıktan*

"Sası" kelimesi ise tatsız tuzsuz, küf ve çürük gibi kokan, kokuşmuş, sözünü bilmeyen densiz, deli, biçimsiz ve kaba gibi genelde olumsuz anlamlara gelecek şekilde açıklanmıştır. Saraç da insanlığı tüm bu sıfatlarla nitelemiş.

*Bir **üzünç** ki tüm **susku.***

"**üzünç**" kelimesi tıpkı "***korkunç"*** kelimesinde olduğu gibi var olan durumu bir yada birkaç kat daha arttırıcı bir mahiyet kazanmıştır.

(T.Ş./B.S.G./ Sevgide Ölüm Ve Biz, s.153)

Saraç'ın altıncı ve son kitabı *Çıplak Kayada Çimlenmek* eserinde diğer kitaplarında olduğu gibi sözcüklerin yapısı değiştirilerek şiirin anlamı artırılmaya çalışılmıştır:

"Sezinleme" şiirinde ise:

*Bir **söylencel** at üzerinde*

Burada söylence ifadesi genel anlamda efsanevi, mitolojik manada kullanılsa da kelimenin almış olduğu "**l**" eki ise bize daha çok *"düşsel, kavramsal…*" gibi kelimelerde görmeye alışkın olduğumuz düş gibi düşe yakın manasında anlam katan bir ektir. Söylence kelimesine de kattığı mana bu bağlamda değerlendirilirse mitsel ya da efsanevi olduğu düşünülen anlamlarına gelebilir.

(Ç.K.Ç./ Sezinleme, s.23)

Kitabın da adını oluşturan "Ç.K.Ç"te de aynı yöntemler uygulanmıştır:

*Ve **üzüncün** yoğun yumağı*

Üz-mek kelimesine şairimiz; korkunç, sevinç gibi kelimelerde görmeye alışkın olduğumuz bir ek getirerek üzüntünün yoğunluğunu artırmıştır.

*Ölüm gülücüklü bir **satkınlık** sızmıştı.*

Satkınlık kelimesi ise bize doğrudan "***sapkınlık***" kelimesini çağrıştırmıştır. Bir eylemin artık olgu haline gelme durumu söz konusu olmuştur.

5.10. Göndermeler (Telmihler)

"Değiniler, göndermeler. Toplumsal hafızada yer edinen, pek çok kişi tarafından bilinen eski zamanlarda olup bitmiş bazı olaylara, kişilere, durumlara, olgulara, inanış ve düşünüş biçimlerine, atasözlerine işaret etmek, bazı imalarla değinilerde ve dolaylı göndermelerde bulunmak. Birkaç kelimeyle onları üstü kapalı olarak hatırlatmak."[135]

Tahsin Saraç'ın bazı şiirlerinde de göndermelere rastlanmaktadır. Saraç'ın "Çağlar Boyu" şiirinde telmih görülür.

*Bir **Asur** gecesinden çatlar zaman.*
Boşanır birden çağlar zincirinden
Kamçılı kral kapılarının aslanları
***Çıplak tutsaklar** üzerinde*
Bronz bedenleri dövmeli

(T.Ş./B.Ö.Y./Çağlar Boyu, s.11)

Saraç, "Asur gecesi" ile doğrudan eski devirlerdeki devlet oluşumunu zihinlerde canlandırır. Buna bağlı olarak "kamçılı aslanlar" ile kralların muhafızlarını, "çıplak tutsaklar" ile de kendisine eziyet edilen esirleri bir görsel olarak ortaya koyarak eskiye bir gönderme yapmaktadır.

Saraç'ın Ak Avrupa Ya Da Isırgan Uygarlık şiirinde ise Avrupa medeniyetinin yüzyıllar boyu sürdürdüğü sömürü düzenine bir gönderme yapılır.

Isırgan bir uygarlık ya da Orta Çağ kaçkını
Haçlı, tabancalı birazcık da kininli
Eli yatkın her yolla bire bin tecimine

(T.Ş./G.K./ Ak Avrupa Ya Da Isırgan Uygarlık, s.32)

Yine çok daha eski olan Haçlı Seferleri"ne bir gönderme vardır.

Ve ardımda sıradağlar gibi eski sevgililer
Yürürüm hiç eksilmeden
Geriye baş çevirmeden
Tirşe ışınımlarıyle çağların

[135] Nurullah Çetin, **Şiir Çözümleme Yöntemi**, (Ankara: Öncü Basımevi, 2006)s.124.

Taaa Mansur'dan, Nesimi'den, Pir Sultan Abdal'dan gelirken
Bir ölümle bincek göveririm ben.
(T.Ş./ Dİ./ Uzarım Uzay Boyu, s.65)

Şairin yılmadan ayağa kalkmasını kimi zaman kendine kimi zaman da geçmişten gelen bir mirasın etkisine bağlamaktadır. Bunu da ozan soyundan gelmeye, Mansur'a, Nesîmî'ye Pir Sultan Abdal'a bağlayarak yapmaktadır.

Saygı sana Pir Sultan ozan ata
Kırıldı çarkı Hızır Paşa'nın
Kirli elleriyle senin o gül boynuna
Yağlı ilmik dolayanın
Güvendiği o Padişah da o mum suratlı
Yeşil, küflü karanlıklar kanlısı
Yıkıldı tekmesiyle yiğit Mustafa'nın
O genç devrim dalı, o halk yanlısı
(T.Ş./ Dİ./ Ozan Ata Pir Sultan'a s. 66)

Şiirde Pir Sultan Abdal'ın Hızır Paşa tarafından idamı ve bundan duyulan üzüntü ve bunun yarattığı öfke dile getirilmektedir. Ayrıca Şehzade Mustafa'nın da idamına bir gönderme vardır.

Yarısı İsa yüzünün
Yarısı tam Yehuda
Otuz dinar ve Roma
Bakışı gök kirlertir
Gül solar soluğunda
Boğar dostluğu uykuda
Kara kıskançlıkta kuduz
(T.Ş./ Dİ./ Sürüngenler Yılkısı s. 80)

Saraç, *Sürüngenler Yılkısı* şiirinde çevresinde gördüğü arkadan iş çeviren, ikiyüzlü, hain olarak nitelendirdiği insanların tasvirini yapmıştır. Bir yüzün Hz. İsa bir yüzün ise Hz. İsa'yı 30 dinara Romalılara satan havarisi Yehuda olarak ifade etmesi insanoğlunun riyakârlığına ve o dönem yaşanan olaylara bir göndermedir.

SONUÇ

Tahsin Saraç'ın hayatı göz önüne alındığında hiç de rahat bir yaşam sürdürdüğü söylenemez. Çocukluğu, içinde bulunduğu ortama göre iyi geçmiş; güzel bir eğitim almış olmasına rağmen esas sıkıntıları Ankara'ya üniversite öğrenimi için gittiği andan itibaren başlamış, kendisinin vefatına kadar olan süreçte de bu sıkıntılar çeşitli şekillerde önüne çıkmıştır.

Saraç, ilk edebî ürünlerini 1950'li yıllardan itibaren vermeye başlamış, içinde bulunulan edebiyat akımlarına ise çağdaşlarının aksine dâhil olmamıştır. Belki şiirlerinde kullandığı dil yönüyle bizlere İkinci Yeni akımının dil özelliklerini anımsatır. Fakat İkinci Yeni şairlerinde görülen yoğun imge ve kapalı anlatım, kelime değişimleri, deformasyonlar Saraç'ta görülmez. Onun şiir dilinde okuru en çok zorlayan yabancı sözcüklerin yerine kullandığı henüz yerleşmemiş ya da hiç yerleşmeyecek olan öz Türkçe kullanımlarıdır. Şairin bu sözcüklerden yararlanmasını sadece Türkçeye bağlılığından dolayı değil ses özelliklerinin şiire katkısını göz önüne almasından ileri geldiğini söyleyebiliriz. Bunun dışında Saraç'ın şiir dili genel manada okuyanın anlayabileceği rahatlıkta bir söyleyişe sahiptir. İkinci Yeni şiirine yakın duran tarafı ise şiirinde imgeye verdiği değerdir. Tahsin Saraç'ın sıradan benzetmelerden, klişelerden uzak şiirini özgün kılan imgeli söyleyişi ve imgelerinin özgünlüğüdür.

Saraç'ın şiirlerini içerik olarak incelediğimizde ise yine kendi çağdaşlarında görülen bireysel kaygılardan uzak olduğu görülür. Onun bireysel kaygı olarak öne sürebileceğimiz tek noktası "aşk" ve "sevgi" üzerine yazdığı şiirlerdir. Bu şiirlerde bireysellik de tek başına yer kaplamaz: Anadolu, Türkiye ve halk sevgisi öne çıkar.

İlk şiir kitaplarında daha çok içinde bulunduğu baskı durumundan ötürü genel anlamıyla bir yalnızlık ve ölüm teması ağır basar. 1964 basımlı ilk kitabı *Bir Ölümsüz Yalnızlık* 1968 basımlı ikinci kitabı *Güneş Kavgası* eserlerinin isimlerinden de anlaşılacağı üzere belli bir kişi kurum ya da düzen ile çekişme içerisindedir. Bu kitaplarındaki şiirlerinden de pek çok kez imge, benzetme, kişileştirme,

bağdaştırmalar bulunarak tek tek gösterilmiştir. 1971 olaylarından sonra ise daha da yoğunlaşan baskı 1974 basımlı kitabının ismine de yansımıştır: *Direnmeler*. Bu eseri daha sonradan çıkardığı şiir kitaplarını da ele aldığımızda içlerindeki en yoğun anlatıma ve muhtevaya sahip eser olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Eserde özellikle düzen ve sistem eleştirisini, Anadolu halkının çektiği çileleri, yaşadığı acıları ele almış; bunları anlatırken sade bir eleştirmen yaklaşımıyla değil gördüğünü ve hissettiğini olduğu gibi aktaran bir Anadolu ozanı diliyle konuşmuştur. Yapı bakımından da bu şiir kitabı hemen hemen tüm başlıkların örneklenebildiği bir eser olmuştur.

1978 tarihli *Güvercin Kasapları* şiir kitabında ise 1971 sonrası ülkenin ve ülke gençliğinin yaşadığı sıkıntıları, çektiği acıları özellikle yansıtmıştır. Kitabın isminden de anlaşılacağı üzere gücü elinde bulunduranları "kasap" katledilenleri ise birer "güvercin" olarak resmetmiştir. Bu eserinde de pek çok kez imge, benzetmeler, sapmalar, alışılmamış bağdaştırmalar yoğunlukla kullanılmıştır.

1980'den sonra ise Saraç'ta ve Saraç'ın şiirlerinde bir değişim meydana gelmiştir. Bu "değişim" ifadesi ise 1980 sonrası çıkarmış olduğu şiir kitaplarında ele aldığı konulardan yola çıkılarak kullanıldı. Burada kendisinin sürdürdüğü mücadeleyi bıraktığını ya da bu mücadeleden vazgeçtiği anlamı çıkarılmamalıdır. Belki bir yorgunluk belki bir bıkkınlık ya da ilerleyen yaşların getirdiği duygusal yumuşamalar da şiirlerinin konusunu değiştirmiş olabilir. Çünkü biz biliyoruz ki kendisi mücadeleci bir kimliğe ve eşi Vildan Saraç'ın da dediği gibi aynı anda birden çok işle meşgul olabilen bir yapıya sahiptir. Sadece Aziz Nesin'in oğlu için verdiği uğraşlara bakılırsa bu mücadeleci kimliğini kaybettiğini söylemek haksızlık olur. Fakat yine de şiir kitaplarının isimlerinden, şiirlerinin içeriğine kadar bir değişimin olduğunu görmek mümkündür.

1980'de *Bir Sevgiyi Görüntüleme* ve 1989'da *Çıplak Kaya'da Çimlenmek* şiir kitapları daha çok bir sevgi ve yeniden doğuş, umutların yeşerdiği bir anlayışın ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Bu şiir kitaplarında ise yapı olarak nispeten daha zorlayıcı ifadelerle karşılaşıldı. Bazı şiirlerinde özellikle bağdaştırmaları çözümleme noktasında zorluklarla yaşandı.

Gerek bilim insanı kimliği gerekse şair kişiliği yönüyle kendi dünyasını yaratan Saraç, gördük ki birkaç ufak bilgi kırıntısının haricinde hiçbir şekilde araştırılmamış, unutulmaya bırakılmıştır.

Tahsin Saraç'ın, araştırılmamış ve dolayısıyla ön plana çıkarılmamış olması nedeniyle bu durum gerçekten de üzüntü vericidir. Edebî sahamızın önemli bir şairi hak ettiği yerde değildir. Bu çalışmamızla birlikte önemli bir şairimizi ve onun şiirlerini temalar ve yapı bakımından olabildiğince incelemeye ve daha geniş kitlelere tanıtmaya çalıştık. Tahsin Saraç üzerine daha sonra yapılacak olan çalışmalar için bir başlangıç olması açısından Saraç'ın kendisi ve şiirleriyle ilgili belli başlı bilgilere yapılan bu çalışma sayesinde ulaşmak mümkün olacaktır.

Bu çalışmanın bundan sonra Tahsin Saraç üzerine yapılacak olan çalışmaları teşvik edeceğini umuyoruz.

KAYNAKÇA

I. ÇALIŞMAYA ESAS OLAN ESERLER

Saraç, Tahsin. **Bir Ölümsüz Yalnızlık**, Çeviri Yayınevi, 1964-1965, Ankara 1. Basım

———.**Güneş Kavgası**, Şiir Tiyatro Yayınevi, 1978, Ankara 1. Basım

———.**Direnmeler**, Cem Yayınevi, 1973-1974, İstanbul 1. Basım

———.**Güvercin Kasapları**, Cem Yayınevi, 1978, İstanbul 1.Basım

———.**Bir Sevgiyi Görüntüleme**, Türkiye Yazıları Yayınevi, 1980, Ankara, 1. Basım

———.**Toplu Şiirler**, Tekin Yayınevi, 1989, Ankara 1. Basım

———.**Çıplak Kayada Çimlenmek**, Sanat Yapım Yayınevi, 1989, Ankara 1. Basım

II. YARARLANILAN KAYNAKLAR

Aksan, Doğan. **"Şiir Dili ve Türk Şiir Dili"**, Engin Yayınevi, Ankara, Aralık 1995

———.. **"Cumhuriyet Döneminden Bugüne Örneklerle Şiir Çözümlemeleri"**, Bilgi Yayınevi, İstanbul, 2003

Aristoteles, **Nikomakhos'a Etik**, Say Yayınları, İstanbul, 2014

Asena, Orhan. **Çağdaş Türk Dili.** 18. Sayı, Ağustos-Eylül İstanbul 1989

Aziz Nesin Tahsin Saraç Mektuplaşmaları, Düşün Yayıncılık, İstanbul, 1995.

Birlik, Vehbi. **"Platon ve Aristoteles'in Erdem Anlayışının Akıl Bilgi ve Mutluluk ile Olan İlişkisinin Karşılaştırılması***"* İstanbul Üniversitesi,2013

Bsts / **Edebiyat ve Söz Sanatı Terimleri Sözlüğü**, TDK.

Cumhuriyet Gazetesi, 26 Şubat 1981

Çağdaş Türk Dili. 18. Sayı, Ağustos-Eylül 1989, İstanbul.

Çetin, Nurullah. "**Şiir Çözümleme Yöntemi"**, Ankara: Öncü Basımevi, 2006

Dabağ, Sevim. **"Gezindim Boş Odalarda**". 1. Baskı. Türkiye İş Bankası Yay. İstanbul,2011

Dilçin, Cem. **"Örneklerle Türk Şiir Bilgisi"** 8. Baskı. TDK Yay. Ankara, 2005

Ekmekçi, Mustafa, **Ankara Notları**, **Cumhuriyet gazetesi**, 4 Temmuz 1989

https://www.evrensel.net/haber/141434/cagsiz-bir-yalvac-tahsin-sarac, 30 Haziran 2003.[25.04.2018]

İnce, Özdemir, "**Şiir ve Gerçeklik"**, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ekim 2001.

Kayabaşı, Özlem,, "**1960-1980 Arası Toplumcu Gerçekçi Şiir ve Problemleri**", Ankara, 2011

Milliyet gazetesi, 8 Şubat 1984

Oğuz, M. Öcal ve diğ.,"**Türk Halk Edebiyatı El Kitabı**", Grafiker Yayınları, Ankara, 2011

Örgen, Ertan. "**Tübar-XXIV-/2008-Güz/1940 Sonrası Türk Şiirinde Ölüm**." **Papirüs Dergisi**, Sayı 38

Saraç, Tahsin. "**Direnmeler**" Sunuş Yazısı, Cem Yayınevi, İstanbul 1973

———. "**Toplu Şiirler***"*. 1. Basım. Tekin Yayınevi. 1989. İstanbul.

"**Tahsin Saraç'tan Armağan**". Saraç Vakfı Yayınları.1990.

Türkiye Yazıları", 1978 Şubat, Sayı 11.

Yardımcı, Mehmet. *"***Geçmişten Günümüze Ozanlık Geleneği ve Bu Süreçte İletişim Araçlarının Rolü.***"* **Erciyes Aylık Fikir ve Sanat Dergisi**, Sayı 435, Mart 2014

Yeni Birlik Dergisi.

ÖZ GEÇMİŞ

01.02.1987 tarihinde Düzce-Akçakoca'da doğdu. İlköğrenimini Akçakoca Hamiyet Sevil İlköğretim okulunda, liseyi ise Akçakoca Süper Lisesinde tamamladı. Lisans eğitimine 2006 yılında İstanbul'da Yıldız Teknik Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde başladı. 2014 yılından itibaren mezun olduğu üniversitenin Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Edebiyatı Yüksek Lisans programına devam etmektedir. 2013 yılından itibaren Güngören Gençosman İMKB Çok Programlı Anadolu Lisesinde öğretmenlik yapmaktadır.